

Riksdagens snabbprotokoll

2025/26:58

SVERIGES
RIKSDAG

Torsdagen den 15 januari

Kl. 12.00–18.36

Det justerade protokollet utkommer inom tre veckor eller vid den tidpunkt som talmannen bestämmer. Talare som vill göra anmärkningar mot snabbprotokollet ska anmäla detta senast kl. 12.00 den tredje vardagen efter sammanträdet.

§ 1 Anmälan om ersättare

Andre vice talmannen anmälde att *Lars Jilmstad* (M) skulle tjänstgöra som ersättare för *Fredrik Kärrholm* (M) under tiden för hans ledighet den 17 februari–7 maj.

§ 2 Avsägelse

Andre vice talmannen meddelade att *Lina Nordquist* (L) avsagt sig uppdraget som suppleant i socialförsäkringsutskottet.

Kammaren biföll denna avsägelse.

§ 3 Anmälan om efterträdare

Andre vice talmannen meddelade att Moderaternas partigrupp anmält *Lars Jilmstad* som suppleant i justitieutskottet under *Fredrik Kärrholms* ledighet samt att Liberalernas partigrupp anmält *Jakob Olofsgård* som suppleant i socialförsäkringsutskottet.

Andre vice talmannen förklarade vald till

suppleant i socialförsäkringsutskottet
Jakob Olofsgård (L)

Andre vice talmannen förklarade vald under tiden den 17 februari–7 maj till

suppleant i justitieutskottet
Lars Jilmstad (M)

§ 4 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Följande skrivelser hade kommit in:

Interpellation 2025/26:236

Till riksdagen

Interpellation 2025/26:236 Värnplikten
av *Peter Hultqvist* (S)

Interpellationen kommer att besvaras torsdagen den 22 januari 2026.

Skälet till dröjsmålet är arbetsanhopning.
Stockholm den 13 januari 2026

Försvarsdepartementet

Pål Jonson (M)

Enligt uppdrag

Carin Bratt

Expeditionschef

Interpellation 2025/26:245

Till riksdagen

Interpellation 2025/26:245 Gps-störningar
av *Peter Hultqvist* (S)

Interpellationen kommer att besvaras torsdagen den 22 januari 2026.

Skälet till dröjsmålet är arbetsanhopning.
Stockholm den 13 januari 2026

Försvarsdepartementet

Pål Jonson (M)

Enligt uppdrag

Carin Bratt

Expeditionschef

§ 5 Svar på interpellation 2025/26:204 om prisvariationer i fjärrvärmepriser i olika delar av Sverige

Anf. 1 Energi- och näringsminister *EBBA BUSCH* (KD):

Fru talman! *Monica Haider* har frågat mig om jag avser att följa upp och analysera de stora prisvariationerna mellan landets fjärrvärmenät samt vilka åtgärder regeringen avser att vidta för att stärka transparensen och konsumentskyddet på fjärrvärmemarknaden. *Monica Haider* har även frågat om jag ser ett behov av att utreda om dagens regelverk ger tillräckliga verktyg för

att säkerställa skäliga och förutsägbara priser för hushåll och företag.

Fjärrvärmen är en viktig del i det svenska energisystemet och står för ungefär hälften av all uppvärmning till svenska hushåll. Under 2023 genomförde många fjärrvärmeföretag kraftiga prishöjningar. Prishöjningarna berodde enligt Statens energimyndighets analys, i uppdraget att utvärdera Fjärrvärmenämndens funktion (KN 2023/04611), på kraftigt höjda marknadspriser på biobränsle som en konsekvens av Rysslands fullskaliga invasion av Ukraina. Det utmanande läget med höga bränslepriser påverkar fortfarande, och prishöjningarna på fjärrvärme har fortsatt under 2024 och 2025.

Förutom priset på biobränsle finns det många andra faktorer som spelar in vid prissättningen av fjärrvärme i olika delar av landet och som förklarar varför priserna skiljer sig åt. Det gäller olika tillgång på bränsle och spillvärme lokalt, skillnader i hur fjärrvärmenäten är byggda och underhållna samt vilket avkastningskrav ägarna har. Det gäller såklart även kundtätthet, historiska investeringar och konkurrens med andra uppvärmningsalternativ. Dessutom kan politiska mål, miljökrav och olika prismodeller bidra till att priserna utvecklas olika på olika orter. Tillsammans gör dessa faktorer att fjärrvärmepriset blir unikt för varje lokalt nät.

För att säkra en transparent prissättning, minska risken för oförutsägbara prishöjningar och garantera fjärrvärmekundernas rättigheter har regeringen gett Energimarknadsinspektionen i uppdrag att analysera behovet av ett förstärkt kundskydd på fjärrvärmemarknaden. I uppdraget ingår att utreda och inkomma med förslag på åtgärder för att öka tydligheten och transparensen av pris- och avgiftsstrukturerna samt ge förslag på förändringar av dessa.

I uppdraget ingår även att analysera, utvärdera och föreslå åtgärder för att stärka och utveckla de forum som finns för fjärrvärmeföretag och kunder, bland annat Prisdialogen och Fjärrvärmenämnden. Man ska även analysera och utvärdera alternativ till de nuvarande lösningarna för kundskydd.

Med andra ord har både regeringen och jag sett ett behov av att utreda om dagens regelverk ger tillräckliga verktyg för att säkerställa skäliga och förutsägbara priser för hushåll och företag, och vi kommer nu att arbeta vidare utifrån Energimarknadsinspektionens slutredovisning.

Avslutningsvis gav regeringen i augusti förra året Energimyndigheten ett uppdrag att genomföra och föreslå åtgärder för att stärka fjärr- och kraftvärmen. Uppdraget ska redovisas den 15 augusti i år, 2026, och ska även ge fjärrvärmeföretagen ökade förutsättningar att dämpa fjärrvärmeprisutvecklingen.

Anf. 2 MONICA HAIDER (S):

Fru talman! Tack, ministern, för svaret!

Det är bra att regeringen har gett Energimarknadsinspektionen i uppdrag att analysera behovet av ett förstärkt kundskydd. Energimarknadsinspektionen

presenterade sin slutrapport före jul. Fjärrvärmepriserna har verkligen skenat de senaste åren. Det är inte acceptabelt. I rapporten konstaterar Energimarknadsinspektionen att fjärrvärmekunderna nu möter mycket kraftiga prisökningar. De var på nästan 10 procent 2025 och över 15 procent 2024.

Det stämmer, precis som ministern säger i sitt svar, att biobränslepriserna har ökat. Men EI visar också att kundskyddet är otillräckligt, att transparensen är bristfällig och att många kunder upplever att de i praktiken saknar möjlighet att påverka sin situation. Antalet tvister ökade markant 2023 när priserna stack iväg. Kunderna känner sig helt enkelt maktlösa.

Fru talman! Det är inte hållbart i ett naturligt monopol där fjärrvärmen värmer nästan alla svenska bostäder och lokaler och där i princip alla hyresfastigheter i tätorter är beroende av fjärrvärmen.

Vi får dessutom inte glömma fjärrvärmens systemkritiska roll. Om fler lämnar fjärrvärmen för elbaserade lösningar ökar elbehovet dramatiskt, särskilt vintertid. Samtidigt minskar elproduktionen från kraftvärmen som är allra viktigast just under de kalla timmarna.

Det är alltså inte bara en prisfråga. Det är även en fråga om försörjningstrygghet och hela energisystemets stabilitet. Det behövs ett stabilt elsystem för att klara företagets konkurrenskraft, sänka våra utsläpp och skapa nya jobb och en bra välfärd. Det behövs ett effektivt elsystem med låga kostnader.

EI föreslår flera åtgärder i sin rapport: en tvistlösningsfunktion utanför domstol som ska pröva om fjärrvärmepriset är skäligt, en transparensplattform där kunder, kommuner och företag kan se hur priset faktiskt är uppbyggt men också stärkt tillsyn och skärpta informationskrav. Myndigheten öppnar också för ekonomisk reglering om utvecklingen inte förbättras.

Fru talman! Ministern säger att regeringen har sett behovet och ska arbeta vidare med EI:s slutredovisning. Det välkomnar jag. Min fråga till ministern blir då: När avser regeringen att återkomma till riksdagen med förslag om en utredning om tvistlösning utanför domstol? Det behövs tydlighet både för kunderna och för fjärrvärmens framtida legitimitet.

Anf. 3 ISAK FROM (S):

Fru talman! Tack, Monica Haider, för en viktig interpellation! Och tack, statsrådet, för svaret!

I Västerbotten har det beskrivits som Vilhelminas sämsta affär genom tiderna när man 2003 sålde ut det kommunala fjärrvärmeverket. Från början gick det ganska bra. Priserna var stabila, tillgången på värme var god och tillförlitligheten var hög. Men sedan ett antal år tillbaka äger Solör Bioenergi fjärrvärmeverket i Vilhelmina, Dorotea, Vännäs, Rundvik och Nordmaling. Här ser vi tydliga skillnader.

Energi- och näringsministern säger att varje nät är unikt. I Västerbotten är det faktiskt Solörs energisystem som är helt unikt. Det är helt unikt gentemot samtliga andra leverantörer i andra kommuner i form av de enorma prisökningar man har gjort, som är långt

över inflationen. År 2023 höjdes priset med 9 procent. Det höjdes med 30 procent 2024 och med ytterligare 10 procent förra året. Det är det som ligger på bordet.

Statsrådet säger i sitt svar att råvarupriserna har skenat, bland annat på grund av Putins krig. Det är till viss del sant. Men vad som också är sant är att det i praktiken inte sker något som helst råvaruuttag av grot i Västerbottens inland; det bara ligger där. Det finns en marknad att ta till vara.

Men det är också så att kunderna, konsumenterna, måste skyddas mot den monopolmarknad som har uppstått. Som kund i Vilhelmina eller Vännäs har man blivit helt livegen. Man kan inte byta. Som Monica Haider säger får man i så fall koppla bort sig från nätet. Då blir det oftast någon form av elberoende i större utsträckning, till exempel med en bergvärmepump.

Det är inte en långsiktigt hållbar lösning att ha en fjärrvärmemarknad som är så oreglerad och som tillåts ha så stora prisvariationer. Det här är en situation som råder i hela landet i olika omfattning, från sydligaste Skåne till norra Sverige. Vi socialdemokrater har i debatten lyft att detta behöver regleras. De enorma prisvariationerna kan inte tillåtas.

Anf. 4 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD):

Fru talman! Det har inte alltid låtit som det låter nu kring kraftvärmen. Nu är vi helt överens om dess centrala betydelse för vårt system. Men jag tycker ändå att det är viktigt att påminna om att det tar tid att få ordning på det här. Under de åtta åren innan vi tog över infördes bland annat en extra skatt på avfallsförbränning, vilket ytterligare ökade kostnaderna för kraftvärmen. Det ledde till både högre elpriser och högre fjärrvärmepriser, när flera kraftvärmeverk tvingades stänga ned. Innan vi lyckades rädda tillbaka Öresundsverket hann till exempel förmågan att även producera 250 megawatt fjärrvärme avvecklas. Av tidigare S-regeringar stängdes omkring 1 000 megawatt kraftvärme i SE3 och SE4 – utöver 3 000 megawatt kärnkraft, vilket vi många gånger tjuvar om med rätta.

Man behöver vara medveten om att den tuffa situation som nu råder för många av Sveriges kunder och hushåll beror på en kombination av förtida nedläggning av kärnkraft och att man drev bort väldigt mycket viktig kraftvärme. Nu ser vi en vändning; det görs i stället stora investeringar i kraftvärme, vilket är positivt och bra. Jag är också väldigt glad över att vi numera är helt överens om fjärrvärmens viktiga betydelse som grundpelare i det svenska energisystemet.

Monica Haider ställer en specifik uppföljningsfråga kring när vi kommer att återkomma i frågan om tvistemål utanför domstol. Jag delar både Monica Haider och Isak Froms beskrivning – det är alldeles för många hushåll som lever i ovisshet och hamnar i kläm. Det har redan nu skadat legitimiteten för systemet. Jag vågar inte utlova ett exakt datum i dag. Vi har tagit del av en del underlag och input, och som sagt kommer det mer i augusti i år. Huruvida vi har möjlighet att återkomma med delförslag innan dess är ännu för tidigt att

säga, men man arbetar på detta inom Regeringskansliet.

Anf. 5 MONICA HAIDER (S):

Fru talman! Jag tackar ministern för de svaren, men jag konstaterar att det inte var mycket till svar. Det var väl så mycket svar hon kunde ge i detta läge, förstår jag. Det kom ingen riktig tidsplan och inga konkreta besked.

Ministern säger att det tar tid att få ordning på detta. Men nu har ju regeringen snart haft fyra år på sig att få ordning på en del saker. Jag vet inte riktigt hur länge statsrådet kan hänvisa till föregående regeringar i svaren på alla de frågor som vi ställer till regeringen.

En färsk rapport från Energimarknadsinspektionen visar att fjärrvärmekunderna möter kraftiga prisökningar, att kundskyddet är otillräckligt och att transparensen inte fungerar som den ska. Det är i det läget svenska hushåll står här och nu. Men som ministern sa ska man nu vänta på förslagen, bereda dem vidare, analysera och så vidare. Det låter lite som att frågan skjuts på framtiden.

Fru talman! Vi talar om ett energisystem där fjärrvärmen är helt avgörande, vilket vi är överens om. Fjärrvärmen avlastar elnätet, precis som har beskrivits, och värmer våra flerbostadshus och lokaler. Det gör också att kraftvärmen kan producera el när vi behöver den som mest. När fjärrvärmen förlorar kunder, inte av tekniska skäl utan på grund av riktiga prischocker, skapar det en ond spiral som innebär högre elbehov, sämre effektbalans och minskad elproduktion från kraftvärmen.

Det är inte det vi behöver. Vi behöver fjärrvärmen för att klara den gröna omställningen och för att skapa jobb och välfärd. Det är därför EU:s förslag är så viktiga. Men ministerns svar i dag ger inga besked om vilka av dessa förslag regeringen tänker genomföra eller när det ska ske. Samtidigt hör vi nu att regeringen har gett Energimyndigheten ett uppdrag som handlar om att stärka fjärrvärmen och kraftvärmen. Men det ska redovisas först i augusti 2026.

Fru talman! Fjärrvärmekunderna kan inte vänta så länge. De behöver lägre priser här och nu. Hur ser ministern på de förslag om en transparensplattform och ett stärkt kundskydd som lades fram i rapporten som presenterades före jul? Syftet är att få en prishämmande effekt och stärka kundens ställning. I delrapporteringen föreslogs att man skulle utveckla en sådan plattform. Har regeringen påbörjat ett sådant arbete?

Anf. 6 ISAK FROM (S):

Fru talman! Med privatägda fjärrvärmeverk saknar kunderna helt alternativ. Är det en kommunalägd verksamhet kan man möjligtvis rösta bort den majoritet som har misskött sig. Men när ett privatägt monopol driver upp kostnaderna för privatpersoner, företag och kommunala verksamheter slår det direkt mot kommuninvånarnas ekonomiska marginaler och företagets möjligheter att investera. Hur ska företagen budgetera när de har sett de senaste årens kraftiga höjningar? Det

här påverkar och minskar utrymmet för kommunernas satsningar och för företagens satsningar i de kommunerna, samtidigt som det driver upp det privata bolargets starka resultat.

Detta måste naturligtvis regleras. Vi har sett den här utvecklingen i hela landet. Det är klart att sittande regering, i det här fallet Ebba Buschs regering, måste agera. Om det inte är energiministern som ska agera får väl konsumentministern eller någon annan i regeringen göra det. Någon måste ju ta de personer som drabbats av de här orimliga höjningarna i försvar.

Anf. 7 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD):

Fru talman! Jag ska försöka att fokusera på själva följdfrågorna.

Vi ser i grunden positivt på riktningen i rapporten. När saker och ting är under beredning i Regeringskansliet är vi lite bakbundna för att inte föregå beredningen eller kommentera detaljer i beredningsarbetet, ifall vi upptäcker att vi behöver landa någon annanstans.

Jag försöker att hålla balansen mellan att svara på frågorna och att ge lite kontext. Det finns mycket på det här området som jag gärna utifrån mitt perspektiv hade sett skulle ske tidigare.

Vi fick ta emot rapporten från Energimarknadsinspektionen på Nobeldagen den 10 december förra året. Vi försöker att hålla högt tempo i detta. Det är egentligen den stora anledningen till att vi ännu inte har satt ned foten. Vi behövde få det underlaget.

Jag håller det inte för omöjligt att vi ändå kommer att sätta ned en del fötter under våren och sommaren innan vi får rapporten i augusti, men jag vågar inte utlova det. Det beror helt enkelt på vart vi tror att helheten tar vägen.

Anf. 8 MONICA HAIDER (S):

Fru talman! Tack, ministern, för svaret!

Det är skönt att höra att ministern är positiv till riktningen. Det sker mycket i ett högt tempo, men ministern vågar inte riktigt lova något och ge konkreta svar.

Fjärrvärmens är inte bara en uppvärmningsform. Den är en förutsättning för att energisystemet i hela Sverige ska fungera och också för att skapa nya jobb och välfärd. Det gör att våra bostäder kan värmas utan att belasta elnäten. Det gör att kraftvärmens kan producera el de kalla dagarna. Det är också avgörande för både klimatet och försörjningstryggheten.

Fjärrvärmens legitimitet är beroende av att kunderna upplever systemet som rättvist och begripligt. I dag gör man inte det som kund. Det finns exempel på bostadsföretag runt om i landet, till exempel i Falköping och Sveg, där man har satt in berg-, vatten- och luftpumpar i stället för att det är för dyrt med fjärrvärmens. De anser sig inte kunna ta ut de höga priserna från hyresgästerna. Det är helt förödande för vårt elsystem.

El:s rapport är tydlig. Prisökningarna är stora, precis som vi alla tre har sagt här i debatten. Kundenskyddet

är svagt, och transparensen räcker inte. Därför behövs det ytterligare reformer.

Jag hade önskat att ministern kunde ge ännu tydligare besked, men det önskar vi ju alltid från oppositionen. För hushåll och kommuner är detta väldigt brådskande.

Min följdfråga blir: Hur avser regeringen att säkerställa ett starkt kundskydd och rimliga fjärrvärmepriser samtidigt som fjärrvärmens avgörande roll för energisystemets stabilitet värnas?

Anf. 9 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD):

Fru talman! Tack till Isak From, som deltagit i interpellationsdebatten, och inte minst till interpellanten Monica Haider för de relevanta frågorna. Detta är lite komplext att hänga med i för kunder, hushåll och allmänheten. Det är bra att vi får anledning att diskutera detta med jämna mellanrum.

Nu har vi ganska skarpa förslag på bordet från myndigheten att hantera. Det handlar bland annat om att utöka informationskravet vid avtalsändringar och tydligare och mer detaljerad information. Det gäller krav på information om kundrättigheter överallt.

Inte minst är det av stort intresse att det kanske skulle kunna innebära en viss självreglering i den här delen att ha en tvistlösningsfunktion utanför domstol. Det skulle utredas och inrättas för el, gas, värme och kyla.

Jag kan i dag inte slå fast ett konkret upplägg. Det jag vill avsluta med är att hamra fast ett antal principer.

För det första ser vi den stora prisvariationen som nu finns och den oro det ger. Vi accepterar inte en ordning där fjärrvärmekunder i praktiken står utan fungerande skydd. Det ska vi få ordning på. Vi har nu på bordet det omfattande paketet.

För det andra behöver vi ha mer transparens. Fjärrvärmebolagens prismodeller och ekonomi ska tåla ljuset.

För det tredje är fjärrvärmens en grundpelare i det svenska energisystemet. Den ger trygg värme till hushåll och företag. Det ska finnas resurseffektiva förutsättningar för det, och vi värnar den framåt.

Vi väljer därför en väg där vi stärker kundernas rättigheter, ökar transparensen och skärper tillsynen och samtidigt kan bana väg för att stärka fjärr- och kraftvärmens konkurrenskraft.

Det är principerna när vi jobbar vidare med det underlag vi hittills har på bordet. Vi ser fram emot att utvärdera det och att snart få en ny debatt här i kammaren.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 6 Svar på interpellation 2025/26:257 om kooperativ utveckling

Anf. 10 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD):

Fru talman! Eva Lindh har frågat mig varför regeringen och jag har beslutat att upphäva förordningen om kooperativ utveckling och vilka konsekvenser jag bedömer att beslutet kan få.

Regeringen vill stärka företagsamheten i hela Sverige. När människor går samman och startar företag – oavsett om det sker i aktiebolag, enskild firma eller kooperativ form – skapas jobb, service och framtidstro, även på landsbygden. Kooperativt företagande är en del av detta och något regeringen ser värdet av.

Samtidigt har vi ett ansvar att använda skattebetalarnas pengar på ett så effektivt sätt som möjligt och att minska onödigt krångel. Därför ser regeringen över de stöd som lämnas inom anslaget 1:5 Näringslivsutveckling. Utgångspunkten är helt enkelt att likartad verksamhet ska behandlas lika och att stöden i första hand ska vara generella och associationsneutrala.

Mot den bakgrunden har regeringen beslutat att upphäva förordningen om kooperativ utveckling (2001:1194). Stöd till Kooperationens utveckling ska i stället rymmas inom de bredare insatser som redan finns för entreprenörskap, nyföretagande och företagsutveckling.

Det innebär inte att regeringen vill avveckla allt stöd till kooperativa företag. Min bedömning är tvärtom att kooperativa företag även i framtiden kommer att kunna ta del av statliga främjandeinsatser på samma villkor som andra företag, inom ett mer samlat och effektivt system.

Upphävandet av förordningen träder i kraft först i januari 2027, vilket ger tid för en ordnad omställning.

Anf. 11 EVA LINDH (S):

Fru talman! Regeringen har, precis som statsrådet sa, beslutat att upphäva förordningen om kooperativt företagande. Det är ett beslut som kanske inte väcker de största rubrikerna men som får mycket stora konsekvenser i praktiken.

Det handlar nämligen om vilket stöd som ska finnas för människor som vill starta företag tillsammans. Det är företag som ofta växer fram där marknaden inte räcker till. Det kan vara service på landsbygden, arbetskooperativ, sociala företag eller verksamheter som skapar jobb för människor som står långt från arbetsmarknaden. Det handlar i dag om 300 företag som sysselsätter närmare 8 000 personer. Jag vill ge några exempel så att de som lyssnar får en inblick i vad vi pratar om.

Det handlar framför allt om Coompanions arbete, som har inneburit att butiken, bensinmacken eller vårdcentralen har kunnat bevaras på landsbygden. De som bor och verkar på orten driver dessa vidare.

Ett par av alla exempel är Ramsbergs handel i norra Västmanland eller Nordvärmlands livs i Ambjörby i norra Värmland. Det handlar också om Strömsbacka

Återvinning, som är ett arbetsintegrerande socialt företag där människor som stått långt från arbetsmarknaden får en ny chans och där insatser för miljön görs genom att ge pryglar nytt liv.

Ett annat exempel är alla fiberföreningar – fler än tusen – som har gjort att Sverige i dag har fiberuppkoppling till i princip alla hushåll. Där staten slutade och kommersiella intressen saknades samlades hushåll i fiberföreningar för att projektera, installera och i samverkan skapa uppkoppling i hela Sverige.

Det handlar också om personalkooperativ, föräldrakooperativ och brukarkooperativ på landsbygd men också i våra storstäder. Ett exempel är Gullogården, ett personalkooperativt äldreboende i en liten by i Mora kommun.

Coompanion har en viktig roll i att inspirera, mobilisera och utveckla bygdekooperativ på olika sätt, där boendes engagemang omstöps till effektiva företagsidéer för utveckling av landsbygden. Det finns massor av exempel. Ett är Röstånga, där byborna nu driver restaurang och har fastigheter och aktiviteter, till exempel en konsthall. Det handlar också om Basta och Vägen ut, som är verksamheter som bevisligen bidrar till att bryta missbruk och kriminalitet.

Fru talman! Det finns många exempel runt om i vårt land, och Coompanion är en del av de generella främjandeinsatserna för företagande och företagstillväxt. Detta har pågått under 40 år. Det har varit effektivt, och det har säkerställt välbstånd i hela Sverige. Coompanion finns över hela landet och erbjuder rådgivning, utbildning och stöd.

Jag tackar för statsrådets svar på min fråga, men jag förstår det fortfarande inte. Det är bra att vi nu debatterar, men jag förstår alltså inte svaret. Statsrådet säger att man ska fokusera på effektivitet och på att använda resurser väl. Det ska man absolut göra; det tycker verkligen vi också. Men menar regeringen då att den verksamhet som har bedrivits har varit ineffektiv eller krånglig? Har den inte gett de effekter som det var meningen att den skulle ge?

Frågan kvarstår därför. Varför togs förordningen bort? Det riskerar att leda till att kooperativa verksamheter inte kan utvecklas i framtiden.

Anf. 12 LOUISE THUNSTRÖM (S):

Fru talman! Jag bor på den svenska västkusten, i Tanums kommun. Jag är säker på att ministern väl känner till hur villkoren är där. Det är små orter som blommar upp på sommaren, då invånarantalet femdubblas. Lägg därtill fullbelagda båthamnar, knökfulla campingplatser och fullt med turister och badgäster.

Under vinterhalvåret sliter lokalpolitikerna med sviktande befolkningsunderlag, små skolenheter och dyr va-taxa. Bostadspriserna är höga och inkomsterna ganska låga.

I en av orterna i Tanums kommun, Gerlesborg, tog lokalbefolkningen själv tag i situationen. När marknaden inte ville bygga lägenheter för åretruntboende eftersom det inte ansågs vara lönsamt gick ideella krafter ihop. År 2018 stod ett hus med upplåtelseformen

kooperativ hyresrätt på plats. Man gjorde helt enkelt detta för att kunna bo kvar i sin hembygd.

Det här är ett av många tydliga exempel på Kooperationens betydelse på landsbygden. Ett annat fint exempel finns på en annan plats i Sverige. Det är Ramsbergs Handel, en butik som ägs gemensamt av 300 medlemmar. Också detta är ett initiativ utifrån att man har accepterat faktum: Antingen försvinner butiken eller så tar man saken i egna händer. Ramsviks Handel valdes dessutom till Årets kooperativ i Sverige 2025.

Hemma hos mig i Tanums kommun råder bred politisk samsyn på att kooperativa boendelösningar är både välkomna och nödvändiga. Det gäller inte minst i ett område där bostadspriserna är höga och möjligheten till helårsboende är avgörande för att kommunen ska kunna fungera.

Att det nu dessutom finns långtgående planer på fler kooperativa hyresrätter visar att viljan att gå vidare är stark och att Kooperation kan vara en långsiktig väg framåt för levande kustsamhällen året runt.

Även om engagemanget lokalt är starkt krävs långsiktiga stödstrukturer för att den här typen av initiativ ska bli möjlig. Kunskapen om kooperativt företagande är låg i Sverige. Just därför blev jag uppriktigt förvånad när regeringen i december valde att fatta beslutet att upphäva förordningen om kooperativ utveckling.

Förordningen har utgjort grunden för det statliga stödet till Coompanion, den organisation som runt om i Sverige ger rådgivning och stöd till människor som vill starta och driva kooperativa företag. Genom 25 regionala organisationer har Coompanion byggt upp en stabil och fungerande stödstruktur för lokal utveckling och en expertis när det gäller att stödja och utveckla kooperativa företag i hela landet.

Det regeringen gör är att riva ned den infrastruktur för kooperativt företagande som byggts upp under lång tid och som i praktiken är avgörande för att människor ska kunna förverkliga idéer om boende, service, jobb och välfärd.

Liksom tidigare talare Eva Lindh förstår jag faktiskt inte vad ministern ger uttryck för när hon svarar att man gör detta för att pengar ska användas effektivt och för att minska krångel. För mig låter detta snarare som en allmänt hållen formulering än en underbyggd slutsats.

Min fråga till ministern är därför hur hon och regeringen ser på kooperativt företagande och om regeringen har några konkreta initiativ för att stärka kunskapen om kooperativa företag som en viktig del för att hela landet ska leva.

Anf. 13 ISAK FROM (S):

Fru talman! Tack, Eva Lindh, för en viktig interpellation! Jag tackar också Louise Thunström.

Energi- och näringsministern får faktiskt ta och förklara sig lite grann. Jag har lite svårt att förstå vad detta var bra för. Vems vallöfte var det att kasta Coompanion under bussen? Här har vi en organisation som under lång tid har visat väldigt gott resultat när det gäller

att bygga företagande. Detta vill nu regeringen radera och göra om.

Det här drabbar inte Sveriges stora och starka kooperativa företag. Det drabbar inte Norra Skog, Södra Skogsägarna, Folksam, Lantmännen, Arla, Riksbyggen eller HSB. Det drabbar de små och nya företagen. Det drabbar de kvinnor ute i bostadsföreningarna som vill starta en handelsträdgård. Det drabbar dem som känner att de inte riktigt vill och törs starta ett eget företag men som skulle kunna tänka sig att göra det tillsammans med någon annan.

Coompanion har med all tydlighet visat att det behövs stora insatser, inte minst för att söka kapital för den här typen av företag. Det finns, precis som Louise Thunström lyfter fram, en stor okunskap. Samtidigt har den kooperativa företagsformen visat väldigt goda resultat med i snitt ungefär 400 nya företag per år. Så många har redovisat att de har kommit igång och kan växa. Några stannar kvar som små kooperativa föreningar, och några växer och blir stora och starka företag.

Återigen frågar jag energi- och näringsministern: Var kom det här ifrån? Det verkar faktiskt på riktigt vara jättedumt. Dessutom var det en ytterst dålig julklass. FN utsåg 2025 till Kooperationens år, och staterna uppmanades att genomföra insatser för att stärka den kooperativa företagsformen. Och vad gör regeringen? Den ger Coompanion en väldigt dålig julklass och säger: Det här ska vi sluta med. Det lägger vi ned.

Nej, energi- och näringsministern får allt ta och förklara hur det här gick till!

Anf. 14 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD):

Fru talman! Jag kan förstå att detta väcker vissa frågor. Jag ska se om jag kan lägga ut texten något ytterligare.

Återigen: Regeringen, och inte minst jag personligen, värnar verkligen kooperativ och socialt företagande. Det är en form som vi diskuterar alldeles för sällan i Sverige. Jag har själv extremt goda erfarenheter av den från min tid som kommunpolitiskt aktiv i Uppsala kommun och önskar att fler skulle upptäcka värdet av den, inte minst om man önskar vara med och bidra i vår gemensamma välfärd på ett annat sätt än genom den mer fyrkantiga aktiebolagsformen.

Jag tycker också att Eva Lindh gör en välgärning med det stora antal exempel hon radar upp här i kamraren. Det ger en inblick i det breda spektrum som kooperativ finns inom men också vilka annorlunda funktioner och behov de många gånger fyller och möter. De kan verkligen skapa arbetstillfällen och inte minst bära upp lokal service och bidra till livskraft i lokalsamhällen genom att fylla en alldeles särskild funktion bortanför företagandet i stort.

Om man då ser till statens uppgift i detta kan man konstatera att företagsfrämjandet behöver hålla ihop och vara rättvist. När vi använder skattebetalarnas pengar för att stödja företagande menar jag att principen behöver vara att likartad verksamhet också

behandlas lika. Om staten bygger permanenta särlösningar för en viss organisationsform riskerar stöd att bli en fråga om formalia i stället för en fråga om effekt och nytta. Det leder lätt till ett system som är svårt att överblicka och vari det blir svårt att prioritera, vilket gör det svårt att motivera långsiktigt.

Vi menar att det inte har funnits fog för att ha en helt separat lösning för detta utan att det bör hanteras inom ordinarie system för likartad verksamhet. Statens stöd behöver vara generella och associationsneutrala, och det betyder också att man ska omfattas av samma breda företagsfrämjande på samma villkor.

Detta är inte en ändring som vi gör lättvindigt. Det är också en anledning till att vi har så god framförhållning att detta inte träder i kraft förrän nästa år.

Anf. 15 EVA LINDH (S):

Fru talman! Jag tackar för att ministern försöker utveckla svaret men måste ändå konstatera att det inte ger något tydligt besked om hur regeringen tänker ersätta det som nu monteras ned. Att hänvisa till generella företagsstöd eller regionala insatser räcker inte.

Kooperativ utveckling är något annat. Det handlar om affärsmodeller där vinster återinvesteras lokalt, där människor går samman och där demokratiskt ägande är en del av idén. Den kompetensen finns inte automatiskt i det traditionella näringslivet.

Just därför har staten under lång tid sett behovet av ett särskilt uppdrag. Just därför har aktörer som Coompanion byggts upp med nationell täckning och lång erfarenhet – därför att det behövs.

Jag är rädd om Sveriges ekonomi. Jag är rädd om Sveriges utveckling. Jag är rädd om Sveriges företagande. Det här är knasigt. Det är oekonomiskt. 25 miljoner kronor är mycket pengar, men i statens budget är det en ganska liten summa som ger otroligt stor effekt – 300 företag, 8 000 personer anställda och en massa kreativitet som har kunnat tas till vara och utvecklas både i städer och framför allt på landsbygden. Människor som inte har erfarenhet av företagande har kunnat få hjälp att starta företag tillsammans. Det är alltså en otroligt effektiv insats för de 25 miljoner kronor som det handlat om i den statliga budgeten.

Det är därför jag är väldigt bekymrad. De verksamheter som finns i dag hoppas jag ändå ska kunna fortsätta leva. Men det vi pratar om nu, det vi har ansvar för som politiker, är inte bara det som finns här och nu utan också det som finns i framtiden. Jag oroar mig och är på allvar väldigt bekymrad över att vi, om detta dras tillbaka, inte längre kommer att ha den där lilla lanthandeln som kan uppstå när man tillsammans bygger kooperativt eller de personalkooperativ som kan bidra med någonting annat eftersom det krävs en särskild kunskap.

När regeringen nu tar bort den här förordningen handlar det inte bara om pengar. Det handlar också om osäkerhet. Detta skapar osäkerhet ute i samhället: Är det här ingenting som Sveriges politiker vill ha?

Som sagt drabbar detta inte framför allt storstäderna utan mindre orter, glesbygd och platser där

alternativen redan är få – där varje företag, varje servicepunkt och varje arbetstillfälle är avgörande. Jag förstår det inte.

Jag vill ändå fråga, eftersom jag inte förstår bakgrunden: Handlar detta om Sverigedemokraternas misstänkliggörande av den här företagsformen? Jag måste ändå ställa den frågan. Är det här någon påtryckning, eller finns det något annat bakom?

Ministern hänvisar till att effektivisera. Det vill vi alla. Men detta är inte ett effektivt sätt att använda vare sig våra skattepengar eller den kraft och den kreativitet som finns i vårt land.

Anf. 16 LOUISE THUNSTRÖM (S):

Fru talman! I förra valrörelsen lovade regeringen att hela landet ska leva. De beslut som har fattats under den här mandatperioden har dock snarare gått i motsatt riktning. Parallellt med det vi debatterar i dag, det vill säga stödet till kooperativ utveckling, har regeringen tagit bort det statliga investeringsstödet för bostäder och minskat den statliga närvaron genom nedläggning av servicekontor. Studieförbunden, som på många ställen i vårt land är de enda kvarvarande platser som finns för möten, bildning och kultur, har blivit av med en tredjedel av sitt statliga stöd. Små kommuner kämpar med att kunna behålla skolor och samhällsservice.

De strukturer som bidrar till en levande landsbygd monteras ned steg för steg. Det är när man lyfter blicken och lägger ihop alla de här små delarna som det blir tydligt. Sammantaget förstärker det bilden av att landsbygden gång på gång prioriteras bort, trots tydliga vallöften om att hela landet ska leva.

Kooperativ kan hålla matbutiken eller den lokala macken vid liv på landsbygden. De kan skapa bostäder och arbeten för dem som annars kanske har svårt att komma in på arbetsmarknaden. Kooperativa företag skapar hållbara, robusta samhällen och är inte minst viktiga för vår beredskap.

25 miljoner är den summa Coompanion fått per år de senaste åren. Det torde vara mycket väl investerade pengar som gett mångdubbelt tillbaka.

Jag vill därför vädja till ministern: Fördärva inte denna viktiga, unika resurs! Försvaga inte Sverige!

Anf. 17 ISAK FROM (S):

Fru talman! Jag hade hoppats på lite mer orsak från energi- och näringsministern: Varför? Hur gick det här till? Vad är orsaken?

I det här fallet måste vi säga att det är bra att detta har skjutits fram till 2027. Det ger förutsättningar för en ny regering att bromsa, styra och ändra utvecklingen. Det kräver att man ställer sig frågan om något annat låg bakom. Den frågan är viktig om andra partier ska lägga fram förslag på hur man säkerställer att verksamheten kan fortleva.

De kooperativa företagen har ställt krav på politiken att öka kompetensen, inte minst bland statens myndigheter. Det handlar om att säkerställa att också de kooperativa företagen kan delta i stora offentliga upphandlingar. Det är något som de regionalpolitiska

stöden har motverkat. Varken Coop eller OK har fått statliga hemsändningsstöd för en lanthandlare eller för en lokal bensinmack, eftersom de "sitter" på ett stort organisationsnummer. Ändå är de små verksamheter.

Det har funnits krav på politiken att i större utsträckning ge samma förutsättningar för de kooperativa företagen. Har energi- och näringsministern något annat på gång till de kooperativa företagen? Annars blir det ännu konstigare. Om man tar bort förutsättningarna för att söka stöd samt stärka och öka kompetensen för hur man startar ett kooperativt företag blir det färre kooperativa företag.

Anf. 18 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD):

Fru talman! Jag ska försöka skingra orosmolnen.

Vi tycker inte olika om kooperativen, men vi tycker olika om vad som är bäst form för att stötta dem. Enligt Tillväxtverkets utvärdering är det stor skillnad i kostnad per företag för till exempel den verksamhet som har bedrivits genom Coompanion och den som bedrivits genom till exempel Nyföretagarcentrum. Om man slår ut genomsnittet i kostnad per nystartat företag landar Coompanions verksamhet på drygt 65 000 kronor per företag, medan Nyföretagarcentrums verksamhet landar på 13 000 per företag. Det är stor skillnad.

Nej, det handlar inte om att det finns en dold agenda eller syn på kooperativen, utan det handlar om att få mest valuta för skattemedlen och att säkerställa att det inte finns separata upplägg för olika former.

Anf. 19 EVA LINDH (S):

Fru talman! Jag tackar för det utvecklade svaret.

Vi verkar inte dela synen på hur det här görs bäst. Det är synd. Att försvaga stödet till kooperativ utveckling är inte effektiv ekonomisk politik, oavsett vad jag hör att statsrådet säger. Det här handlar om en helt annan företagsform, nämligen företagande som antagligen inte skulle ha blivit av om det inte hade startats i ett kooperativt perspektiv. Det måste man hålla i huvudet.

Detta går inte ihop med att regeringen ofta säger att man ska tänka på arbetslinjen och att företagande ska finnas i hela landet. I praktiken är det här ett beslut som slår hårt där behoven är som störst.

Jag är bekymrad. Det finns inte heller en långsiktig lösning. Att det ges en frist på ett år är inte en lösning för framtiden. Det enda skulle i så fall vara att byta regering, och jag hoppas av flera skäl att vi ska göra det – inte bara på grund av frågan om kooperativa företag. Det är fråga om politiska prioriteringar. Vi ska välja stöd och företagande som är effektivt, gör bra saker för Sverige som helhet och utvecklar Sverige, utvecklar hela landet. Det är där som detta blir så himla viktigt.

Jag hoppas att regeringen tänker om och säkerställer att kooperativa företag kan utvecklas. Det behövs inte mindre kunskaper eller möjligheter för kooperativt företagande utan snarare mer.

Anf. 20 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD):

Fru talman! Jag tackar ledamöterna som har deltagit i interpellationsdebatten och framför allt interpellanten Eva Lindh.

Jag tycker att den här debatten har fyllt en viktig funktion i att lyfta upp det stora värdet av kooperativt företagande. Jag instämmer också i Eva Lindhs påstående om att det här är företagande som annars kanske inte hade blivit av. Det innebär att jag kommer att följa upp och föra en dialog med de nuvarande stödssystem som finns om hur man ämnar arbeta vidare under nästa år när den här specifika formen av stöd upphör.

För att det ska vara möjligt att bo och leva i hela landet och bedriva företag i hela landet är tre saker många gånger avgörande för att orka och våga, nämligen mindre administration, lägre kostnader och enklare väg till att anställa och investera. Det är därför regeringens förenklingsagenda har varit så viktig. Avskaffandet av kravet på att spara en massa fysiska kvitton har sparat uppåt 4 miljarder kronor per år. Omsättningsgränsen för moms från 80 000 till 120 000 innebär att fler av de minsta företagen får mindre administration.

Vi har byggt ut växa-stödet med sänkta arbetsgivaravgifter, sänkt arbetsgivaravgifterna för unga och förenklat 3:12-reglerna. Detta har sänkt skatten för över 60 000 företagare från och med den 1 januari i år. Vidare har vi antagligen, efter många år av diskussion, införandet av gårdsförsäljning av alkohol samt förenklade dans- och hotelltillstånd.

Mycket har hänt på området, och det kommer att fortsätta att ske. Det handlar om en bred regelförenklingsagenda för allt företagande.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 7 Svar på interpellation 2025/26:259 om energieffektivisering i Sverige

Anf. 21 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD):

Fru talman! Katarina Luhr har frågat klimat- och miljöministern vilka skälen är till att ministern och regeringen inte tar ett större grepp runt energieffektiviseringsfrågan och vidtar åtgärder för att frigöra mer energi, samt om ministern tänker ta några initiativ för att öka takten i Sveriges energieffektiviseringsarbete, och i så fall vilka.

Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som ska svara på interpellationen.

En liknande fråga ställdes nyligen av riksdagsledamot Fredrik Olovsson från Socialdemokraterna. Jag kommer härmed återigen att lyfta upp det arbete regeringen bedriver när det kommer till arbetet att främja en samhällsekonomiskt effektiv energianvändning.

I den energipolitiska inriktningspropositionen (prop. 2023/24:105), epip som vi ibland kallar den, framgår att regeringens långsiktiga inriktning för

energipolitiken är att upprätthålla god konkurrenskraft och välfärd, möta samhällets behov av el och samtidigt säkerställa en trygg energiförsörjning samt att bidra till att nå klimatmålen genom en betydande elektrifiering. För att uppnå den långsiktiga inriktningen krävs en omfattande utbyggnad av elproduktionskapacitet, elnät och lagringsmöjligheter. I propositionen framgår också regeringens syn på hur en effektiv energianvändning kan bidra. För att ta vara på potentialen för effektivare energianvändning har regeringen i den energipolitiska inriktningspropositionen även aviserat en översyn av det nuvarande energieffektivitetsmålet.

Ett förslag på ny målformulering har nyligen varit ute på remiss med svarstid den 23 december 2025. Förslaget på nytt mål syftar till att främja ett samhällsekonomiskt effektivt energisystem som bidrar till den gröna omställningen och till en trygg energiförsörjning. Målet föreslås breddas från att enbart omfatta en effektiv energianvändning på årsbasis till att även inkludera utjämning av effektoppar och ökad efterfrågeflexibilitet och energilagring i användarledet. Målet bidrar därmed tydligare till det energipolitiska målet om leveranssäkerhet och planeringsmålet om 300 terawattimmar el till 2045. Valfungerande marknader och potential för samhällsekonomiskt lönsamma åtgärder bör utgöra en grund för utformning av politiska satsningar på området. Remissvaren hanteras nu av Regeringskansliet.

Regeringen arbetar även med flera andra åtgärder för att främja en effektiv energianvändning. Bland annat satsar regeringen i enlighet med budgetpropositionen för 2026 på en förlängning och utveckling av det befintliga bidraget för energieffektivisering i småhus. Bidraget innebär 300 miljoner kronor per år mellan 2026 och 2030. I satsningen ingår även informations- och kompetenshöjande insatser.

Vidare föreslår regeringen att investeringsstödet för att stärka leveranssäkerheten i elsystemet, det så kallade Kraftlyftet, utökas. Investeringsstödet kan även omfatta investeringar som bidrar till en mer flexibel effekt och energianvändning hos större elanvändare så att elnäten kan nyttjas mer effektivt.

Därutöver har regeringen i budgetpropositionen för 2026 ökat anslaget till Klimatklivet med 1,5 miljarder kronor, till totalt cirka 4,5 miljarder. Anslaget beräknas öka med ytterligare 1,5 miljarder både 2027 och 2028. Det innebär förstärkta satsningar på investeringar som minskar utsläppen, exempelvis genom energieffektivisering i industrin, elektrifierade transportlösningar och återvinning av spillvärme.

Sist men inte minst pågår ett omfattande arbete med att genomföra Europaparlamentets och rådets direktiv av den 13 september 2023 om energieffektivitet och om ändring av förordning och Europaparlamentets och rådets direktiv 2010/31 av den 19 maj 2010 om byggnaders energiprestanda. Regeringen avser att återkomma till riksdagen med förslag på genomförande av dessa rättsakter.

Anf. 22 KATARINA LUHR (MP):

Fru talman! Tack, Ebba Busch, för svaret!

Jag ser verkligen fram emot möjligheten att få debattera frågan om energieffektivisering med energiministern. Frågan är väldigt viktig, och jag tycker inte att regeringen riktigt har tagit den på allvar, trots att arbetet hade kunnat ge påtagliga effekter på det svenska elsystemet.

Interpellationen var från början ställd till klimatminister Romina Pourmokhtari. Anledningen till att jag ställde den till klimatministern var att jag fick ett svar från henne på en skriftlig fråga som jag ställde efter att Sveriges klimatpolitik hade rasat i den internationella rankingen Climate Change Performance Index. Där fick Sverige låga betyg i kategorin energianvändning.

Klimatministern viftade bort det och skrev att vi har ett kallt klimat och att vårt elsystem till största delen ändå är fossilfritt. Det stämmer till viss del. Men det är också så att den absolut billigaste och mest miljösmapta kilowattimmen är den som inte behöver användas. Energi- och elproduktion medför alltid en miljöpåverkan, och det gäller även grön och förnybar el. Det är därför Internationella energirådet kallar energieffektivisering det första bränslet.

I ett globalt perspektiv är Sverige och vi svenskar inte särskilt bra på energieffektivisering. Eftersom vi historiskt sett har haft låga elpriser har vi inte haft några längre perioder då vi har behövt snåla med vår elanvändning. Det här bidrar till att vi får låga betyg när vi jämförs med andra. Det gör också att vi har mycket att göra för att använda vår svenska energi mer effektivt.

År 2023 släppte Fossilfritt Sverige en strategi för en mer effektiv användning av energi och effekt med åtgärder för både fastigheter och industrier som skulle kunna minska Sveriges nuvarande energianvändning med 10 procent. Utifrån strategin kan 19 terawattimmar per år sparas bara genom åtgärder i bostäder och lokaler. 19 terawattimmar frigid energi kan jämföras med kärnkraftverket Ringhals, som 2024 producerade 16,1 terawattimmar.

Energimyndigheten bedömer i en rapport från 2024 att det i Sverige finns en potential fram till 2030 för att minska elanvändningen genom energieffektivisering i storleksordningen 20–25 terawattimmar el. Vi kan jämföra dessa siffror med kärnkraftverket Forsmark. Där producerades enligt Vattenfall totalt 21,78 terawattimmar till det svenska elnätet år 2024.

Enligt dessa siffror skulle vi kunna frigöra energi motsvarande ett helt kärnkraftverk redan år 2030 genom lönsamma energieffektiviseringsåtgärder. Energi motsvarande befintliga kärnkraftverk skulle alltså kunna finnas tillgänglig mycket snabbare än genom regeringens nya kärnkraftsprojekt. Dessutom skulle dessa åtgärder kunna sänka elpriserna i hela Sverige och göra oss tryggare i en tid av kriser och oro.

Sverige har flera internationella åtaganden när det gäller energieffektivisering. Vi skrev på klimattoppmötet COP 28 under löften om en fördubbling av energieffektiviseringstakten. Vi har även EU-direktiv att

följa. Vad gäller EU:s mål för energieffektivisering utgör Sveriges bidrag i dag en väldigt liten del av det som EU ska göra.

Sverige behöver dra sitt strå till stacken. Energieffektivisering på EU-nivå beräknas för varje procentenhets energieffektivisering skapa tusentals arbetstillfällen, ge påtagligt lägre energikostnader för hushållen och bidra med 7,9 miljarder euro i ökad bnp. Om hela den europeiska elanvändningen minskade med 10 procent skulle Sveriges elpriser kunna halveras.

Det är alltså inte bara elpriser och elförbrukning utan också vår konkurrenskraft och arbetsmarknad som påverkas när vi energieffektiviseras. På nationell nivå skulle både svenska teknikföretag och byggsektorn gynnas av ett storskaligt program för energieffektivisering.

Därför ställer jag mina frågor igen: Vilka är skälen till att ministern och regeringen inte tar ett större grepp om energieffektiviseringsfrågan? Tänker ministern ta några nya initiativ för att öka takten i Sveriges energieffektiviseringsarbete? Vilka i så fall?

Anf. 23 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD):

Fru talman! Vi får se om vi lyckas bena ut detta. Jag tycker nämligen att jag har svarat på frågorna. Men låt oss börja med begreppen.

Vi är helt överens om en sak, och det är att energieffektivisering är centralt. Det är såklart bra både för hushållens plånböcker och för svensk konkurrenskraft, men det är också bra för vår motståndskraft. Sverige ska använda el mer men framför allt använda den smartare. Men vi behöver också vara ärliga med att förutsättningarna har förändrats. Det är därför vi försöker modernisera och bredda begreppet.

Katarina Luhr lyfter fram Forsmark som exempel. Jag skulle vilja ta fasta på kärnkraften för att visa på min poäng i detta. Med vårt tidigare effektiviseringsmål var det bra att stänga kärnkraft, trots att fossilfri baskraft är ett avgörande medel för att kunna öka elektrifieringen och få ned utsläppen i andra delar av samhället. Att stänga kärnkraft med det tidigare måttet innebär en massa energieffektivisering. Det är kanske bra om man inte tycker om kärnkraft eller om man är miljöpartist, men det är uppenbart katastrofalt för svenska plånböcker, för svensk konkurrenskraft och för svensk motståndskraft.

På samma sätt framstår det som att den klimatränkning som Katarina Luhr hänvisar till också missgynnar Sverige för vår kärnkraft. Trots att Sverige är bättre på alla punkter som kan tänkas spela roll viktas dessa högst konkreta framgångar lägre än andra mer diffusa aspekter.

Exempelvis har Sverige lägre utsläpp per capita än Danmark. Sverige ligger under EU-genomsnittet. Danmark ligger över. Trots detta kommer Danmark på topp tio i rankningen medan Sverige kommer på plats 15. Vi ligger ungefär i paritet med varandra vad gäller vindkraftsproduktion per capita. Sverige har 63 procent förnybar energi. Danmark har 47 procent. Vi

har i stort sett samma eller jämförbara klimatmål som Danmark, men ändå kommer Danmark på plats 4 och Sverige kommer på plats 36. Dessa två exempel illustrerar varför det behövs bättre utformade mål.

Låt mig konkludera: När Miljöpartiet driver på för det som låter bra, det vill säga minskad energianvändning, blir det ett mål i sig. Det är vad jag hör i all argumentation och i uppbyggnaden av hur det här ska premieras. Regeringen driver däremot på för en samhälls-ekonomiskt effektiv energianvändning i ett växande elsystem.

Jag vill även säga någonting om vad Katarina Luhr sa i sitt inlägg. Det gäller påståendet om att Sverige inte haft någon anledning att spara på el. Ur viss aspekt och med de skäl som Katarina Luhr anger kan jag se poängen.

Å andra sidan går det att argumentera precis tvärtom, för effektivisering är verkligen det som har präglat den svenska debatten i decennier, som lösning på hur vi ska klara nedläggning av kraftvärme, som vi har hört om i tidigare debatter här i kammaren i dag, och inte minst nedläggning av kärnkraft. Det är också bland annat därför svenska företag är ledande när det gäller lösningar som värmepumpar och därför svenska byggnader tillhör världens bäst isolerade – för att vi har haft det incitamentet och det fokuset. Det kommer vi att ha även framgent, men med ett lite bredare grepp.

Anf. 24 KATARINA LUHR (MP):

Fru talman! Tack, ministern, för svaret! Jag tycker kanske att mitt argument föll bort lite i svaret. Mitt argument handlar om att vi genom att frigöra energi från onödig energianvändning kan få energi att använda till helt nya applikationer. Det kommer att gå mycket snabbare att få fram den energin än om man skulle bygga ny kärnkraft, till exempel. Det handlar inte om att energieffektivisera genom att ta bort energi utan genom att använda energin på ett annat sätt.

Energiministern lyfter också i sitt svar att regeringens långsiktiga inriktning för energipolitiken är att upprätta god konkurrenskraft och välfärd, möta samhällets behov av el, säkerställa en trygg energiförsörjning och bidra till klimatmålen genom en betydande elektrifiering. Vidare har vi behov av mer elproduktionskapacitet, elnät och lagringsmöjligheter. Detta är vi helt överens om.

Ska vi fasa ut fossil energi från våra industrier och öka Sveriges produktion av stål med låg klimatpåverkan behövs mer el. Men den snabbaste, mest resurs-smarta och oftast billigaste energin kommer från el som vi redan producerar och kan spara så att den inte går till onödig energianvändning. Att inte slösa med den energi vi redan producerar borde vara en prioritering för en regering som brinner för både el- och energipriser.

Ministern lyfter också i sitt svar regeringens stöd för energieffektivisering i småhus. Med Miljöpartiet i regering fanns under 2021 ett bidrag för energieffektivisering av flerbostadshus, som på kort tid betalades ut

till cirka 1 000 fastighetsägare, med många fler i kö. Detta plockade regeringen bort.

Tittar man nu på Boverkets siffror över stödet för energieffektivisering av småhus ser man att det också verkar väldigt populärt. Alla 300 miljoner per år ser ut att gå åt. Cirka hälften av dem som söker får också avslag.

Detta är tydliga indikationer på att en större satsning skulle kunna ge stor effekt när det gäller både småhus och flerbostadshus. Genom en större satsning på detta skulle regeringen också kunna minska risken och oron för skenande elpriser genom att ge människor ökade möjligheter att vidta egna åtgärder för att långsiktigt minska sin egen energiförbrukning. Dessutom skulle åtgärderna i sig minska risken för skenande elpriser för alla.

Jag och Miljöpartiet skulle vilja se ett mer strukturerat och framåtlutat arbete när det gäller energieffektivisering i både bostäder och lokaler. Vi ser att det finns behov av både större satsningar och fler åtgärder. Vi vill att alla byggnader ska omfattas av stöd för energieffektivisering, och vi har föreslagit att staten ska stå för 50 procent av kostnaden för effektiva energieffektiviseringsåtgärder.

Ministern lyfter också arbetet med att ändra det nationella energieffektiviseringsmålet. Jag har skummat remissvaren, och det är intressant läsning. De flesta instanser verkar tycka att det behövs ett uppdaterat mål. Men den starka kritiken verkar gälla att målet verkar svårt att följa upp. Det är luddigt formulerat, och det finns ingen tidsplan för när det ska nås. Då kan det också vara svårt att få igång åtgärder som kommer att göra skillnad. Jag hoppas att ministern och regeringen kommer att ta hänsyn till invändningarna och se över förslaget igen.

Det finns många sätt att mäta energianvändning. Det behöver inte handla om en reell minskning, utan uppföljning kan göras per kvadratmeter, per krona, i förhållande till bnp eller på andra sätt. Men för att styra detta krävs tydlighet och politisk styrning, och det behövs just nu, utan tvekan.

Jag ser fortfarande inte att regeringen gör vad den borde, speciellt när detta skulle kunna innebära vinnvinn för oss alla. Jag undrar därför: Tycker ministern att vi gör tillräckligt, eller tycker ministern att vi skulle behöva göra mer när det gäller energieffektivisering?

Anf. 25 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD):

Fru talman! Jag tycker att vi gör ett väldigt gott jobb, men det är nästan omöjligt att tömma ut detta område helt och hållet, inte minst därför att det sker så mycket på teknikområdet. Den stora utmaningen är, tycker jag, om man ska vara ödmjuk som policymakare: Vilken är den nya teknik som vi ska gå på och rulla ut brett? Det handlar om att våga satsa, lägga alla ägg i samma korg och säga: Detta ska vi nu hålla i över tid, när det sker så mycket framsteg på det här området.

Om jag ska hugga punkten om det nya målet vill man ju aldrig bli anklagad för att vara luddig. Att bli

anklagad för att vara fel ute kan jag hantera, men inte luddig eller otydlig – det är hemskt att höra!

Ett växande elsystem kräver indikatorer – inte en enda siffra, vilket skulle kunna motverka elektrifiering. Vår poäng är att förslaget bygger på uppföljning via indikatorer i olika sektorer, kopplat till målets syfte: hushållning, effektoppar, flexibilitet och lagring. Att sätta fel siffra kan verkligen få ganska förödande konsekvenser. Vi vill att målet ska styra mot rätt beteende i ett elsystem som dessutom växer kraftigt.

Vi vet nu att effektivisering inte bara handlar om villor. Det handlar i allra högsta grad om industri, handel och offentlig sektor. Det handlar både om den renodlade energieffektiviseringen och om att använda våra resurser och vår värme mer effektivt. Det handlar också om att nyttja vår infrastruktur och inte minst själva elnätet mer effektivt. Annars kommer svensken att få fortsätta se skenande elnätsavgifter.

Jag skulle inte göra mitt jobb om jag inte också slog mig lite för bröstet när det gäller frågan om direktivet om byggnaders energiprestanda. När vi förhandlade om detta i EU nådde Sverige flera viktiga framgångar. Bland annat får medlemsländerna lite friare tyglar att själva tolka lagtexten vid det nationella genomförandet. Detta var viktigt för Sverige i och med att vi har kommit långt här och såklart vill ta viktiga steg framåt. Det gör att vi kan utforma styrmedel som både uppfyller EU:s krav och är samhällsekonomiskt rimliga för hushåll, företag och offentlig sektor i ett land som Sverige, som har kommit så långt med detta.

Katarina Luhr efterfrågar mer aktivitet på området, men jag kan sammanfattningsvis konstatera att vi moderniserar målet, förstärker stöden till hushållen, utökar stöden som ger flexibilitet hos större elanvändare, växlar upp Klimatklivet och genomför skärpt EU-lagstiftning.

Med detta sagt – hade vi haft ännu mer utrymme i en oändlig budget, säger jag nu när finansministern sitter här i salen, hade nog både Elisabeth Svantesson och jag stoppat in ännu fler göttiga grejer i budgeten. Men hade vi inte haft det hushållande med ekonomin som vi hade i början av mandatperioden hade vi inte kopplat greppet om inflationen. Då hade vi inte heller kunnat vända Sveriges bottenplacering i EU:s tillväxtliga när vi tog över efter de rödgröna så att vi nu, under vårt gemensamma ledarskap, i stället börja närma oss toppen under det här året. Det hänger alltså ihop. Mycket vill ha mer.

Anf. 26 KATARINA LUHR (MP):

Fru talman! Tack, ministern, för svaret!

Om jag får kommentera förhandlingen om byggnaders energiprestanda tycker jag att det var en klok förhandling, men det flyttade också ansvaret för genomförandet från den privata fastighetsägaren till politiken. Det gör faktiskt att ansvaret för att genomföra åtgärder nu ligger hos energiministern. Här finns alltså en ganska tydlig riktning: Vi behöver agera.

Vad gäller målet tänker jag att det kommer att finnas tillfälle att debattera det vidare när regeringen kommer med ett förslag. Jag uppfattar det också som att ministern tycker att vi är bra på energieffektivisering. Jag tycker själv att vi skulle kunna göra mycket mer. Jag tror att vi behöver ett mycket större och strukturerat arbete och också en reell vilja att faktiskt ta till vara den energi som vi producerar i Sverige i dag.

Miljöpartiet har under mandatperioden lagt fram ett antal förslag för energieffektivisering och för att öka takten. Vi vill ha en nationell handlingsplan för energieffektivisering. Vi vill stärka Energimyndighetens arbete med energi- och klimatrådgivare. Vi vill införa ett statligt energieffektiviseringsstöd som löper under flera år framåt. Vi vill planera för smarta byggnader. Vi vill energieffektivisera miljonprogrammen och offentliga byggnader, och vi har ett stort antal andra förslag.

En nationell handlingsplan med tydliga åtgärder och tydliga mål skulle kunna styra väldigt starkt mot en bättre energianvändning av den energi vi producerar i dag.

Valet närmar sig med stormsteg. Jag hoppas att regeringen kommer att göra det bästa med tiden fram till dess.

Jag vill också tacka ministern för debatten.

Anf. 27 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD):

Fru talman! Jag vill börja med att returnera tacket. Tack för relevanta frågor och effektivt ansvarsutkrävande i kammaren! Det var en effektiv användning av vår tid här också.

Från mitt perspektiv var en av de viktiga delarna av avgörandet när det gäller tolkningen av EPBD just att kunna värna olika uppvärmningsformer, till exempel kraftvärme som annars riskerar att missgynnas i systemet.

Låt mig sammanfatta: Vi ska elektrifiera. Vi ska inte avindustrialisera. Detta ställer krav på hur vi ställer effektiviseringskraven. Vi ska inte försöka spara oss till en nyindustrialisering. Det kommer att kräva att vi bygger ut systemet och också att vi ser till att få mest möjliga nytta av den energi som vi har i systemet.

Energieffektivisering är inte ett alternativ till att bygga ut fossilfri produktion, nät och lagring. Det har jag heller inte hört framföras här, men jag vill ändå vara övertydlig med det. Energieffektivisering ska ses som ett komplement som gör att hela systemet blir billigare och mer robust. Det är därför som vi för det första har uppdaterat ett ineffektivt och omodernt mål och för det andra försöker sätta fokus på att hantera effektoppar, flexibilitet och lagring och ge hushåll, kommuner, företag och inte minst industrin konkreta verktyg för att klara av energieffektivisering.

På så sätt får vi en svensk energipolitik som håller ihop och hänger samman med målet om att kunna uppnå 300 terawattimmar och bana väg för fossilfri baskraft, till exempel kärnkraft, ihop med det system som vi redan har.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 8 Svar på interpellation 2025/26:134 om ekonomisk jämställdhet

Anf. 28 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Fru talman! Eva Lindh har frågat mig om jag kan redogöra för vilken jämställdhetsanalys som legat till grund för statens budget för 2026. Hon har också frågat om jag avser att ta initiativ till en plan för en mer jämställd beskattning och finanspolitik. Slutligen har hon frågat vilka reformer för ökad jämställdhet jag avser att prioritera framöver.

Jag välkomnar ledamotens engagemang i frågan. Regeringen arbetar aktivt för att nå målet om ekonomisk jämställdhet, att kvinnor och män ska ha samma möjligheter och villkor i fråga om betalt arbete som ger ekonomisk självständighet livet ut.

Regeringen följer utvecklingen av den ekonomiska jämställdheten noga. I samband med beredningen av enskilda reformer som påverkar kvinnors och mäns ekonomi är effekten på ekonomisk jämställdhet en viktig del av beslutsunderlaget. Varje år redogörs för utvecklingen i budgetpropositionens bilaga *Ekonomisk jämställdhet*. I budgetpropositionen för 2026 redogjordes för effekten av regeringens ekonomiska reformer under mandatperioden till och med budgetpropositionen för 2026. Där framgår att den samlade effekten av reformer hittills under mandatperioden ökar kvinnors disponibla inkomst procentuellt något mer än mäns.

Regeringen arbetar aktivt för att fortsätta stärka kvinnors ekonomiska självständighet. Kvinnor har i genomsnitt lägre arbetsinkomster än män. En viktig förklaring är att kvinnor i högre grad arbetar deltid än män. Kvinnor har också ett lägre arbetskraftsdeltagande än män. Lägre arbetsinkomster innebär på sikt lägre pensioner och mindre möjligheter att ha ett sparande. Reformen som bidrar till att öka kvinnors deltagande på arbetsmarknaden är därför ett prioriterat område för regeringen. Regeringen bedömer att bidragsreformen och sänkt skatt på arbete kommer att göra att fler kvinnor kommer ut i arbete. Det leder till högre arbetsinkomster och pensioner. Andra viktiga ekonomiska reformer i regeringens budgetproposition för 2026 som bidrar till att främja ekonomisk jämställdhet är bland annat höjda hyresgränser i bostadsbidraget och lägre barnomsorgsavgifter inom ramen för maxtaxan.

Ekonomisk självständighet handlar också om att ha ett eget sparande, något som till exempel kan underlätta för att lämna ett dåligt förhållande eller för att få en bättre pension. Sänkt skatt på investeringssparkonto underlättar för fler kvinnor att spara ihop en buffert.

Anf. 29 EVA LINDH (S):

Fru talman! Den ekonomiska politiken är ju aldrig könsneutral. Den fördelar makt, resurser och livschanser.

Den budget som den SD-styrda regeringen nu har lagt fram för 2026 riskerar att fördjupa den ekonomiska ojämställdheten mellan kvinnor och män. Det är återigen männen som står som vinnare.

Detta är inte en politisk tolkning utan vad flera analyser av budgetpolitikens fördelningseffekter under hela mandatperioden faktiskt visar. Skattesänkningarna gynnar i huvudsak höginkomsttagare, och eftersom män i genomsnitt tjänar mer – precis som finansministern också sa i sitt svar – arbetar mer heltid och har högre kapitalinkomster innebär detta att män får större del av skattesänkningarna än kvinnor. Det framgår också tydligt av till exempel Jämställdhetsmyndighetens rapporter om ekonomisk jämställdhet.

Samtidigt ser vi det motsatta för dem med små marginaler. Stöd till hushåll med svag ekonomi urholkas eller försvinner. Barnbidraget har inte höjts sedan 2018. Samtidigt har priserna i samhället ökat med 27 procent. Det är ingen slump att kvinnor är överrepresenterade bland ensamstående föräldrar, deltidsarbetande och låginkomsttagare. Det visar statistiken. Det vet vi.

Det här sker samtidigt som regeringen underfinansierar välfärden. Gång på gång har flera varnat för att kommuner och regioner saknar tillräckliga resurser för att klara välfärdsuppdraget. Konsekvensen är högre arbetsbelastning, fler delade turer och svårare arbetsmiljö i yrken som till övervägande del är kvinnodominerade. När välfärden brister är det dessutom kvinnor som oftast får ta konsekvenserna.

Den lilla ljusningen, regeringens stolta satsning på kvinnosjukvård, har i tysthet minskats år för år och landar nu på hälften av vad som utlovades när regeringen tillträdde. Sammantaget innebär regeringens politik att resurser flyttas från kvinnor till män, från välfärd till höginkomsttagare och från jämlikhet till ökade klyftor.

Jag vill också säga några korta saker om det svar som finansministern läste upp här och också har gett skriftligt. Enligt lag är ju regeringen skyldig att genomföra en jämställdhetsanalys för att redovisa hur den förda politiken påverkar oss alla i Sverige. Finansministern har i dag och i de tidigare debatter som vi har haft också hänvisat till den jämställdhetsanalysen och sagt att budgeten är utjämnande och att den till och med ger mer till kvinnor procentuellt i förhållande till vad män har fått. Ministern säger att svaren på mina frågor finns att se där. Om det vore så väl!

Om jag ska vara snäll kan jag inte kalla den jämställdhetsanalys som regeringen presenterar för annat än siffertrixande. Därför kan inte heller några hänvisningar till den analysen faktiskt räknas. Varför? Vissa reformer räknas inte, medan andra reformer räknas. Och när man väl beräknar effekterna av vissa reformer, ja då tar man 50 procent – som om vissa reformer går lika mycket till kvinnor bara för att vi är 50 procent av

befolkningen. Det stämmer ju inte. Analysen är inte djupgående, och den är inte färdig.

Sedan hänvisar finansministern till tre reformer som inte heller på något sätt bidrar till det som skulle vara bra för kvinnor. Jag får återkomma till detta i mitt nästa inlägg.

Anf. 30 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Fru talman! Tack, Eva Lindh, för en mycket viktig interpellation och viktig fråga! Jag vet att vi båda brinner för att förbättra jämställdheten i Sverige.

Jag tänker väldigt mycket framåt, på vad vi behöver göra för att Sverige ska bli bättre om 5, 10, 15 och 30 år. Men jag tänker också en hel del bakåt och på att lära av det som har varit.

Jag har nämnt det förut, men jag gör det igen. Det gäller både min mormor och min farmor. Mormor föddes 1892, och min farmor Matilda föddes 1902. Det är två generationer bakåt, då kvinnor inte ens hade rätt att rösta i alla val. Det har hänt enormt mycket sedan min mormor och min farmor föddes.

Vi har aborträtten – den är viktig för kvinnor. Vi tog bort sambeskattningen – det är viktigt för kvinnor. Jag tänker på mycket av den barnomsorg som har vuxit fram. Steg för steg har Sverige under årens lopp blivit mer jämställt. Men trots detta är Sverige år 2026 fortfarande inte fullt jämställt.

Jag tänker på mitt barnbarn och på andras barnbarn. Mitt barnbarn Juni fyller tonåring i sommar. När hon är vuxen och när hon i sin tur har barn vill jag att Sverige ska vara mycket mer jämställt när det gäller ekonomi men också när det gäller strukturella problem. Jag tänker till exempel på allvarliga problem, som mäns våld mot kvinnor. Jag kan återkomma till det sedan.

Men ekonomin är ändå grundfundamentet för att man ska kunna vara en fri person. Har jag inte en egen inkomst kan jag inte lämna en dålig relation. Har jag inte en egen inkomst och en hyfsat god inkomst kommer jag att få en livsinkomst och en pension som är lägre. Många kvinnor har upplevt detta och upplever det just nu. Därför är den ekonomiska jämställdheten en väldigt viktig fråga. Jag uppskattar verkligen att ledamoten också lyfter den.

Jag ska säga något kort när det gäller hur vi redovisar. Så här gjorde också förra regeringen. Man redovisar olika delar av politiken för att visa hur den påverkar olika grupper, inkomstgrupper men också män och kvinnor. Då är det precis så som Eva Lindh säger när det gäller skatter. För mig är det otroligt viktigt att fler människor, fler kvinnor, som jobbar och sliter ska få behålla mer av sin lön. Vi har sänkt skatter tre år i rad för undersköterskor, sköterskor och generaldirektörer, så att säga. Totalt sett har det gynnat kvinnor något mer än män, procentuellt sett. Men när det gäller kronor och ören har Eva Lindh helt rätt. Vad är lösningen på den utmaningen? Vad lösningen på utmaningen att kvinnor i Sverige bara äger hälften av vad män äger? Eva Lindh säger att den ekonomiska politiken inte kan

vara neutral, absolut inte. Men skattepolitiken i sig är könsneutral. Jag tror inte att någon vill ha olika beskattningar på grund av kön. Jag tvivlar på det, men detta får gärna någon svara på.

När det gäller min bild av detta och min lösning vill jag att fler kvinnor ska ha ledande befattningar. Vi kan genom politiska beslut men också som förebilder, med makt och ansvar, visa på den vägen.

Det är också så, fru talman, att vi har progressiv beskattning. Den som tjänar 125 000, höginkomsttagare i Sverige, betalar alltså i dag elva gånger så mycket som den som tjänar 25 000. Beskattningen är progressiv, och den är hög. Många män bidrar alltså mer än kvinnor i det här fallet. Men lösningen är inte, för mig, att ändra skattepolitiken. Lösningen är att se till att fler kvinnor kommer i arbete, har ett eget arbete och söker sig till de områden där man faktiskt kan tjäna mer.

Nu är talartiden slut för den här rundan, men jag fortsätter gärna om en stund.

Anf. 31 EVA LINDH (S):

Fru talman! Nej, jag tvivlar inte på finansministerns engagemang i jämställdhetsfrågorna efter alla de debatter som vi har haft. Men vi drar helt olika slutsatser när det gäller vart vi ska och vilka verktyg som vi ska använda i politiken för att förbättra jämställdheten.

Jag är glad för att Matilda och alla våra farmödrar och mormödrar faktiskt har fått det bättre. Jämställdheten har förbättrats. Tyvärr har det parti som finansministern företräder kanske inte alltid varit med och röstat ja till de reformer som har förbättrat jämställdheten i Sverige.

Jag vill bara kommentera några av de saker som finansministern pekar på i sitt svar. Det hänvisas till bidragstak, till sänkt skatt som recept för att fler ska komma i arbete och till sparande.

Jag ska börja med att göra som statsministern gång på gång har uppmanat oss att göra: titta på Danmark. Tyvärr verkar statsministern bara vilja titta på Danmark i vissa hänseenden. Forskningen om effekterna av bidragstak i Danmark är nämligen tydlig. Slutsatsen är att kvinnors arbetskraftsdeltagande minskar. Det är alltså färre kvinnor i jobb, inte fler. Dessutom visar forskning att kriminaliteten ökar. Det är en annan fråga, men det är en nog så viktig slutsats att lära oss av.

Finansministern säger att sänkt skatt gör att fler kvinnor kommer ut i arbete. Forskning visar att jobbskatteavdrag ett och två kanske gjorde det. Men nu är vi väl på nummer elva om jag inte är helt fel ute – finansministern får rätta mig om jag har fel. Då finns inte den effekten kvar.

Vän av ordning och jag själv undrar: Hur bidrar sänkt skatt för höginkomsttagare till att få in kvinnor som står långt ifrån arbetsmarknaden? Det finns ingen forskning på det. Det går inte att svara på.

Sedan gäller det sparande. Självklart är det viktigt att spara för att kunna göra det som är viktigt, det vill

säga ha möjligheten att lämna en våldsam relation. Det tycker vi alla. Men för dem som inte har några pengar att spara spelar det ingen roll om man sänker skatten på ISK eller inte. Det kan man göra ändå, men i det här fallet är det väldigt svårt för dem som inte har de marginalerna.

Jag tycker faktiskt att det är ett lite respektlöst svar till alla dem som kämpar för att ställa mat på bordet till sina barn. Hur mycket kan de spara?

Vi ser att SD-regeringens ekonomiska politik faktiskt systematiskt missgynnar kvinnor ekonomiskt. Jag menar inte att man ska beskatta kvinnor och män åtskilda. Men verkligheten är som den är. Män tjänar mer än kvinnor. Då måste man ta hänsyn till det när man tar fram politiska förslag.

Jag vill också påminna om något. Det gäller alla oss som pratar om och brinner för jämställdhet men också dem som kanske tycker att vi ändå har klarat oss bra. Vi har klarat oss bra. Vi har kommit långt i Sverige. Men just nu ligger Sverige femma från botten, av alla EU:s medlemsländer, i fråga om utvecklingen mot jämställdhet. Vi tappar alltså fart. Det är från en hög nivå. Sverige ligger fortfarande i toppskiktet. Men jag tror inte att vare sig finansministern eller jag är nöjd med att jämställdheten tappar fart. Vi kan inte bara vara nöjda med det vi har gjort fram till i dag. Vi måste också, precis som finansministern sa, titta framåt och förbättra jämställdheten även för våra barn och barnbarn.

Anf. 32 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Fru talman! Tack återigen, Eva Lindh, för den här diskussionen!

I ärlighetens namn har socialdemokrater aldrig velat sänka skatten för någon, inte för den hårt arbetande undersköterskan som har svårt att få ekonomin att gå ihop eller för den som kanske är avdelningschef på det äldreboende där undersköterskan jobbar.

Jag är stolt över att jag vid tio tillfällen här i riksdagen har fått rösta fram sänkt skatt för sjuksköterskan och för undersköterskan. Jag vet att det för bara något år sedan sammantaget handlade om 4 000 kronor i månaden för en sjuksköterska. Pengar betyder alltså något.

Att sänka skatten för alla – särskilt med fokus på låga inkomster och medelinkomster – är viktigt. Det är viktigt eftersom jag menar att man aldrig ska ta ut mer skatt än vad som behövs men också för att människor ska ha mer egenmakt.

Jag måste säga att jag blir lite bekymrad. Den retorik som varenda socialdemokrat använder sig av är att vi sänker skatten för dem som har mest inkomst. Vi sänker alltså skatten för alla.

Jag kan också påminna ledamoten om det är då det var riktigt, riktigt tufft för många som arbetade. En kvinna som var garantipensionär med låg inkomst fick den uppskriven ganska ordentligt på grund av inflationen. Detsamma gällde studenter och många andra. Men den hårt arbetande undersköterskan fick inte

detta. År 2024 valde vi också att frysa brytpunkten och se till att den skatten förändrades så att den gick till alla det året. Vad är det jag vill säga med detta? När jag går till jobbet, fru talman, har jag Sverige och Sveriges ekonomi men också alla som bor här för ögonen. De flesta röstar inte på mitt parti, men många har gjort det. Jag vill att alla ska ha det bättre. Och är det någonting jag vill är det att kvinnor i Sverige ska ha en bättre och starkare ekonomi.

Den bidragsreform som vi genomför och som jag gärna vill nämna några ord om kommer att göra så att fler kvinnor kommer ut i arbetslivet. Vi gör ju inte en dansk variant. Jag tycker också lite grann att det är en låga förväntningars rasism att tro att antingen blir man bidragsberoende eller så ökar kriminaliteten.

Den här reformen innehåller många delar, där den viktigaste är aktivitetskravet, alltså att den som har försörjningsstöd ska göra en motprestation i form av en heltidsaktivitet. Det där funkar i några kommuner men i de flesta inte.

De som har det allra, allra tuffast att komma in på svensk arbetsmarknad är invandrarkvinnor. Nu kommer de att få en aktivitet. De kommer att få vara med och bidra på olika sätt och komma närmare arbetsmarknaden. Det är det bästa och viktigaste vi någonsin kan göra för dem, för där har vi den största ekonomiska ojämställdheten.

Slutligen något som våld. Interpellationen handlar inte om det, men vi har under en lång tid, nu senast i Rönninge, sett exempel på brutalt våld och den makt som män utövar över kvinnor. ”Han mördade sin kvinna”, brukar man höra. Nej, han mördade inte sin kvinna. Han mördade en kvinna, tog hennes liv som hon inte fick leva.

Även om interpellationen inte handlar om just detta är det den grövsta och största ojämlikheten och ojämställdheten att vissa män släcker kvinnors liv bara för att de är kvinnor och för att dessa män vill ha makt över dem.

Där gör vi väldigt många saker nu. Jag ska inte nämna det i någon större utsträckning, men det är en viktig del för att komma till rätta med ojämställdheten eftersom det våld och förtryck som många kvinnor lever under också gör att de inte vågar ta steget. Har man inte ens en bra ekonomi – man kanske inte ens får lov att jobba för sin man – kommer man aldrig att kunna slita sig loss.

Ekonomisk frihet för kvinnor är någonting som är viktigt för mig och för regeringen, och det fortsätter vi att jobba för.

Anf. 33 EVA LINDH (S):

Fru talman! Jag ska inleda med att besvara några påståenden som finansministern gör i talarstolen.

För det första: Jag tror att finansministern borde låta bli att slänga ur sig att vi aldrig vill sänka skatten. Vi har ju en skattesänkning i vår budget. Jag kan gärna printa ut den och ge den till finansministern så att kan hon läsa det. Vi har en bred skattesänkning, men vi har inte de extra skattesänkningar som särskilt och enbart

riktar sig till höginkomsttagare. Det är där som vi framför allt skiljer oss åt.

För det andra: Självklart är mäns våld mot kvinnor ett av de mest absolut allvarliga brotten mot jämställdhet och kvinnors frihet. Men det är just därför som den ekonomiska politiken är så viktig. Kvinnor ska ha möjlighet att kunna lämna en våldsam relation. Jag tycker att man inte ska kunna mäta ett lands ekonomiska framgång om det inte är möjligt för kvinnor att kunna göra sig fria och få ett självständigt liv fritt från våld.

Åter till frågan: Jag tycker att den jämställdhetsanalys som regeringen har lagt fram i sin budget brister. Den visar inte verkligheten som den är. Jag sörjer att skillnaderna ökar och att vi nu får sämre ekonomiska förutsättningar för kvinnor. För mig är det här ett vägval. Antingen fortsätter vi en väg där skillnaderna de facto ökar mellan kvinnor och män och mellan hög- och låginkomsttagare eller så väljer vi en politik som bygger ekonomisk jämställdhet och social hållbarhet.

För oss socialdemokrater är valet enkelt. Regeringen har gjort ett annat val.

Anf. 34 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Fru talman! Tack återigen, Eva Lindh, för den här mycket viktiga diskussionen!

Under de år när inflationen var 10 procent, som den var när jag tillträdde, var det en förfärlig situation för väldigt många svenskar. Priserna bara fortsatte att öka, och dessutom gick räntorna upp i ett försök att pressa ned inflationen. Det var väldigt tufft. Det var tufft för många kvinnor och ensamstående, och därför var det så viktigt att bekämpa inflationen och se till att stötta särskilt de hushåll som har det allra tuffast.

Därför har vi haft olika förslag och till exempel jobbat med att höja bostadsbidraget. Nu har vi höjt taket. Nu sänker vi också förskoleavgiften och halverar matmomsen, vilket kommer att underlätta för väldigt många både kvinnor och män med lägre inkomster.

Vi har gjort det möjligt att kunna spara på ISK, som inte bara är ett sparande utan ger kvinnor makt och möjlighet att få avkastning av svenska företags vinster. Det här är en succé runt om, även om jag vet att det är många som inte kan spara särskilt många kronor, kanske inget alls. Jag har varit där själv. Men vi ser nu att ekonomin vänder. Vi ser att fler får behålla mer pengar i plånboken, både tack vare att man får högre lön och för att vi sänker skatten.

I ärlighetens namn: Socialdemokraterna sänker ju inte skatten när ni väl kommer till makten. Det ser vi runt om i många kommuner och speciellt här i Stockholm. Jag tror och tycker att det är viktigt att fortsätta att göra det för dem som behöver det allra mest, och det är inte så att den skattesänkning som vi har gjort på pensioner och riktat till löntagare det här året går till dem som tjänar mest. Det finns för det första ett tak; man kan inte få en hur stor skattesänkning som helst. Framför allt är det till alla. Hur många gånger Socialdemokraterna än säger att det här bara är till vissa så är det alla, och det är jag stolt över.

Vi har gjort insatser gällande drivmedel, matmoms, skatt och mycket annat. Det är fortfarande tufft för många, men vi har bidragit och vi ska fortsätta att underlätta för fler kvinnor att bli ekonomiskt oberoende.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 9 Svar på interpellationerna 2025/26:135 och 172 om åtgärder mot ekonomisk ojämlikhet

Anf. 35 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Fru talman! Eva Lindh har frågat mig om jag avser att vidta några åtgärder mot bakgrund av den ökande ekonomiska ojämlikheten. Hon har också frågat om jag avser att vidta några åtgärder för att utveckla kunskapen om hur de ekonomiska skillnaderna har förändrats och hur de har påverkat den ekonomiska utvecklingen i Sverige.

Samuel Gonzalez Westling har frågat mig hur jag ser på Riksbankens bedömning att hushållens konsumtion och reala inkomster har stått still sedan 2022. Han har också frågat vilket ansvar jag och regeringen har för att hushållen – särskilt barnfamiljer och pensionärer – har påverkats i så stor utsträckning av regeringens inflationsbekämpning. Slutligen har han frågat hur jag förklarar att hushållens ekonomiska utveckling i Sverige skiljer sig åt jämfört med USA och flera EU-länder och vilka åtgärder jag vidtagit och avser att vidta framöver för att stärka den ekonomiska utvecklingen i Sverige.

Regeringen ärvde en inflation på 10 procent som drog ned svensk ekonomi i en utdragen lågkonjunktur. På grund av inflationen minskade hushållens reala disponibla inkomster, vilket drabbade många hårt. Därför gick regeringen in för att bekämpa inflationen från dag ett, samtidigt som vi såg till att stötta hushåll och välfärd i en svår tid. Det har gett resultat. Inflationen har sjunkit och ligger nu stabilt. Under tredje kvartalet 2025 var hushållens reala disponibla inkomster tillbaka på toppnivån från första kvartalet 2022. Många hushåll har det fortfarande tufft och kämpar med höga kostnader, men konsumtionen har ökat, konjunkturåterhämtningen har påbörjats och tillväxten väntas ta fart ytterligare i år.

När regeringen tog över 2022 låg Sverige på plats 22 i EU:s tillväxtliga. Nästa år väntas vi ligga på plats 6, enligt EU-kommissionens prognos från november 2025. Tillväxten väntas drivas av inhemsk efterfrågan, till stor del tack vare en expansiv finanspolitik.

I budgetpropositionen för 2026 (prop. 2025/26:1) föreslås och aviseras en rad åtgärder för att sänka matpriserna och öka hushållens disponibla inkomster. En vanlig barnfamilj med en polis och en sjuksköterska får 1 800 kronor mer i plånboken varje månad till följd av reformerna i budgeten.

Om man ser till hela mandatperioden har regeringen gjort ännu mer för att stärka människors

ekonomi. Till följd av regeringens budgetar kommer en vanlig barnfamilj att ha 5 000 kronor mer i plånboken varje månad 2026 jämfört med 2022. Ett vanligt pensionärspar kommer att ha 2 200 kronor mer i plånboken varje månad. En vanlig dieseltank är cirka 500 kronor billigare än 2022 till följd av regeringens politik.

För att på längre sikt hjälpa ekonomiskt utsatta hushåll är det viktigt att få fler i arbete. Regeringen genomför därför en rad åtgärder som gemensamt syftar till att stärka arbetslinjen och göra det mer lönsamt att gå från bidrag till arbete.

Regeringens politik, sett över hela mandatperioden, har gett mest till dem som tjänar minst. Effekterna på hushållens ekonomiska standard till följd av regeringens förslag och aviseringar under mandatperioden visar att den ekonomiska standarden ökar procentuellt sett mest i den tiondel av befolkningen som har lägst ekonomisk standard och allra minst i de översta inkomstgrupperna. Det kan man se i den fördelningspolitiska redogörelse som varje år görs i vårpropositionen. De samlade inkomstskillnaderna, mätt med den så kallade Gini-koefficienten, har också sjunkit successivt efter att ha nått en historiskt hög nivå 2021 under den socialdemokratiskt ledda regeringen.

Andelen i Sverige som lever med materiell deprivation är låg i jämförelse med i andra europeiska länder. Enligt andra etablerade mått, till exempel SCB:s mått för låg inkomststandard och andelen som har en ekonomisk standard understigande 60 procent av medianen, har den ekonomiska utsattheten minskat sedan 2021.

Anf. 36 EVA LINDH (S):

Fru talman! Sverige är ett av världens rikaste länder, och ändå växer klyftorna. Det är inte en naturlag. Det är ett resultat av politiska beslut. Under den här mandatperioden har den SD-styrda regeringens politik konsekvent gått i en riktning som ökar klyftorna i Sverige. Finansinspektionen visar att de rikaste 5 procenten nu äger ungefär hälften av alla finansiella tillgångar i Sverige. Samtidigt vet vi att över 13 procent av befolkningen lever med låg ekonomisk standard. Barn växer upp med trångboddhet, oro och begränsade livschanser – inte på grund av brist på ambition, utan på grund av brist på rättvisa villkor. Det är inte ett samhälle som håller ihop. Det är ett samhälle där möjligheter och trygghet koncentreras till ett fåtal.

Skattesänkningar har varit regeringens främsta prioritet, men det är inte vanliga löntagare som fått mest. Finanspolitiska rådet och Konjunkturinstitutet har visat att de största vinnarna är hushåll med höga inkomster medan låginkomsttagare får små eller inga förbättringar alls. Samtidigt har regeringen valt att inte höja barnbidraget trots kraftigt ökade levnadskostnader. Det är ett tydligt politiskt vägval, för barnbidraget är ett av de mest träffsäkra verktyg vi har för att minska barnfattigdom.

A-kassan har försämrats, och välfärden i kommuner och regioner är underfinansierad. Konsekvensen är

att människor med små marginaler pressas hårdare medan de med stora resurser får skattesänkningar. Det är ingen slump. Det är ett mönster. Det är ett politiskt val.

När regeringen väljer att prioritera skattesänkningar framför investeringar i välfärd, när man säger nej till att höja barnbidraget men ja till sänkta skatter för höginkomsttagare och när man accepterar att ersättningar halkar efter medan priserna stiger – då driver politiken aktivt på ojämlikheterna. Konsekvenserna är tydliga. Barn växer upp i ekonomisk otrygghet. Kommuner och regioner tvingas skära i skola, socialt stöd och sjukvård. Människor som blir sjuka eller arbetslösa faller hårdare.

Sverige hade kunnat välja en annan väg. Vi hade kunnat prioritera barnfamiljer. Vi hade kunnat stärka tryggheten för alla. Vi hade kunnat investera i välfärden. Men regeringen har gjort andra val.

Politiken måste ta ansvar. Framför allt måste Sverige få en ny regering. Sverige behöver en ny riktning och en politik som bygger samman landet i stället för att dela upp det. Det är en politik där arbete lönar sig, där fler kommer i arbete, där välfärden håller ihop samhället och där även de starkaste bär sin rättvisa del av ansvaret. Med vår politik och med vår budget hade nio av tio fått det bättre ekonomiskt. Inte den tiondel som har det allra bäst, utan de andra nio av tio i Sverige. Det är det socialdemokratiet står för, och det är det Sverige behöver. Det vinner hela samhället på, för all forskning visar att ett mer jämlikt land också går bättre ekonomiskt.

(forts. § 11)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 13.55 på förslag av andre vice talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 14.00, då frågestunden skulle börja.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 14.00.

§ 10 Frågestund

Anf. 37 TALMANNEN:

Jag vill hälsa statsråden välkomna. Frågor besvaras i dag av socialtjänstminister Camilla Waltersson Grönvall, äldre- och socialförsäkringsminister Anna Tenje, klimat- och miljöminister Romina Pourmokhtari och EU-minister Jessica Rosencrantz.

En fråga ska vara av övergripande och allmänpolitiskt slag eller avse ett ämne som faller inom statsrådets ansvarsområde och rör dennes tjänsteutövning. Frågan ska därmed inte avse till exempel förhållanden inom politiska partier. Socialtjänstministern besvarar såväl allmänpolitiska frågor som frågor inom sitt eget ansvarsområde.

Industrins gröna omställning

Anf. 38 AIDA BIRINXHIKU (S):

Herr talman! Jag kan bara beklaga att klimat- och energipolitiken fortsätter att reduceras till ett så kallat kulturkrig där kortsiktiga politiska poänger får gå före vad som faktiskt är bäst för Sverige och svenska styrkeområden. Regeringen borde i stället fokusera på att öka takten i klimatomställningen för att få fart på svensk tillväxt, vända arbetslösheten och skapa stabila spelregler för svenska företag.

Vi vet att svensk industri ligger i framkant i omställningen. Det är något som svenska företag borde belönas för men som de nu i stället straffas för när EU backar från tidigare klimatambitioner. Vi såg det senast i frågan om förbränningsmotorer, där Tidöpartierna gav helt olika besked.

Vad gör klimatministern och regeringen för att säkerställa stabila och långsiktiga spelregler för industrins omställning?

Anf. 39 Klimat- och miljöminister ROMINA POURMOKHTARI (L):

Herr talman! Det är onekligen tydligt att det finns olika bilder av vad det är som händer i Europa. Klimatfrågan är i varje fall global – alla ledamöter kan nog ställa sig bakom att utsläppen inte stannar vid ländernas gränser.

Vi ser också att Europa tar sitt ansvar här. Europa levererar just nu när det gäller Parisavtalet genom att anta lagar om utsläppshandel och ansvarsfördelningsförordningen. De ser till att länderna måste leverera vad gäller begränsningar av utsläppen och steg för steg minska sina utsläpp.

Sverige är det land som ligger längst fram och har lägst utsläpp per capita av samtliga EU-länder. Utan Sverige hade EU inte, för bara några veckor sedan, fattat beslut om ambitiösa 2040-mål; det kan vi också konstatera.

Här finns det onekligen olika bilder av läget, inte minst i europeisk klimatpolitik.

Anf. 40 AIDA BIRINXHIKU (S):

Herr talman! Bilden efter snart en mandatperiod med den här regeringen är att det inte blev någon energioverenskommelse, eftersom regeringen valde att lyssna på partistategerna i stället för på svensk industri. Det blev ingen effektiv klimatpolitik utan i stället den största utsläppsökningen på 15 år. Det blev – och blir – bevisligen inte svenska intressen som får genomslag i EU:s klimatpolitik.

Är det denna utveckling som klimatministern är nöjd med? Är det detta som Romina Pourmokhtari kallar stabila och långsiktiga spelregler för industrins omställning?

Anf. 41 Klimat- och miljöminister ROMINA POURMOKHTARI (L):

Herr talman! Regeringen tycker att det är bra att Europa precis har beslutat om ett 2040-mål för

klimatet som är på 90 procents ambitionsnivå. I princip samtliga experter sa att det skulle bli väldigt svårt att lyckas med detta. Vi var några få länder som kämpade för en hög ambitionsnivå. Sverige var i täten och tog en avgörande roll. Detta ger stabilitet till industrin.

Det ger också stabilitet att Socialdemokraterna väljer att rösta för regeringens fantastiska förslag kring kärnkraften. En energioverenskommelse kanske hade haft en större funktion om det fanns en så pass stor splittring att det skilde sig mellan regeringen och oppositionen.

Bakgrundskontroller av personal i äldreomsorgen

Anf. 42 CLARA ARANDA (SD):

Herr talman! Sedan 2021 har närmare 400 våldtäkter mot kvinnor över 60 år anmälts i Sverige, och mörkertalet är stort. Bara under förra året dömdes åtta män för grova sexualbrott inom äldreomsorgen. Det här är fullständigt vidrigt och måste motverkas med full kraft.

Regeringen har redan vidtagit viktiga åtgärder, bland annat när det gäller förslaget att införa ett tydligt lagstöd för att man ska kunna kräva utdrag ur misstankeregistret och belastningsregistret, exempelvis för personer som ska arbeta inom äldreomsorgen. Detta är ett steg i rätt riktning, men det är helt uppenbart inte ett tillräckligt skarpt förslag. Vi menar att det borde finnas direkta krav på kommunerna att göra den här typen av bakgrundskontroller. Det är också något som borde ske återkommande så att man efter anställning kan följa upp det här.

Mot denna bakgrund vill jag fråga hur statsrådet Anna Tenje ser på behovet av att införa direkta krav på kommunerna att göra den här typen av bakgrundskontroller.

Anf. 43 Äldre- och socialförsäkringsminister ANNA TENJE (M):

Herr talman! Stort tack, Clara Aranda, för en väldigt viktig fråga! Få saker gör mig så otroligt förbannad, upprörd och illa berörd som att läsa om övergrepp, våld och våldtäkter mot äldre.

Jag är den första att skriva under på att det är oerhört viktigt att regeringen går fram med flera olika förslag och steg för steg höjer kraven för att få jobba inom svensk äldreomsorg. Vi ökar kompetenskraven och inför ett språkrav. Vi ser också till att kommunerna nu får ett tydligt lagstöd för att göra dessa viktiga utdrag ur belastningsregistret.

Vi stannar heller inte där. Vi vill inte att detta ska vara ett fritt valt arbete för kommunerna, utan vi har en utredning som jobbar parallellt för att det ska vara obligatoriskt för kommunerna att göra de här viktiga utdragen både före och under anställning.

Anf. 44 CLARA ARANDA (SD):

Herr talman! Jag tackar statsrådet för svaret.

Vi vet att äldre kvinnor är särskilt utsatta, och därför behöver lagstiftningen, som statsrådet var inne på,

spegla allvaret i dessa brott. Sverigedemokraterna och regeringen kommer nu att se till att gränsen för brottsutvisning sänks och säkerställa att den som våldtar kommer att utvisas utan undantag. Nästa steg borde rimligtvis vara en ny sexualbrottslagstiftning för att stärka skyddet för äldre. Detta är något som jag vill att statsrådet tar med sig.

Anf. 45 Äldre- och socialförsäkringsminister ANNA TENJE (M):

Herr talman! Stort tack, Clara Aranda, för följdfrågan!

Den senaste tiden har vi ju kunnat läsa och höra om olika typer av övergrepp, rån och våldtäktsförsök, inte minst i Huskvarna. Kriminella personer har väldigt enkelt fått tag i äldre människors personuppgifter och har på så vis kunnat pinpointa, söka upp och cyniskt välja ut särskilt utsatta grupper i vårt samhälle. Så var det inte tänkt, och så ska det heller inte vara. Därför har vi nu aviserat att vi tillsätter en ny utredning för att se hur vi kan skydda äldre på ett ännu tydligare sätt och se till att deras uppgifter inte blir så offentliga.

En rättvis klimatomställning

Anf. 46 KAJSA FREDHOLM (V):

Herr talman! Vi i Vänsterpartiet arbetar för en rättvis klimatomställning. Det ska vara lätt för människor att göra rätt. Månadskortet i kollektivtrafiken borde till exempel kosta 450 kronor.

En rättvis klimatomställning innebär också att det är den som släpper ut mest som måste minska sina utsläpp mest. I Sverige har miljardärerna extremt höga klimatutsläpp. De är så höga att det skulle ta 30 år för en medelinkomsttagare att släppa ut lika mycket som de rikaste gör på ett år.

Min fråga till Romina Pourmokhtari är: Vad gör regeringen för att se till att miljardärerna minskar sina utsläpp av växthusgaser och gör sin del av klimatomställningen?

Anf. 47 Klimat- och miljöminister ROMINA POURMOKHTARI (L):

Herr talman! Det finns olika sätt att se till att de som har mest också bidrar mest till klimatarbetet. Regeringen menar att om man tjänar väldigt mycket betalar man också mer i skatt än vad de som tjänar mindre gör och att skattemedel är något som sporrar klimatarbete och klimatomställning i Sverige. Det finns också prismekanismer på plats som innebär att den som släpper ut ska betala. Om man släpper ut mer genom att konsumera mer och resa mer blir kostnaderna också högre, och på så vis betalar man också mer.

Ju mer man släpper ut, desto mer ska man betala. Så är det i Sverige, och Sverige har haft koldioxidskatt nästan längst i världen. Men det finns också många andra system.

Anf. 48 KAJSA FREDHOLM (V):

Herr talman! Jag tackar för svaret.

Det är dock uppenbart att detta inte räcker, för som jag sa i mitt tidigare inlägg släpper miljardärerna ut så oerhört mycket. Det behövs säkerligen mer för att de ska minska sina utsläpp i den takt som krävs.

Varför vill regeringen inte ta till extra åtgärder mot de rikaste för att minska utsläppen av växthusgaser? Eller anser regeringen att det är vanliga löntagare som ska ta smällen?

Anf. 49 Klimat- och miljöminister ROMINA POURMOKHTARI (L):

Herr talman! Det blir nog svårt för Kajsa Fredholm att på ett fullgott sätt redogöra för hur alla miljardärer är större utsläppare än dem som inte är miljardärer. Man kan ju utgå från nidsbilden att alla som har mycket pengar flyger till höger och vänster, äter mer kött och gör saker som ökar utsläppen. Eller så ser verkligheten kanske ut som så att det finns miljardärer som har en ganska ohållbar livsstil och i hög utsträckning bidrar till utsläpp men att det också finns miljardärer som är en del av lösningen och investerar i klimatarbete. Vi menar att det finns en variation och att man inte ska generalisera.
(Applåder)

Utvisning av vårdpersonal

Anf. 50 NIELS PAARUP-PETERSEN (C):

Herr talman! Min fråga går till äldre- och socialförsäkringsminister Anna Tenje.

Sam, 35, har varit i Sverige i tio år och har fått fast jobb i äldreomsorgen i moderatledda Nyköping. Men det lönelöslösa den moderatledda regeringen har satt, 80 procent av medianlönen, gör att han ska utvisas. Det samma gäller undersköterskorna Zarah och Afshad på Södersjukhuset. I Skåne kommer nya utvisningsbeslut för vårdpersonal inom kommunerna och regionen nästan varje dag. Det handlar om folk som bidrar, som jobbar i både företag och välfärd och som är viktiga, inte minst för våra äldre. De har inte begått några brott, och de har följt alla regler och lärt sig svenska. De har gjort allt vi som land har efterfrågat.

Men regeringen vill utvisa dessa människor som är helt avgörande för vården och omsorgen av våra äldre. Detta är medvetet, genomtänkt och inget misstag utan rent av syftet med att avskaffa spårbytet och höja lönelöslösa. Men det är dumt.

Varför önskar regeringen underminera svensk välfärd för våra äldre på detta sätt?

Anf. 51 Äldre- och socialförsäkringsminister ANNA TENJE (M):

Herr talman! Stort tack för ledamotens fråga!

På Centerpartiet och andra i denna kammare låter det ibland som att kompetensbristen inom vård och omsorg har orsakats av att vi har avskaffat spårbytet och på senare tid kraftigt minskat asylinvandringen till Sverige. Snarare handlar det om att vi har flera hundra tusen människor i Sverige som kan arbeta men av olika skäl inte gör det, bland annat för att det inte lönar sig

att gå från bidrag till arbete, för att de inte har rätt utbildning och för att de inte kan svenska språket.

Därför är det så viktigt att den svenska regeringen nu går fram med en kraftfull bidragsreform med bidragstak och aktivitetskrav. Vi ska se till att de som kan arbeta får rätt möjlighet att göra det.

Anf. 52 NIELS PAARUP-PETERSEN (C):

Herr talman! Jag uppskattar att Moderaterna inte helt har glömt arbetslinjen. Den står vi också bakom, men det är inte frågan här. Det är inte så att tusentals vårdbiträden och undersköterskor är arbetslösa och bara väntar på att bidragen ska sänkas så att de måste börja jobba. Mycket behöver göras här, men det är inte detta som gör att det kommer att saknas undersköterskor framgent.

Varför vill ni förstärka problematiken? Er politik gör ju att det kommer att saknas vård- och omsorgspersonal för våra äldre.

Anf. 53 Äldre- och socialförsäkringsminister ANNA TENJE (M):

Herr talman! Stort tack, ledamoten, för följdfrågan!

Jag förstår att det finns ett stort engagemang och goda argument i vissa enskilda fall när så många nu drabbas av det avskaffade spårbytet. Låt mig dock påminna om att systemet har haft många fel och brister och att det har kritiserats av många olika myndigheter. Det har också framhållits att det finns stor risk för missbruk och fusk och för att människor kan utnyttja systemet. Just därför har vi gått fram med vår förändring.

Förändring av artskyddet

Anf. 54 REBECKA LE MOINE (MP):

Herr talman! Kanske ligger många liberaler vakna om nätterna och funderar på den negativa trenden för det egna partiet, men det vet jag inte. En sak som jag ligger vaken för om nätterna är den negativa trenden vad gäller många olika arter i såväl Sverige som världen. Det gäller vargen, lodjuret, nornan och ålen – ålen som har fiskats illegalt av statsministerns närmaste man och som regeringen uppmanar svenskar att äta. Min oro blir inte bättre av regeringens nedskärningar och totala nedmontering av miljölagarna.

Regeringen vill nu göra om artskyddet så som skogsindustrin har önskat så att inga arter ska stå i vägen för kalavverkningar – detta till förmån för stora bolags miljardvinster. Man föreslår att bara de mest hotade arterna ska ha fortsatt juridiskt skydd.

Min fråga till miljöministern är: Var går gränsen för när en art är tillräckligt hotad för att få juridiskt skydd?

Anf. 55 Klimat- och miljöminister ROMINA POURMOKHTARI (L) replik:

Herr talman! Myndigheten Naturvårdsverket tittar just nu på en ny artlista och gör bedömningar av hur olika arter ska hanteras utifrån den risk som finns för

dem. Man tittar på vilka arter som ska vara nationellt fridlysta och vilka som inte ska vara det.

Regeringen arbetar på många fronter för att det ska vara mer förutsägbart för svenska skogsägare vad de ska göra. Under de rödgrönas tid och under Miljöpartiets ansvar fick de skogsägare som tog ett ansvar och hade en stor biologisk mångfald på sin mark ett avverkningsstopp men ingen ersättning för det av staten. Det främjade de skogsägare som inte tog ansvar för den biologiska mångfalden.

Därför tror jag att de liberaler som ligger vakna snarare gör det för att de är nöjda över att vår politik ger de skogsägare som gör gott rätt. Det vore ju bakvänt om de som inte värnar om den biologiska mångfalden skulle tjäna på det, men så var det i Miljöpartiets Sverige.
(Applåder)

Anf. 56 REBECKA LE MOINE (MP):

Herr talman! Jag tackar för miljöministerns svar och för applåden för den miljöpolitik Miljöpartiet har drivit länge: att de markägare som skyddar hotade arter på sin mark ska få en ekonomisk fördel.

Det stämmer dock inte, vilket miljöministern vet, att det har funnits en oförutsägbart. Fridlysningen av arter i Sverige har nämligen funnits länge och sett likadan ut, tills nu när den skräddarsys efter skogsindustrins önskemål.
(Applåder)

Anf. 57 Klimat- och miljöminister ROMINA POURMOKHTARI (L):

Herr talman! Det var snarare nu det blev en applåd för Miljöpartiets linje.

Kanske behöver fler från Miljöpartiet träffa svenska skogsägare och fråga dem om de tycker att regelverket är förutsägbart och om det går att begripa vad det är man ska göra för den biologiska mångfalden för att få hjälp och stöd av staten. Jag har aldrig träffat en skogsägare som vet säkert vad som händer när man gör rätt, vad det finns för stöd och hur man ska göra för att stärka miljöskyddet. Men det kommer Tidöregeringen att rätta till.
(Applåder)

Den nya demensstrategin

Anf. 58 ULRIKA HEINDORFF (M):

Herr talman! I dag lever 150 000 personer i Sverige med en demenssjukdom. Vi vet att den siffran kommer att öka kraftigt de kommande åren. Tack och lov går forskningen framåt. Vi har mer kunskap än någonsin på det här området, och vi vet hur demens kan både behandlas och förebyggas.

Varje människa som drabbas av demens ska få leva ett värdigt och meningsfullt liv även efter en diagnos. Under förra året presenterade regeringen en uppdaterad demensstrategi, och jag vill därför fråga statsrådet Anna Tenje: Vilka förändringar innebär denna nya strategi?

Anf. 59 Äldre- och socialförsäkringsminister ANNA TENJE (M):

Herr talman! Stort tack, Ulrika Heindorff, för en väldigt viktig fråga!

Den nya demensstrategin spelar kanske större roll för svensk demensvård och hur den utvecklas i Sverige än vad det mesta av det som vi har gjort tidigare kommer att göra. Det här är ett första steg där vi helt och hållet vänder på kuttingen. Vi ser inte demenssjukdomar som en del av det naturliga åldrandet utan helt enkelt som en sjukdom precis som alla andra. Åldrandet är förvisso en riskfaktor, men demens är en sjukdom. Då har man rätt att få den vård och behandling som man faktiskt behöver.

Det handlar om det preventiva arbetet, som inte har varit med tidigare i demensstrategin, och det handlar om att få en diagnos och om att få vård, behandling och rehabilitering, precis som vid alla andra sjukdomar. Det handlar givetvis också om en värdig omsorg och om att ta del av och inkorporera forskningen, som tack och lov går extremt snabbt framåt. Det handlar även om att bredda detta, och där spelar inte minst hörsel och munhälsa en stor roll.

Anf. 60 ULRIKA HEINDORFF (M):

Herr talman! Tack, statsrådet, för svaret!

En närliggande fråga som också finns med i strategin är anhörigstödet. I dag vårdar 1,3 miljoner svenskar en anhörig, och för detta förtjänar de verkligen all uppskattning. De drar ett tungt lass, och det är viktigt att de själva får rätt stöttning. Därför undrar jag: På vilket sätt stärker regeringen anhörigstödet?

(TALMANNEN: Äldre- och socialförsäkringsministern har 30 sekunder på sig att svara på detta.)

Anf. 61 Äldre- och socialförsäkringsminister ANNA TENJE (M):

Herr talman! Tack så mycket för upplysningen!

Anhörigstödet är oerhört viktigt. Det är en fråga som förstärks nu. Den 1 juli 2026 kommer kommunerna att vara skyldiga att stärka stödet till anhöriga. Många blir sjuka själva, och det måste vi helt enkelt förhindra.

Vi slår nu fast i socialtjänstlagen att kommunerna är skyldiga att ha en fast anhörigkontakt för att hjälpa och stötta anhöriga. Min skarpa uppmaning till alla kommuner är: Satsa på anhörigstödet – avlastning, dagverksamhet och inte minst anhöriggrupper!

Natura 2000 och omprövning av vattenkraft

Anf. 62 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD):

Herr talman! Omprövningen av den svenska vattenkraften måste förhålla sig till två mycket utmanande delar i svensk miljö rätt: miljö kvalitetsnormer för vatten och Natura 2000.

Natura 2000 och dess påverkan på omprövningarna har inte gett sig till känna lika tydligt tidigare i omprövningarna, men sedan ett år tillbaka finns det

tydliga bevis för att Natura 2000 i kombination med delar av miljökvalitetsnormerna riskerar att leda till gigantiska problem för omprövningarna av den svenska vattenkraften och därmed den svenska elförsörjningen.

Det här beror inte minst på att myndigheter verkar ha extremt olika uppfattningar om hur omprövningarna ska genomföras i förhållande till Natura 2000-reglerna. Många av problemen går att härleda till hur de bevarandeplaner som länsstyrelserna beslutar om för de aktuella Natura 2000-områdena är formulerade.

Hur avser klimat- och miljöministern att agera för att säkerställa att landets länsstyrelser genomför uppdraget att uppdatera bevarandeplanerna för de Natura 2000-områden som berörs av omprövningarna när det gäller moderna miljövillkor, på det sätt som faktiskt anges i NAP:en?

Anf. 63 Klimat- och miljöminister ROMINA POURMOKHTARI (L):

Herr talman! Tack, ledamoten, för en välställd fråga!

Tidöregeringen arbetar aktivt med att se till att konsekvensen vid miljöprövningar av vattenkraft inte ska bli att en massa vattenkraft läggs ned och att processerna blir utdragna, dyra och oförutsägbara och, inte minst, riskerar att påverka den rena och fantastiska el som vattenkraften förser hela vårt avlånga land med.

Det är därför viktigt att vi förbättrar processerna, och detta har regeringen gjort. Sedan vi tillträdde har vi pausat prövningarna för att se över och förbättra dem. Det gör vi i många olika led. Det gäller både hur vi hanterar små kraftverksdammar och hur vi generellt hanterar de miljöprövningar som pågår.

Det finns nu ett system som arbetar utifrån en fond där man finansierar och på andra sätt försöker se till att processen går rätt till. Vi måste också göra vårt från det offentliga sida – från länsstyrelser, staten och olika kommuner – för att processerna ska bli mer stabila. Detta är ett arbete som sker på många olika sätt.

Anf. 64 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD):

Herr talman! Jag tackar för svaret.

Jag kan bara skriva under på att det har gjorts ett stort arbete för att komma framåt när det gäller omprövningarna, men på senare tid har det kommit fram något som inte har varit känt på samma sätt tidigare. Vi ser att Natura 2000-områden verkligen kommer att ställa till det, och det rejält.

Vi ser nu att länsstyrelser agerar på olika sätt och att en del länsstyrelser inte agerar som de ska enligt lagstiftarens intentioner när det gäller bevarandeplanerna. Hur kan ministern agera för att de ska besluta i linje med vad vi faktiskt har beslutat?

Anf. 65 Klimat- och miljöminister ROMINA POURMOKHTARI (L):

Herr talman! Vi har föreslagit flera olika åtgärder för att förbättra processerna. Jag skulle säga att den tidigare regeringens väldigt otydliga instruktioner har

lagt grunden för att prövningarna går till på ett sätt som inte är bra.

Vi arbetar hela tiden för att förbättra och förtydliga. När regeringen är tydligare finns det mindre utrymme att göra på olika sätt, göra godtyckliga bedömningar eller exempelvis överimplementera EU-lagstiftningen på ett orimligt sätt. Här kommer vi från regeringen att behöva arbeta vidare på många olika sätt.

Nu rinner tiden ut, men vi kommer säkert att få tillfälle att diskutera detta vidare.

Samarbete för ett starkare EU

Anf. 66 ANDERS EKEGREN (L):

Herr talman! Nu är det dags för en fråga till Jessica, tycker jag.

När jag började intressera mig för EU i samband med folkomröstningen för cirka 30 år sedan var mantarat att Frankrike och Tyskland måste vara överens för att det skulle hända något i EU. I dag hackar framför allt Frankrike betydligt.

EU behöver länder som drar samarbetet framåt. De nordiska och baltiska länderna inom NB8, Polen och Tyskland samt Irland, vilket är lite intressant, börjar samarbeta mer och mer och kan bli en kraft inom EU.

Vilken bedömning gör EU-minister Jessica Rosencrantz – finns det ytterligare länder inom EU som tillsammans med de nämnda länderna skulle kunna bidra och göra EU till en starkare och slagkraftigare organisation?

Anf. 67 EU-minister JESSICA ROSENCRANTZ (M):

Herr talman! Tack, ledamoten, för en väldigt viktig och strategisk fråga!

Sverige har varit medlem i EU i 30 år nu, och jag skulle säga att samarbetet är viktigare än på mycket länge. De beslut som vi fattar i dag skapar eko för kommande generationer. Det gäller vår säkerhet, vår konkurrenskraft och vår välfärd. Det är otroligt viktigt att Sverige är med och formar detta eko. Tillsammans med många andra länder runt om i Europa gör vi nu detta tydligt, till skillnad från tidigare regeringar som knappt kunde komma överens – det gällde allt från skogen till kärnkraften.

Vi krokar såklart arm med Norden och Baltikum, där vi vet att vi är eniga inte minst i vårt stöd till Ukraina, och med länder som Tyskland och Nederländerna, när det handlar om EU:s budget och att ta ansvar för skattebetalarnas pengar, men också med ett land som Spanien när det handlar om klimatpolitik.

I grund och botten handlar det om att Sverige är ledande inom många av de områden som nu är centrala för Europa. Vi är en partner som många vill kroka arm med. Det är ett socialt kapital som vi ska använda.

Anf. 68 ANDERS EKEGREN (L):

Herr talman! Jag tackar för ett mycket bra svar.

Det naturliga hade varit att få med sig Storbritannien, men de har ju valt en annan väg. Det var positivt

att höra om Nederländerna, som jag givetvis hoppades skulle komma med i ministerns lista. Jag tycker även att det överraskar positivt att också ett land som Spanien kan vara med och driva EU framåt.

Lycka till!

Anf. 69 EU-minister JESSICA ROSENCRANTZ (M):

Herr talman! Jag tror att det man ska ta fasta på är att det finns olika frågor där vi kan samarbeta med olika länder. Jag ser att Sverige har en oerhört viktig roll att spela. Det gäller egentligen alla länder som på ett eller annat sätt befinner sig runt Östersjön, som har blivit ett epicentrum för mycket av den säkerhetspolitik som vi nu vet att vi behöver ta ett större ansvar för.

Vi ser att länder som Tyskland och Polen vill samarbeta och komma närmare oss nordisk-baltiska länder. Det gör oss väldigt väl placerade att ta en central roll framöver.

Bidragstakets följder för barn

Anf. 70 DZENAN CISIJA (S):

Herr talman! Min fråga går till socialtjänstministern.

Regeringen föreslår ett bidragstak, som innebär att ekonomiskt bistånd begränsas för flerbarnsfamiljer. Kritiken har varit att detta riskerar att ytterligare drabba barn som redan lever i ekonomisk utsatthet. Barn kan inte påverka sin familjs ekonomi eller föräldrarnas möjlighet att arbeta men riskerar ändå att få sämre levnadsvillkor.

Min fråga till ministern är därför: Hur avser regeringen att säkerställa att ett bidragstak inte leder till ökad barnfattigdom?

Anf. 71 Socialtjänstminister CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M):

Herr talman! Tack så mycket, ledamoten, för den viktiga frågan!

Att arbeta för att barn i Sverige ska få ökad trygghet och ökat skydd är en av våra högst prioriterade frågor – därav den skattesänkning som gör att det för en vanlig barnfamilj kommer att finnas 5 000 mer i plånboken i slutet av varje månad i år än det gjorde 2022. Det är naturligtvis en viktig del.

En annan del är att bostadsbidraget nu höjts för första gången på 30 år. Där har vi också arbetat med uppdrag till Socialstyrelsen. Vi ser att olika kommuner lyckas olika väl. Vi har kommuner som är väldigt framgångsrika i att arbeta med till exempel vräkningsdelar. Socialstyrelsen arbetar nu med att det ska kunna spridas till andra kommuner. Det är en liten del.

Anf. 72 DZENAN CISIJA (S):

Herr talman! Jag tänkte på barnfamiljer som inte får rätt till lika mycket försörjningsstöd som de hade tidigare. Det påverkar barn, som alltså inte kan påverka sina föräldrars ekonomi, anställbarhet eller

bostadssituation. Ändå kommer de barnen, de fattigaste barnen, att få ta konsekvenserna av förslaget.

Kan inte regeringen göra något mer för att skydda barnen? Ta barnens perspektiv, tack!

Anf. 73 Socialtjänstminister CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M):

Herr talman! Ett av de mest omskakande av de studiebesök jag gjort var besöket i Hackney i London. Där såg man fjärde generationens arbetslöshet och vad det ger för effekt.

Att barn ser sina föräldrar gå till arbetet är en av de bästa åtgärder vi kan vidta för att barn inte ska fara illa.

Därtill förstärker vi flera andra saker. Fritidskortet är ett sådant exempel. Man ska kunna få 2 000 kronor mer om man behöver det stödet från samhällets sida.

Försäljning av barnlika sexdockor

Anf. 74 MONA OLIN (SD):

Herr talman! Min fråga går till socialtjänstminister Camilla Waltersson Grönvall.

Under hösten uppmärksammades det att flera e-handelsföretag sysslade med försäljning av sexdockor med barnlikt utseende. Detta väckte stark kritik, inte minst på grund av risken att potentiellt normalisera sexuella övergrepp på barn. Idén är både vidrig och oanständig.

Socialtjänstministern engagerade sig direkt i frågan och kallade till möte med e-handelsföretag, barnrättsorganisationer och berörda myndigheter för att diskutera problemet och möjliga åtgärder. Regeringen sa sig vara beredd att gå vidare med lagstiftning eller andra rättsliga verktyg om e-handelsföretagen inte själva tar bort produkterna och förebygger sådan försäljning.

Med anledning av detta vill jag fråga vilken uppföljning som har gjorts och vilka åtgärder som har vidtagits för att denna handel ska upphöra.

Anf. 75 Socialtjänstminister CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M):

Herr talman! Tack så mycket, Mona Olin, för frågan!

Låt mig först uttrycka min vämjelse över hela den här företeelsen. Jag tror att det finns ord som inte lämpar sig för den här kammaren när det gäller vad jag anser om detta.

Det som är glädjande att konstatera i sammanhanget är att personer i Sverige som har innehaft de här dockorna har dömts för barnpornografibrott eftersom domstolarna har bedömt att det här är barnpornografi. Dessutom har personer dömts för smuggelbrott eftersom barnpornografi inte får föras över Sveriges gränser. Dessa typer av dockor har alltså, tack och lov, klassats som olagliga i Sverige.

Nu gör vi en rad saker framåt. Det handlar bland annat om de provocativa åtgärder som nu uppdras åt polisen när det gäller digitala forum och de pågående utredningar som också handlar om hemliga och preventiva tvångsmedel, där man får analysera

möjligheten att störa, sabotera och avbryta just cyberbrott när det gäller spridning av till exempel sexuellt övergreppsmaterial.

Anf. 76 MONA OLIN (SD):

Herr talman! Tack så mycket för svaret, socialtjänstminister Camilla Waltersson Grönvall!

Det är väldigt glädjande att höra att man har vidtagit snabba åtgärder och att domar har utdelats både mot innehavare av de här produkterna och mot dem som har sålt dem.

Jag skulle också vilja veta om man kommer att införa några lagar för att förhindra liknande händelser och försäljningar i framtiden.

Anf. 77 Socialtjänstminister CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M):

Herr talman! Det är svårt att beskriva allt på under en minut, men vi är alltså ett väldigt pådrivande land i EU när det gäller till exempel övergreppsmaterial online. Vi är väldigt starkt pådrivande där.

Vi kommer också att ge polisen i uppdrag att intensifiera arbetet när det gäller internetrelaterade sexuella övergrepp mot barn, alltså att förstärka den förmågan hos polisen. I ett sådant uppdrag kommer man också att se över arbetet när det gäller spärllistan, det vill säga att kunna blockera internetadresser som innebär exploatering av barn.

EU och villkoren för svenska lantbrukare

Anf. 78 STINA LARSSON (C):

Herr talman! Vi lever i en orolig tid, och vi behöver öka vår beredskap och vår självförsörjningsgrad. Därför är svensk livsmedelsproduktion med en levande landsbygd viktigare än på mycket länge.

Tyvärr är förutsättningarna i EU på flera sätt orättvisa, och det är tufft för många svenska lantbrukare. Det finns en stor frustration, som visade sig tydligt när många reste till Bryssel och demonstrerade före jul.

Min fråga till EU-ministern är därför: Inför de kommande CAP-förhandlingarna, hur ska regeringen se till att svenska lantbrukare får ersättning för höga miljökrav och hög djurvelfärd samtidigt som vi ska öka vår konkurrenskraft?

Anf. 79 EU-minister JESSICA ROSENCRANTZ (M):

Herr talman! Tack, ledamoten, för en väldigt viktig fråga!

Ja, vi går nu in i en gigantisk förhandling om EU:s kommande långtidsbudget. Det är bara att konstatera att världen så som den ser ut i dag är en helt annan än för tio år sedan, precis som ledamoten beskriver. Vi har helt nya utmaningar att hantera när det gäller försvar och säkerhet och när det gäller bristande konkurrenskraft. Det är frågor som vi måste använda EU:s budget för att bemöta samtidigt som vi måste vara ansvarsfulla med skattebetalarnas pengar och inte bara ösa på med nya utgifter.

Men i detta finns också utgifter som tidigare har funnits i EU:s budget och som är fortsatt viktiga. En sådan är stödet till våra jordbrukare. Inte minst har behovet av livsmedelssäkerhet och livsmedelsberedskap lyfts fram ännu mer i ljuset av kriget i Ukraina och den säkerhetspolitiska situation vi har.

Regeringen kommer att agera för att försöka hitta en bra balans i de här förhandlingarna så att vi helt enkelt kan möta alla dessa utmaningar samtidigt. Kommer det att vara enkelt? Nej, verkligen inte. Det kommer också att ställa krav på att vi förmår prioritera bland dessa utgifter.

Anf. 80 STINA LARSSON (C):

Herr talman! Jag är lite bekymrad över regeringens prioriteringar i just dessa frågor.

I dag kom ytterligare en nyhet i samma härad. Det handlar om bristen på svenskt nötkött, som det rapporterats om i medierna ett tag. Orsaken är bland annat att det är ont om nötkreatur. Det är ont om djur i vårt land just nu, och denna trend ser ut att bli ännu sämre framöver.

Jag vill ställa ungefär samma fråga men enklare uttryckt: Hur kan vi säkerställa att vi även framöver får svensk nötfärs i våra fredagstacos?

Anf. 81 EU-minister JESSICA ROSENCRANTZ (M):

Herr talman! Tack, ledamoten, för frågan!

Den här regeringen arbetar både i Sverige och i EU för att vi ska ha bättre villkor för våra lantbrukare. Till skillnad från den förra regeringen, som oftast tycktes se lantbrukare eller för den delen skogsägare som ett problem, ser vi alla dessa viktiga människor som en del av lösningen för att skapa välbstånd och tillväxt i vårt land, för att höja vår livsmedelsberedskap och för att vi ska få kött och annan mat på tallriken. De är såklart också en del i att möta våra miljöutmaningar.

Jag kan garantera ledamoten att vi tar de här frågorna på allra största allvar. Det är med den här regeringen som man som lantbrukare kan vara säker på att få bättre villkor och färre regler.

Rent vatten och gruvdrift

Anf. 82 KATARINA LUHR (MP):

Herr talman! Under hösten tog regeringen bort förbudet mot uranbrytning på svensk mark. Den 1 januari ändrades lagstiftningen, och den 7 januari kom den första ansökan om att bryta uran i ett område i Jämtland nära Storsjön där naturliv, jordbruksmark och dricksvatten nu riskeras av ett eventuellt kilometerstort dagbrott. Samtidigt ändrar regeringen lagstiftningen och stoppar det kommunala vetot mot uranbrytning samt försvagar lagstiftning om uranföroreningar i vatten.

Rent dricksvatten är en livsviktig men också ändlig resurs. Hur ser miljöministern på de avvägningar mellan rent vatten och gruvdrift som kommer att behöva göras framöver? Hur vill regeringen prioritera mellan

gruvor och rent vatten när sådana avvägningar behöver göras för att målkonflikter uppstår?

Anf. 83 Klimat- och miljöminister ROMINA POURMOKHTARI (L):

Herr talman! Det finns mycket att nämna om detta. Vi märkte också under gårdagens partiledardebatt att dessa frågor väcker stort intresse.

Låt mig vara tydlig. Om man är så fruktansvärt oroad över kommunernas makt över gruvor och kommunernas rätt att få uttrycka sig, hur kommer det sig att det endast är uran man menar att kommunerna ska ha ett veto mot? Det är just det som är den här regeringens problem. Vi ska inte särskilja och favorisera för att begränsa kärnkraften. Vi vet alla att detta var skälet till att de särskilda uranlagstiftningarna dök upp runt 2017 från den tidigare regeringens sida.

Det är det detta handlar om. Det handlar om att renodla vår gruvlagstiftning och se till att de starka miljövillkor vi har gäller på ett ordentligt sätt. Vi ska inte särbehandla enskilda metaller och mineral – som uran. Det är detta förändringarna handlar om.

Självklart ska vi ha rent dricksvatten i Sverige. Självklart ska vi ha helt säkra dricksvatten i Sverige. Jag är övertygad om att svensk miljölagstiftning alltid kommer att ta stor höjd för detta och ha god marginal. Det verkar även denna regering för. Det ska det inte råda några oklarheter om.

Vårt arbete handlar exempelvis om att det finns många gruvor i Sverige som bryter många andra metaller och mineral där man ibland får upp små mängder uran. Vi menar att de mängderna uran inte ska hanteras som avfall så att Sverige sedan ska importera från andra länder, som det var under den tidigare regeringens tid. Här gäller det att vi har sunt förnuft och tar vara på de resurser som i dag faktiskt bryts och tas upp ur marken och ser till att det uranet inte hanteras som avfall, för det vore resursslöseri. Det borde även Miljöpartiet kunna köpa. (Applåder)

Anf. 84 KATARINA LUHR (MP):

Herr talman! Jag tackar för svaret.

Förra veckan var jag uppe i Östersund tillsammans med riksdagsgruppen. När vi bjöd in till samtal om brytning i alunskiffer och uranbrytning kom nästan 200 personer som ville uttrycka sin oro över det som händer runt Storsjön. Detta handlar om att människor ska få yttra sig och få kontroll över sin närmiljö.

Det jag frågade om nu handlade dock väldigt mycket om det rena vattnet, för det kommer att uppstå målkonflikter. När man bryter i alunskiffer och bryter uran finns en stor problematik. Jag vill veta hur regeringen har tänkt hantera detta.

Anf. 85 Klimat- och miljöminister ROMINA POURMOKHTARI (L):

Herr talman! Jag förstår självklart den oro som nu finns, inte minst på grund av oppositionens retorik i både tv-debatter – där jag får stå och försvara mig mot

rena lögnen om detta från Centerpartiet – och nu i kamraren.

Det har inte funnits ett veto mot att bryta i alunskiffer tidigare. Den rödgröna regeringen utredde huruvida man ska förbjuda brytning i alunskiffer, och den rödgröna regeringens utredare kom fram till att det inte behövs ett förbud mot att bryta i alunskiffer.

Jag menar att detta är ett väldigt enkelt sätt att skrämma upp folk. Det är oseriöst, och jag beklagar att man hanterar svensk gruvnäring med så pass lite respekt och seriositet.

Bidragsreformens effekter för utrikes födda kvinnor

Anf. 86 CAROLINE HÖGSTRÖM (M):

Herr talman! I veckan publicerades den efterlängtrade och rekordlånga propositionslistan med de skarpa förslag som kommer från regeringen under våren. Där kunde vi se bidragsreformens tre delar.

Den kommande bidragsreformen är nödvändig för att återupprätta arbetslinjen och på allvar bryta utanförskapet. De tre delarna – kvalificering till välfärd, aktivitetskrav och bidragstak – tar ett gemensamt helhetsgrepp mot det utanförskap som har inneburit att alltför många barn inte har sett sina föräldrar gå till jobbet.

Jag vill ställa en fråga till statsrådet Anna Tenje om det aktivitetskrav som föreslås träda i kraft från den 1 juli i år. Vilka effekter tror statsrådet att reformen kan få för framför allt utlandsfödda kvinnor?

Anf. 87 Äldre- och socialförsäkringsminister ANNA TENJE (M):

Herr talman! Det här är verkligen viktigt. Jag tror ingenting när det gäller vilka effekter detta kan ge – jag vet vilka effekter det kan ge.

Under min tid som ordförande i kommunstyrelsen i Växjö hade jag förmånen att få införa aktivitetskrav i försörjningsstödet. Jag såg då vilken stor skillnad det kunde göra – inte minst för kvinnor – att komma ut i sysselsättning, att komma närmare ett arbete och framför allt att lära sig svenska och få någon typ av utbildning. Man kanske gick lärling eller kom i någon form av sysselsättning.

Detta hade störst betydelse för kvinnornas barn, som tidigare inte hade gått i förskola och inte hade lärt sig svenska eller hade andra lekkamrater än möjligtvis sina syskon. De fick nu i stället gå till förskolan, där de fick en viktig kunskapsgrund att stå på och lärde sig svenska språket. När de kom in i svensk skola hade de inte längre samma tunga ryggsäck som många andra barn, som aldrig hade sett sina mammor aktivera sig eller komma i arbete. Det här är de stora förändringarna.

Anf. 88 CAROLINE HÖGSTRÖM (M):

Herr talman! Stort tack, statsrådet, för svaret! Jag är helt enig med statsrådet och tror verkligen att det här kan göra stor skillnad.

Skulle statsrådet kunna nämna någonting om hur kommuner och civilsamhälle skulle kunna arbeta med exempelvis aktivitetskravet?

Anf. 89 Äldre- och socialförsäkringsminister
ANNA TENJE (M):

Herr talman! Det gör jag så gärna.

Det gäller verkligen att vi nu krok ar arm. Detta ställer inte bara ökade krav på individen gällande att man ska göra det man kan för att komma i sysselsättning och närma sig arbete. Det ställer också stora krav på kommunerna att faktiskt se till att ens kommuninvånare blir rätt rustade och får rätt utbildning och möjlighet att närma sig arbetsmarknaden.

Detta gör man bäst tillsammans med civilsamhället. Till exempel kan Röda Korset och Erikshjälpen – som jag sett i Växjö – bereda plats för både olika praktikplatser och arbetsträning, vilket gör att fler kommer att närma sig arbete.

Äldres rätt att välja kön på omsorgspersonal

Anf. 90 DAN HOVSKÄR (KD):

Herr talman! Jag vill ställa en fråga till äldre- och socialförsäkringsminister Anna Tenje.

Den senaste tiden har vi sett flera allvarliga fall av sexuella övergrepp inom äldreomsorgen. Det har bland annat rapporterats om misstänkta sexualbrott och våldtäkter mot en kvinna på ett äldreboende i Vännäs, där två anställda nu utreds.

Det som kommer fram i uppgifterna är fullständigt oacceptabelt. Ingen äldre ska behöva känna rädsla inför den personal som ansvarar för intim omvårdnad. Trygghet, integritet och värdighet måste vara grundläggande.

Vi kristdemokrater anser att äldre personer bör ges möjlighet att själva välja vilket kön den personal som utför intim vård ska ha. Om det är möjligt ska vården utföras av personal av samma kön som omsorgstagaren. Det handlar inte om lyx eller bekvämlighet utan om värdighet och respekt för den äldre.

Min fråga är: Vad anser ministern om att ge äldre rätt att själva välja kön på personal vid intim vård?

Anf. 91 Äldre- och socialförsäkringsminister
ANNA TENJE (M):

Herr talman! Jag tackar Dan Hovskär för en väldigt viktig fråga. Det finns få saker som upprör mig så mycket som när äldre personer blir utsatta för grov våldsamhet och våldtäkter.

Som jag ser det är det här en fråga om valfrihet. Det är en fråga om möjligheten för äldre att påverka vem som ska utföra hemtjänsten och på vilket sätt – eller vilket boende man ska bo på. Att kunna påverka och vara delaktig i den vård och omsorg som man har behov av och rätt till ser jag som en självklarhet. Jag vet också att många vårdgivare så långt det bara är möjligt försöker tillgodose dessa önskemål.

Jag vill återigen vara tydlig, herr talman, om att regeringen nu steg för steg höjer kraven för rätten att

kunna jobba inom svensk äldreomsorg. Det handlar om kompetens, det handlar om språket och det handlar om utdrag ur belastningsregistret. Det är ingen mänsklig rättighet att jobba inom svensk äldreomsorg, men det är de äldres rätt att kunna känna sig trygga och säkra.

Anf. 92 DAN HOVSKÄR (KD):

Herr talman! Tack så mycket för svaret, ministern!

Det är att sätta de äldre i centrum som är det viktiga. Vi måste titta på deras situation snarare än på systemet, och trygghet och värdighet är det som behöver komma i första rummet. Ministern var inne på några saker som görs, och följdfrågan blir vilka övriga satsningar som regeringen nu gör för att stärka skyddet för den enskilda äldre som befinner sig inom äldreomsorgen.

Anf. 93 Äldre- och socialförsäkringsminister
ANNA TENJE (M):

Herr talman! Som jag var inne på: Steg för steg höjer vi kraven för att få jobba inom svensk äldreomsorg. Detta handlar också om att satsa på personalen och på arbetsmiljön så att fler vill, kan och orkar jobba mer – och att fler vill söka sig till de här viktiga vård- och omsorgsyrkana. Det är nämligen inte tu tal om att det kommer att behövas fler som arbetar där. Vi är allt fler som blir allt äldre, och det behövs fler som jobbar inom vård och omsorg.

Kompetenssatsningar och kompetensförsörjningen blir alltså den allra viktigaste frågan för regeringen att fortsätta arbeta med.

Artskyddsbestämmelserna och enskilda skogsägare

Anf. 94 ELIN NILSSON (L):

Herr talman! Min fråga går till klimat- och miljöminister Romina Pourmokhtari.

Under det senaste decenniet har vi sett en utveckling på miljörättens område som innebär att enskilda skogsägare tvingas se sina livsverk slås i spillror när de förlorar rätten att bruka sin skog – och detta utan rätt till ersättning. Det är helt ovärdigt en rättsstat. Något som har förvaltats i generationer för att lämnas vidare går förlorat. Man straffas för att man gör rätt, helt enkelt. Så kan vi inte ha det.

Om det är någon fråga som har fått mig att ligga vaken om nätterna under den här mandatperioden är det just den här. Nu går vi fram och ser till att det införs en rätt till ersättning, vilket är den absolut viktigaste frågan när det gäller skogsområdet den här mandatperioden och i år. Men mer finns att göra, så min fråga blir: Vilka andra åtgärder är på gång för att få till en mer rimlig tillämpning av artskyddsbestämmelserna?

Anf. 95 Klimat- och miljöminister ROMINA
POURMOKHTARI (L):

Herr talman! Tack, ledamoten, för frågan!

Vi har ett system i dag som faktiskt straffar den som försöker göra rätt, och så kan vi inte ha det. Det är

inte ett system som stärker miljöskyddet, och det är inte ett system som är sjyst mot svenska skogsägare. Det är inte ett system som gynnar någon, och det här försöker Tidöregeringen steg för steg rätta till. Vi gör det bland annat genom de förändringar som ledamoten nämner, det vill säga vårt nyligen presenterade förslag om ersättning vid rådhetsinskränkningar. Det är ett första steg.

Vi arbetar också vidare på flera fronter; bland annat kollar vi på hur vi kan göra artskyddsreglerna mer förutsägbara så att man kan veta vad som gäller. Inte minst tittar vi också på hur EU-lagar har översatts till svenska och hur vi kan se till att de inte översatts på ett sätt som missgynnar svenska skogsägare, och vi har även gett i uppdrag till Naturvårdsverket att se över vilka arter som är nationellt fridlysta. Att denna nya artlista plockas fram är ett väldigt viktigt steg i det här arbetet.

Anf. 96 ELIN NILSSON (L):

Herr talman! Stort tack för svaret, Romina Pourmokhtari! Vi delar verkligen engagemanget i den här frågan.

Det finns som sagt mer att göra, men är det rimligt att anta att det faktiskt stärker de höga miljövärdena – i stället för att, som oppositionen påstår, haverera skogspolitiken – när man nu styr upp artskyddet och ser till att det som verkligen behöver skyddas faktiskt skyddas? Kan statsrådet säga något om det?

Anf. 97 Klimat- och miljöminister ROMINA POURMOKHTARI (L):

Herr talman! Det gör jag så gärna!

Vi har vissa arter i Sverige som är väldigt hotade men ett artskydd som kan stoppa avverkning för att skydda en art som vi samtidigt skjuter 20 000 individer av per år. Det är ju ett system som försvagar skyddet generellt. Att vi nu ser till att koncentrera skyddet till de allra mest hotade arterna är jag helt övertygad om leder till ett starkare miljöskydd som gör att vi faktiskt kan rädda utsatta arter på ett väldigt bra sätt. Det är väldigt viktigt att vi fortsätter att göra det så att svenska skogsägare både är glada och kan bidra till ett starkt miljöskydd.

Den ekonomiska situationen för utsatta familjer

Anf. 98 SANNE LENNSTRÖM (S):

Herr talman! Årets fattigaste månad är här, och inte minst ensamstående har det väldigt tufft med tanke på de höjda hyrorna och de skenande matpriserna. En undersköterska kan i dag jobba heltid och ändå inte lyckas få ekonomin att gå ihop.

I morse hade Majblomman ett rapportsläpp här i riksdagen. Där föreslogs flera åtgärder som vi socialdemokrater har tittat på men som regeringen ännu inte har genomfört eller som den har avfärdat. Höjt barnbidrag och gratis kollektivtrafik under loven är två exempel på sådana åtgärder. Majblommans stöd till

utsatta familjer har ökat med 17 miljoner på tre år. Barnfattigdomen ligger därmed på väldigt kritiska nivåer.

Vid seminariet träffade jag även Kronofogden. Antalet barn som har blivit utsatta för vräkning har stigit från 449 till 711 på bara fyra år, och då menar myndigheten att det dessutom finns ett stort mörkertal. Obetalda hyror är den vanligaste grunden för uppsägning av hyresgäster.

Min fråga går därför till socialförsäkringsminister Anna Tenje. Varför ser det ut så här, och vilka åtgärder kan ministern och regeringen tänka sig att vidta?

Anf. 99 Äldre- och socialförsäkringsminister ANNA TENJE (M):

Herr talman! Stort tack för en väldigt viktig fråga, Sanne Lennström!

Oxveckorna är som sagt här, och det är klart att det är påtagligt för många familjer – inte minst ensamstående kvinnor. Just därför har regeringen vidtagit en rad olika åtgärder. Det finns olika sätt att stödja barnfamiljerna, och vi har valt en väg medan andra har förslag på andra vägar. Det handlar delvis om en halverad matmoms, om sänkta elpriser och om sänkta drivmedelskostnader. Men det handlar också om ett fritidskort, och det handlar dessutom om att vi nu höjer taket i bostadsbidraget. Det är den första höjningen på 30 år och kommer att ha väldigt stor betydelse för de här familjerna.

När det gäller vräkningarna sticker S-styrda Malmö och S-styrda Göteborg ut. Jag tycker att det är väldigt beklämmande. Här krävs inte minst ett lokalt engagemang och ledarskap, men Socialstyrelsen har också sedan tidigare ett uppdrag från regeringen – och vi fick en delredovisning i december – att titta just på hur vi kan motverka detta och sprida de goda exemplen så att barnfamiljer inte blir vräkt.

Avskaffande av förbudet mot utvinning av fossil energi

Anf. 100 ERIC PALMQVIST (SD):

Herr talman! I slutet av den förra mandatperioden forcerade den dåvarande regeringen igenom ett beslut om förbud mot utvinning av kol, olja och naturgas samt skärpta regler för utvinning i alunskiffer. Detta gjordes trots att inte minst naturgas lär spela en viktig roll för landets effektbalans och reservkraft under överskådlig framtid.

Jag menar att det sett ur ett totalförsvarsperspektiv är direkt skadligt att fortsatt ha en lagstiftning som begränsar oss som nation gällande vilka av våra tillgångar vi kan nyttja för att utvinna energi. För att ytterligare belysa det absurda i förbudet kan det påpekas att det förekommer naturliga läckage av gas i naturen, exempelvis i Siljansbygden, och att denna gas inte kan tillvaratas och brukas på grund av begränsningarna i lagstiftningen.

Jag vill därför fråga klimat- och miljöminister Romina Pourmokhtari om regeringen avser att verka för

ett avskaffande av förbudet mot utvinning av kol, olja och naturgas.

Anf. 101 Klimat- och miljöminister ROMINA POURMOKHTARI (L):

Herr talman! Det raka svaret är: Nej, det finns i dag inga sådana planer från regeringens sida.

Det är dock självfallet så att vi hela tiden måste tänka på vilken värld vi lever i när vi utvecklar vår klimat- och miljölagstiftning. Vi måste exempelvis se till att den lagstiftning vi har inte försämrar för svenska bönder och jordbruksproducenter och deras kapacitet att förse hela vårt avlånga land med olika livsmedel. Vi måste även se till att svenska skogsägare kan ta ansvar för miljöskydd men också producera alla de bioråvaror som vi har nytta av i hela vårt samhälle.

Vi måste alltså se till att vår lagstiftning är anpassad efter den verklighet vi lever i, och den verklighet vi i dag lever i innebär alldeles uppenbart ett väldigt skarpt säkerhetsläge där det är viktigt att vi har förmåga att säkra de grundläggande funktionerna i vårt samhälle. Detta är en fråga som är ständigt närvarande och som vi arbetar med på många olika sätt. Men när det gäller just det som ledamoten ställer frågor om finns det i dag inga planer från regeringens sida.

Mercosuravtalet och svenska bönders konkurrenskraft

Anf. 102 HELENA LINDAHL (C):

Herr talman! Min fråga går till EU-ministern.

EU:s och Mercosurländernas handelsavtal har ju förhandlats i många år och verkar snart bli verklighet. Det innebär stora fördelar inte minst för svensk och europeisk industri. I grunden är det väldigt bra med handelsavtalet, men det finns också frågetecken när det gäller våra bönder och en ökad självförsörjningsgrad i Sverige och Europa.

Avtalet riskerar att slå ut en stor del av vårt jordbruk, vilket är olyckligt och riskerar att försämra vår försvarsförmåga inte minst när det gäller mat. Mercosurländerna producerar livsmedel på ett helt annat sätt än vi gör i Sverige med våra höga krav på djurhållning, miljö och klimat. Det pressar dessutom priserna och sänker konkurrenskraften inte bara för svenskt utan även för europeiskt jordbruk.

Min fråga är hur regeringen tänker säkra en ökad självförsörjningsgrad av livsmedel i Sverige och fortsatt konkurrenskraft för svenska bönder – inte minst med tanke på att EU:s jordbruksbudget ser ut att minska parallellt med införandet av Mercosuravtalet.

Anf. 103 EU-minister JESSICA ROSENCRANTZ (M):

Herr talman! Jag tackar Helena Lindahl för frågan.

Efter 25 år av förhandlingar ser det antligen ut som att vi kan få Mercosuravtalet på plats. Det är fantastiskt. Kanske finns det snart ett avtal med Indien. Det är ett sätt att visa att det som skapar välstånd och tillväxt i världen är handel, inte tullar. Det är oerhört viktigt och bra om vi kan skapa en av världens största

frihandelszoner. Detta applåderar jag, och det är efterlängtat.

Med det sagt tar jag naturligtvis många bönders oro på största allvar. Alla handelspartner som exporterar exempelvis kött till EU måste uppfylla EU:s hälsokrav, bland annat gäller EU:s importförbud mot kött som producerats med hormoner och tillväxtbefrämjare. Vi samarbetar hela tiden med andra länder för att se till att få bättre villkor där.

Något som jag tycker är glädjande är att svenska konsumenter har en stark preferens för svenskt kött. Därför gör våra myndigheter bedömningen att tullkvoterna inte kommer att påverka svenskt jordbruk i någon väsentlig omfattning. Kanske kommer köttet snarare att tränga ut annat importerat kött.

Översyn av könstillhörighetslagen

Anf. 104 JACOB RISBERG (MP):

Herr talman! För ett halvår sedan infördes den nya könstillhörighetslagen efter brett stöd i riksdagen. Det här var en välkommen lag ämnad att göra livet lite lättare för transpersoner, som länge varit en utsatt grupp i det svenska samhället.

Myndigheten för vård- och omsorgsanalys fick uppdraget att göra en översyn av lagen efter tre år, när det finns tillräckligt med statistik för att avgöra dess effekter.

Nu har lagen varit på plats i ett halvår, men redan nu vill regeringsföreträdare göra en översyn – trots att det knappast kan finnas tillräcklig tillförlitlig statistik för att avgöra hur lagen har fungerat. Man vill även styra över idrottsrörelsens interna regelverk.

Utspelet om en översyn slog ned som en blixtnedslagen från klar himmel och har kritiserats inte bara av hbtqi-rörelsen utan även av juridiska experter.

Min fråga till socialtjänstminister Waltersson Grönvall är följande. Vad mer exakt föranleder det panikartade agerandet?

Anf. 105 Socialtjänstminister CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M):

Herr talman! Jag tackar för frågan.

Den nya könstillhörighetslagen motiverades av respekt för dem som upplever att deras könsidentitet inte stämmer överens med det registrerade könet. Det är en fråga, som ledamoten väl känner till, som är mer komplex än vad det ibland ges utrymme för när vi diskuterar den.

I arbetet med den nya lagen var regeringen redan från början tydlig med att den inte ska kunna utnyttjas av kriminella eller försvåra för brottsbekämpande myndigheter i deras arbete. Lagen skulle följas upp. I sig har det inte kommit några som helst nyheter. Det finns flera andra lagstiftningar som vi har följt upp efter ett år eller ett halvår. Det handlar om att lagen ska kunna utvärderas så att den lever upp till sitt ursprungliga syfte, att kvinnor alltid ska känna sig trygga i Sverige och att vi ska vara säkra på att

könstillhörighetslagen aldrig kan användas för att försvåra brottsbekämpningen.

Artskyddet och ersättning till skogsägare

Anf. 106 HELENA STORCKENFELDT (M):

Herr talman! Runt om i Sverige finns hundratusentals skogsägare som varje dag tar hand om sin mark. Ofta handlar det om familjer som har brukat samma plätt i generationer och som helt frivilligt gjort insatser för att bevara och stärka naturvärden.

Trots det har många upplevt att staten inte står på deras sida. De har fått sitt brukande kraftigt begränsat och ibland helt stoppat till följd av artskyddsförordningen utan rimlig ersättning. I vissa fall har de till och med tvingats bekosta utredningar för att möta statens krav. Det här har skapat oerhörd frustration och urholkat tilliten i systemet.

Mot denna bakgrund är regeringens besked mycket välkommet, det vill säga att skogsägare som begränsas ska få ersättning.

Hur ser klimat- och miljöministern och regeringen på betydelsen av reformen, och hur kan vi fortsätta att säkerställa att de som tar ansvar för vår natur inte bestraffas?

Anf. 107 Klimat- och miljöminister ROMINA POURMOKHTARI (L):

Herr talman! För oss är det alldeles självklart att de svenska skogsägare som drabbas av avsevärda inskränkningar i rätten att använda den mark de äger, inte minst till att producera de fantastiska råvaror vi använder oss av i klimatarbetet och för omställning bort från fossila produkter, förtjänar rimliga förutsättningar, förutsägbarhet och stabilitet. De ska inte motarbetas av det offentliga. Vi ska inte göra det svårt för dem. Det ska absolut inte vara som hittills, nämligen att de när de gör rätt riskerar att få avverkning stoppad helt utan ersättning. Det är för oss viktigt att de inte ska förlora på att göra rätt.

Jag har svårt att begripa hur de som tycker att detta är fråga om negativa förändringar menar att det vore bra att skogsägare ska förlora när de gör vad som är bra för miljöskyddet, när de stärker den biologiska mångfalden i Sverige. Jag är alldeles övertygad om att de svenska skogsägarna delar den bilden.

Stärkande av folkrätten och den globala demokratin

Anf. 108 PER-ARNE HÅKANSSON (S):

Herr talman! Jag vänder mig till EU-minister Jessica Rosencrantz.

I veckan har Danmarks statsminister Mette Frederiksen gjort tydligt vad som står på spel när man, som Trumpadministrationen i Washington gör, utmanar folkrätten. Det handlar om att inte ändra gränser med makt, att man inte kan köpa ett annat folk och att små länder inte ska vara rädda för stora länder, sa Mette Frederiksen på en presskonferens tillsammans med Grönlands statsminister Nielsen i veckan.

Det är lätt att instämma. Sverige, Norden och EU behöver i det här läget vara en stark röst för den världsordning vi gemensamt byggt upp efter världskrigen. Det vi nu ser från andra sidan Atlanten är en farlig väg som riskerar att inspirera andra ledare i olika delar av världen.

Vilka konkreta initiativ avser EU- och Nordenminister Jessica Rosencrantz att ta för att samla de krafter i världen som vill stärka den globala demokratin och den internationella rätten?

Anf. 109 EU-minister JESSICA ROSENCRANTZ (M):

Herr talman! Jag tackar ledamoten för en fråga som jag tror att vi alla just nu ägnar mycket tid åt att fundera över både dag och natt. Det som vi hör om Grönland från den amerikanska sidan är djupt oroande. Från svensk sida står vi i daglig kontakt med våra danska kollegor, och vi står helhjärtat bakom Danmarks och Grönlands rätt att besluta i frågor som rör Danmark och Grönland. Det är också uppenbart att vi alla behöver värna länders territoriella integritet och självständighet.

Vi står, som sagt, i daglig kontakt med och är beredda att bistå Danmark med det som önskas. Vi är också glasklara vad gäller efterlevnaden av folkrätten och att territoriell integritet respekteras.

Nu gäller det att bejaka att det i går hölls ett möte. Det är uppenbart att man fortfarande tycker olika, och det kan jag beklaga. Men att man ändå har hittat en form för dialog framåt kan förhoppningsvis bidra till att kyla ned läget något här och nu. Vi kommer att fortsätta att inte backa en millimeter från att stå bakom Danmark och Grönland i detta.

Det svenska torvbruket

Anf. 110 MARTIN KINNUNEN (SD):

Herr talman! Jag tog del av det senaste numret av tidningen Svensk Torv. Där framgick att statsrådet har varit på studiebesök hos yrkesodlare ute på Ekerö i Stockholmsområdet. Där odlas sallad och örter. Där fick statsrådet ta del av ett odlingstest av timjan i olika odlingssubstrat. Resultatet visade naturligtvis att om timjan odlas med torv går det bra, men om man odlar med de andra alternativen och helt utesluter torv går det inte.

En liknande situation råder för andra grönsaker, exempelvis jordgubbar och skogsplantor. Utan svensk torv skulle svensk beredskap förvärras, och vi skulle få en utveckling där vi blir beroende av import. Samtidigt råder en problematisk utveckling där torvbruket motarbetas av myndigheter och så kallade legis-grupper.

Hur ser regeringen på situationen och de hot som finns mot det ansvarsfulla svenska torvbruket?

Anf. 111 Klimat- och miljöminister ROMINA POURMOKHTARI (L):

Herr talman! Det här är en fantastiskt intressant fråga eftersom det finns många områden där vi arbetar

för att minska utsläppen. När det gäller torven är det bra att det finns ett utsläppshandelssystem i EU, som reglerar utsläppen som kommer från energitorven.

När vi pratar om odlingstörv tycker jag verkligen att vi ska se till den fantastiska förmåga som finns, inte minst i Sverige. Sverige har nyligen fått pris för att vi är det mest innovativa landet. Jag är övertygad om att vi kommer att kunna utveckla alternativ som kanske inte lyckas exakt lika otroligt bra som odlingstörven men som kan främja hög produktivitet, kvalitet och tillväxt i vår odling.

Jag vill också vända mig emot att om man har odlingstörv går det bra men om man inte har det går det inte. Jag skulle säga att om man har odlingstörv går det väldigt bra och om man använder andra typer av tillväxtfrämjande går det inte riktigt lika bra som det gör med odlingstörven.

Borttagandet av sekretesshinder

Anf. 112 MARIE-LOUISE HÄNEL
SANDSTRÖM (M):

Herr talman! Min fråga går till socialtjänstminister Camilla Waltersson Grönvall.

Den 1 december förra året revs sekretesshindren mellan myndigheter och andra aktörer. Det är en mycket efterlängtd förändring, som det faktiskt väntats på i 50 år. Det handlar om att förenkla för myndigheter och andra aktörer att samarbeta och dela sekretessinformation med varandra. Syftet är att motverka all form av brottslighet, kriminalitet och fusk. Det kan låta som en enkel förändring, men jag har förstått att det faktiskt är ett systemskifte. Det är mycket som kommer att förändras och på många områden.

Det räcker förstås inte att bara göra en lagändring. Den ska också implementeras och användas. Vi ser till exempel med stor oro på hur många ungdomar i allt yngre åldrar som rekryteras till kriminella gäng. Då är det förstås viktigt att riva sekretessen mellan polis, socialtjänst och skola. Detta är egentligen första gången man kan samarbeta på det här sättet för att kanske kunna minska detta.

Min fråga till socialtjänstministern är: Vad kan man göra med den här nya lagen? Hur kan vi komma åt de här problemen när sekretesshindren har ändrats? Jag tänker framför allt på rekryteringen av ungdomar till kriminella gäng men också på andra områden.

Anf. 113 Socialtjänstminister CAMILLA
WALTERSSON GRÖNVALL (M):

Herr talman! Jag tackar så mycket för frågan.

Det som regeringen gör och som är högt prioriterat är ett slags paradigmskifte när det handlar om att fokusera på ett förebyggande arbete. Ledamoten nämner att vi måste bryta gängens rekrytering av allt yngre barn. Den nya socialtjänstlagen är en portallag när det gäller det.

Men olika aktörer ska också kunna prata med varandra. För första gången blir det nu lagligt och möjligt att sitta runt samma bord och lämna information

om en ung människa. Det kommer naturligtvis att vara helt avgörande för att tidigt kunna upptäcka när ett barn är på väg att fara illa och därmed sätta in insatser.

Det här gäller alltså i stort sett för att tidigt kunna förebygga och sätta in insatser inom alla områden. Nu bryter vi sekretessen för att göra det fullt möjligt.

Statens ansvar för en likvärdig äldreomsorg

Anf. 114 MIKAEL DAHLQVIST (S):

Herr talman! Min fråga går till äldreminister Anna Tenje.

Som ministern säkert känner till görs det nu jämförelser inom svensk äldreomsorg. Enligt den senaste statistiken från Socialstyrelsen finns det stora ojämlikheter mellan Sveriges kommuner när det gäller kvalitet, bemanning och kontinuitet. Det innebär att äldre med samma behov får olika vård och omsorg beroende på vilken kommun i landet de bor i.

Vi vet att en viktig faktor är att kommunernas ekonomiska situation styr en hel del av äldreomsorgens kvalitet och hur omsorgen ser ut. Kommunerna har naturligtvis huvudansvaret, men staten har ansvar för likvärdigheten.

Nuvarande regering har inte prioriterat välfärden lika starkt. Därför är min fråga till äldreministern: Hur avser regeringen att använda statens ansvar och styrning för att minska skillnaderna i äldreomsorgen mellan kommuner och säkerställa likvärdig omsorg för äldre i hela Sverige?

Anf. 115 Äldre- och socialförsäkringsminister
ANNA TENJE (M):

Herr talman! Stort tack, Mikael Dahlqvist, för en viktig och bra fråga!

Kvaliteten inom äldreomsorgen behöver definitivt höjas. Precis som ledamoten beskriver kan det skilja sig åt mellan kommuner, men det kan också skilja sig åt inom en och samma kommun, mellan privata utförare och egen regi men också inom egen regi och olika boenden.

Jag är besjälad av att höja kvaliteten inom svensk äldreomsorg. Det gör vi framför allt genom tre åtgärder. Vi höjer steg för steg kraven för att få jobba inom äldreomsorgen, genom Äldreomsorgslyftet och genom att tillförsäkra att kommunerna nu kan höja kompetensen hos sin personal. Fler vårdbiträden kan läsa till undersköterska, men fler undersköterskor kan också läsa till specialistundersköterska. Det är nämligen med personalens kompetens som kvaliteten kommer.

Vi inför också ett språkkrav. Det var tydligt i Coronakommissionens rapporter men också i Ivos granskningar att det är där de stora bristerna finns. Därför inför vi språkkraven och genomför dessutom möjligheten för kommuner att begära utdrag ur belastningsregistret.

Falsa läkarintyg och bidrag till kriminella

Anf. 116 MARTIN WESTMONT (SD):

Herr talman! Även min fråga går till äldre- och socialförsäkringsministern.

Enligt en rapport från Försäkringskassan lever i dag runt 4 000 gängkriminella på bidrag. Det ökar självklart möjligheterna för denna grupp att inte behöva arbeta och i stället lägga sin tid på brottsliga aktiviteter. I många fall får denna grupp bidrag med hjälp av felaktiga eller direkt bedrägliga läkarintyg.

Herr talman! Låt oss tala klarspråk. Jag utgår från att statsrådet precis som jag ser det uppenbara: att vi i dag har läkare som mot ersättning skriver ut bedrägliga intyg, som sedan används för att kunna kvittera ut skattepengar i form av bidrag. Hur stort detta problem är vet vi inte i dag.

Min fråga till statsrådet är: Hur går regeringen nu vidare med att skruva åt bidragskranen för de kriminella genom att utreda och lagföra de läkare som skriver ut bedrägliga läkarintyg?

Anf. 117 Äldre- och socialförsäkringsminister
ANNA TENJE (M):

Herr talman! Stort tack, Martin Westmont, för en viktig fråga!

Den fråga som ledamoten pekar på skapar väldigt mycket och stora problem. Läkarintyget är nämligen inte bara ett papper, utan det är själva nyckeln till och porten in i vårt välfärdssystem. Vi vet att de allra flesta läkare är vardagshjältar. Men vi vet också att det finns oseriösa och kriminella aktörer som använder sig av ett mycket avancerat brottsupplägg för att plundra våra gemensamma tillgångar.

Just därför har regeringen flyttat fram positionen rejält när det gäller att beivra bidragsbrottsligheten. Vi har gett myndigheterna en betydligt större verktygslåda. De får dela information men får också fler verktyg i verktygslådan just för att beivra brottsligheten.

Vi har också tillsatt en utredning för att se över den viktiga delen med att rensa ut bland de oseriösa läkarna och se till att de kriminella aktörerna inte får samma utrymme som tidigare.

Frågestunden var härmed avslutad.

§ 11 (forts. från § 9) Svar på interpellationerna 2025/26:135 och 172 om åtgärder mot ekonomisk ojämlikhet

Anf. 118 SAMUEL GONZALEZ
WESTLING (V):

Herr talman! Nu var det en stund sedan, men jag häpnade ändå över det som finansministern sa innan frågestunden. Det är inte första gången som vi fått höra att regeringen sänkt priset på drivmedel. Det är heller inte första gången som vi får höra just det här exemplet om prissänkningen på en tank diesel som regeringen antas ha gjort.

Först och främst får vi lov att konstatera att bilar som drivs av diesel inte ens utgör en tredjedel av alla fordon i Sverige. De allra flesta kör fortfarande bensinbilar. Priset på drivmedel har sänkts, men det beror framför allt på att världsmarknadspriset i princip har halverats sedan toppnivåerna 2022.

Regeringens bidrag till sänkningen motsvarar en dryg krona av sänkningen av literpriset på bensin enligt regeringens egna uppgifter. För diesel är effekten av regeringens åtgärder visserligen något större. Men den är knappast i närheten av de summor som finansministern säger.

Här står Elisabeth Svantesson och påstår att regeringen sänkt drivmedelspriserna med hundratala kronor. Sanningen är att av de 10 kronor per liter som bensinpriset sänkts med är regeringens bidrag bara en krona. Resten beror på rena omvärldsfaktorer.

Jag tror inte att finansministern är så dum att hon verkligen tror att den svenska regeringen har ett sådant inflytande att den kan halvera världsmarknadspriset på olja. Antingen ljuger finansministern om regeringens påverkan på drivmedelspriserna, eller så försöker hon hävda att hon och regeringen har extremt stort inflytande på islamistiska staters prissättning på olja.

Herr talman! Det är inte särskilt otippat att regeringen tror på sina egna prognoser. Men här står finansministern och påstår sig veta hur hushållens ekonomi kommer att se ut under hela 2026.

Herr talmannen får ursäktas mig. Jag kollade i kalendarium i morse. Det är den 15 januari. Det är ganska vågat av finansministern att uttala sig för hela året.

Regeringens samarbete med ett högerextremt nationalistiskt parti som Sverigedemokraterna har inte bara gjort det legitimt. Det har också varit en katastrof för svenska hushåll.

Det finansministern säger om disponibla inkomster får nog de svenska hushållen att förbluffas. Hon slår sig för bröstet över att de disponibla inkomsterna har legat stilla under tre år. Samtidigt har hon själv ägnat sig åt att öka sina egna och övriga extremt rikas disponibla inkomster genom gigantiska skattesänkningar.

Det hon egentligen säger är att det är de vanliga svenska hushållen som har betalat för att dämpa inflationen. Det är vad hon säger. Regeringen har inte vidtagit några åtgärder över huvud taget. Att göra ingenting är också en handling.

Det kanske tydliggörs bäst av ett konkret exempel. När prischocken i livsmedelshallen fick ensamstående mammor att avstå från måltider för att barnen skulle kunna bli mätta tog finansministern en fika med livsmedelsjättarna.

Det hade kunnat göras annorlunda och gjordes annorlunda i andra länder. Sverige sticker ut enligt Riksbanken. Både köpkraften och de disponibla inkomsterna har under samma period ökat inom euroområdet och i USA.

Anf. 119 EDWARD RIEDL (M):

Herr talman! Det märks att det är valår i Sverige. Talepunkterna har gått ut till de olika partierna. Man

ska säga samma sak om och om igen alldeles oaktat om det stämmer eller inte.

Herr talman! Låt oss ta receptet från Socialdemokraterna. Där talar man nu om att Moderaterna bara sänker skatten för de rika. Kvinnor har förlorat på Moderaternas politik, och resurserna till välfärden har urholkats.

Jag vill till alla er som lyssnar på debatten säga att det låter starkt och att man blir berörd. Politik är känsla, känsla för om saker är rätt eller fel. Det låter inte särskilt roligt. Det kan jag hålla med om.

Herr talman! Problemet är bara att det inte stämmer. Det är inte så att de som har minst har förlorat på Moderaternas ekonomiska politik. Det är precis tvärtom.

När man har gjort uträkningarna på Finansdepartementet och summerat de år som Moderaterna har lett regeringen är det de med lägst inkomster i Sverige som procentuellt sett har tjänat mest på den ekonomiska politiken som har förts. Vad gäller skillnaden mellan män och kvinnor kan vi också se att den har minskat under de här åren.

När det gäller välfärden och resurserna till skolan, sjukvården och äldreomsorgen har vi aldrig haft en regering som satsat mer pengar än den regering som just nu sitter. Man har aldrig haft så mycket resurser.

Därmed inte sagt att de med låga inkomster inte kan ha det ekonomiskt tufft. Därmed inte sagt att den ekonomiska jämställdheten mellan män och kvinnor är i mål. Därmed inte sagt att det inte finns många saker som välfärden skulle behöva lösa och som inte går att lösa.

Behoven är mycket större än möjligheterna. Men frågan är om det man säger från oppositionen är sant eller inte. I det här fallet har regeringen gjort det bättre för dem med lägst inkomster, för kvinnors ekonomi och vad gäller resurser till välfärden. Det är sanningen. Det är så det ser ut, herr talman.

Sedan kan jag inte låta bli att kommentera det som ledamoten Samuel Gonzalez Westling från Vänsterpartiet sa här. Man talar om drivmedelspriser. Det är ytterligare en av Socialdemokraternas talepunkter. Man säger att det beror på världsmarknadspriset och inte på att regeringen har gjort någonting.

Herr talman! Regeringen har i princip tagit Sverige från världens dyraste bränslepriser till bland de lägsta priserna i Västeuropa. Vi hade en stund de lägsta priserna, men de är nu bland de lägsta.

Herr talman! Det vi har gjort som har påverkat priset är att vi har sänkt skatterna. Det är korrekt. Det har gjort att det har blivit billigare totalt sett för den som tankar bilen, men också jämfört med andra länder.

Vi har tagit bort den reduktionsplikt som partierna i opposition vill ha tillbaka. Det gjorde också flera kronors skillnad per liter och allra mest på dieseln.

Sedan har vi någonting som har hänt under de här åren. Det är att den svenska kronan har stärkts rätt rejält mot den amerikanska dollarn, och olja handlas i dollar. För man en ekonomisk politik som försvagar kronan i nästan ett decennium, som vänsterpartierna

gjorde, blir oljan dyrare och bensinen och dieseln dyrare vid tanken.

Herr talman! Regeringen som leds av Moderaterna har sett till att den svenska kronan har blivit mycket starkare. Vi bedriver en ekonomisk politik som ökar tillväxten och skapar möjligheter. Det gör också att det blir mycket billigare att köpa olja, eftersom det görs i dollar.

En liten del till förklaras såklart av världsmarknadspriset som har påverkat i positiv riktning. Men det som Socialdemokraterna och Vänsterpartiet säger här i talarstolen stämmer inte, herr talman. Jag återkommer med en längre utläggning i mitt nästa inlägg.

Anf. 120 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Herr talman! Tack till båda interpellanterna för en viktig fråga!

Detta har varit några av de tuffaste åren för svensk ekonomi och svenskars ekonomi på mycket länge. När vi vann valet 2022 och bildade regering var inflationen uppe på 10 procent. Samtidigt hade Sverige den absolut lägsta tillväxten i hela EU.

Jag ska ställa en väldigt kort fråga. Vad hade hänt om Magdalena Andersson hade varit statsminister under de här tre åren och Nooshi Dadgostar hade varit finansminister? Det är lätt att se i deras budgetar vad som hade hänt.

Drivmedelspriset som var väldigt högt när vi tillträdde på grund av politiska beslut med en reduktionsplikt som försvårade för människor som hade det tufft skulle ha fortsatt att stiga.

De skattesänkningar som vi har valt att göra hade aldrig kommit till med den andra sidan i politiken, där alla problem och alla stora behov ska lösas med skattehöjningar. Det kan säkert vara så att barnbidraget hade höjts. Det tycker inte jag är något problem alls. Vi har valt andra vägar.

Finansminister Nooshi Dadgostar hade inte fått ordning på inflationen. När man läser Vänsterpartiets budgetmotioner ser man att det är ett otroligt tryck, en expansivitet, i de två första budgeterna under den här mandatperioden. Det hade lett till en hög inflation.

Låt mig vara väldigt tydlig. Man sitter i riksdagen och hävdar att inflationen hade gått ned ändå. Nej, inflationen gick ned för att vi hade en återhållsam finanspolitik, för att Riksbanken gjorde sitt jobb och för att parterna – löntagare och arbetsgivare – kom överens om ett längre löneutrymme. Detta lyckades. Men låt oss inte äventyra det här igen.

I en ekonomi där priserna stiger med 10 procent varje år blir de som jobbar fattigare. I en ekonomi där priserna stiger som de gjorde 2022 blir den ensamstående mamman som kämpar för att få ekonomin att gå ihop fattigare.

Vi bekämpade inflationen, och därtill har vi nu sänkt skatten på arbete för människor som kämpar. De som hade garantipension och de som hade studielån fick sina ersättningar uppgraderade och indexerade med inflationen. Det var tufft ändå. Men den som

jobbade hade inte fått en krona i skattesänkning om Vänsterpartiet och Socialdemokraterna hade regerat under den här mandatperioden.

Jag är glad och tacksam för att vi har fått ned inflationen. Jag är glad och tacksam för att vi har en majoritet för sänkta skatter för människor som jobbar hårt. Jag är glad och tacksam för att vi kan sänka förskoleavgifterna i sommar, och jag är glad och tacksam för att vi kan halvera matmomsen. Allt det där spelar roll för människor.

Jag är också väldigt glad och tacksam för att vi är överens om att förändra tandvårdsstödet för äldre. Det här sker med Ulf Kristersson som statsminister. Taket för bostadsbidraget, som inte har höjts sedan 1997, höjs nu. Det sker med Ulf Kristersson som statsminister.

Vi har påbörjat en väg för att stärka människors ekonomi efter en tuff tid under många år, och vi kommer att fortsätta på den vägen. Jag skulle vilja påstå, herr talman, att valet om åtta månader kommer att bli en folkomröstning om högre eller lägre skatter.

Anf. 121 EVA LINDH (S):

Herr talman! Jag vill börja med att bemöta några av de saker som har sagts här av ledamoten Edward Riedl och finansministern.

Jag börjar med ledamoten Riedl, och jag hoppas att han lyssnar. Riedl säger i talarstolen att valåret har börjat, och det har det absolut. Han insinuerar också att det enda som jag har sagt i talarstolen är talepunkter. Jag tycker att det är ett nedvärderande av min kompetens. Jag kan läsa själv, jag kan skriva själv och jag kan tänka själv. Det är det jag gör när jag har förbereder mina debatter.

Finansministern frågar: Vad hade hänt om Magdalena Andersson hade varit statsminister? Det är bara att läsa budgeten. Vi hade sänkt skatten för många människor, men inte för dem med de högsta inkomsterna. Vi hade bekämpat inflationen, vi hade gjort tillvaron lättare och vi hade utjämnat de ekonomiska ojämlikheterna, vilket är vad vi talar om i dag. Låt mig nu återgå till temat.

Fattigdomen ökar i Sverige. Dubbelt så många lever i fattigdom i dag jämfört med 2021. Ökningen beror på lågkonjunkturen, de höga matpriserna och den höga arbetslösheten och på att SD-regeringen har valt att överkompensera höginkomsttagare men inte gjort det som behövs för att få jämlikhet i Sverige och underlätta för dem som kämpar allra mest.

Inkomstskillnaderna har ökat mer här än i andra länder. Nu är Sverige nummer sex på listan över länder med högst förmögenhetsojämlikhet. Antalet miljardärer är väldigt stort. Debattörer från högersidan säger ofta att ojämlikheten i Sverige inte är så allvarlig. Men SCB, OECD, Finansinspektionen och Långtidsutredningen säger något annat. De pekar alla på samma utveckling: Skillnaderna ökar. Det handlar om att de som äger mest får ett allt större försprång medan de som äger minst och har de minsta inkomsterna tappar och får kämpa hårdare.

När regeringen väljer att prioritera skattesänkningar som främst gynnar höginkomsttagare är det också ett aktivt val för ökade klyftor. Samtidigt får vi rapporter från kommuner om att skolor saknar resurser, att socialtjänsten går på knäna och att äldreomsorgen pressas allt hårdare för varje år.

Det här är en kärnfråga, och det påverkar ojämlikheten i Sverige. Ska Sverige vara ett land och ett samhälle där vi investerar i jämlikhet och sammanhållning eller ett samhälle där skillnaderna tillåts växa? För mig är svaret enkelt. När ojämlikheten biter sig fast, som den tillåts göra nu, får det konsekvenser i plånboken men också bortom detta. Det blir sämre skolresultat, sämre hälsa, mer segregation, mindre tillit och svagare demokrati. Det är det vi ser håller på att utvecklas, och det gör mig ont. Det är därför jag brinner för att göra något åt den växande ojämlikheten.

Jag vill svara själv på en av de frågor som jag ställde till finansministern. Den ekonomiska ojämlikheten drabbar också samhället i stort; den är inte bra för den ekonomiska utvecklingen i Sverige. Åtminstone detta är något som finansministern borde ägna lite tid åt.

Anf. 122 SAMUEL GONZALEZ

WESTLING (V):

Herr talman! Finansministern försöker dölja att Sverige sticker ut i negativ bemärkelse i jämförelse med både USA och övriga Europa när det gäller utvecklingen av disponibla inkomster och köpkraft.

Regeringen har i stället för att bekämpa livsmedelsjättarnas prisökningar och fastighetsvärdarnas hyreshöjningar låtit hushållen betala för att få ned inflationen genom att göra dem fattigare i relation till utvecklingen i våra grannländer.

Vi vänsterpartister motsätter oss en sådan politik. Vi vill se till att hyrorna hålls nere på rimliga nivåer och att matpriserna sänks. Hushållen ska inte betala ett högt pris för att Elisabeth Svantessons skattesänkningar på hundratusentals kronor för både sig själv och sina rika kompisar ska kunna genomföras.

Finansministern ställde en fråga: Vad hade hänt om Vänsterpartiet hade fått vara med och bestämma? Det som hade hänt är att vi hade sett till att ha en välfärd som finansieras ordentligt. Vi hade sett till att ha en sjukvård som fungerar när man behöver den och där de som är i störst behov av sjukvård får den hjälp de behöver i tid. Vi hade sett till att få en skola som ger eleverna den utbildning de behöver för att de ska stå rustade inför framtiden när de går ut i vuxenlivet.

Vi hade sett till att vi inte hade haft den massarbetslöshet i Sverige som den här regeringen har åstadkommit. Vi har en halv miljon arbetslösa i Sverige i dag. Regeringen har ingen arbetsmarknadspolitik, utan det enda den gör är att slakta a-kassan och se till att tiotusentals, för att inte säga hundratusentals, människor får leva på svältgränsen. Det hade vi satt stopp för.

Vi hade också sett till att stycka upp livsmedelsbolagen och den oligarki vi har i Sverige som ser till att hålla uppe matpriserna. Vi kan inte ha en sådan

situation i Sverige, utan vi måste se till att priserna på mat sänks. Vi måste se till att vi har en marknad i Sverige. Jag hoppas att Moderaterna kommer ihåg den fria marknaden, där man har konkurrens och där man ser till att priserna handlar om efterfrågan och tillgång. På den marknaden har man inte något oligopol som håller matpriserna uppe. Allt detta hade vi sett till att ordna.

Vi hade sett till att införa Sverigepriser på el så att människor som bor i Sverige inte hade behövt riskera att känna rädsla inför varje vinter och tänka: Kommer elpriserna att sticka iväg nu igen? Vi ska inte bli smitade av de höga europeiska elpriserna.

Inget av detta hade lett till högre inflation, inte ens det som regeringen påstår när det gäller att bygga ut välfärden. Konjunkturinstitutet har redan för länge sedan konstaterat att om man satsar på välfärden, bygger ut skolan, ser till att sjukvården fungerar och har en värdig äldreomsorg har man sådant som inte påverkar inflationen men som ser till att man förbättrar människors levnadsstandard. Detta hade Vänsterpartiet sett till om vi hade fått vara med och bestämma.

Tack och lov är det valår! Om några månader ska vi se till att vi byter ut den här regeringen, och då ska vi få Sverige på rätt kurs igen. Det tycker jag att det svenska folket är värda.

Anf. 123 EDWARD RIEDL (M):

Herr talman! Det är lite oväntat, men positivt, att Vänsterpartiet pratar om vikten av konkurrens. Det trodde jag inte att jag skulle få höra, men det gläder mig på många sätt. Att man har konkurrens är givetvis en viktig komponent.

Konkurrens mellan länder är också viktigt. Därför blir jag mer förvånad, herr talman, när Vänsterpartiet pratar sig varmt för Trumps politik i USA och för de andra ekonomierna ute i Europa och säger: Titta på dem – vad bra de har gjort!

Låt oss titta på vad räntan är i USA jämfört med Sverige. I Sverige har Riksbanken nu en ränta på 1,75 procent. I USA är den nästan 2 procentenheter högre. Jag vill ställa frågan till alla som äger sitt boende om ett par procentenheter i högre ränta är någonting som man tror skulle gagna den egna ekonomin. De som hyr drabbas med eftersläpning av de höga räntorna om ett år enligt den hyresmodell vi har i Sverige. Vill man ha billigare boenden ska man inte bedriva USA:s ekonomiska politik, som Vänsterpartiet nu uppenbarligen vill att vi ska kopiera, för den gör att räntorna går upp. Det verkar vara ett dåligt sätt att hålla nere boendekostnaderna.

Jag hörde ingenting mer från Vänsterpartiet om priset på bensin och diesel, men låt mig ändå slutföra resonemanget. Jag trodde att ledamöterna från Vänsterpartiet och Socialdemokraterna visste att en relativt liten del av priset på bensin och diesel utgörs av priset på olja. Det är andra saker som utgör de stora delarna. Den här regeringen har i princip tagit världens högsta bränslepriser ned till bland de lägsta i Västeuropa. Vi har sänkt skatterna och tagit bort reduktionsplikten. Vi har också fört en ekonomisk politik som omvärlden har

förtroende för och därmed stärkt den svenska kronan, så att vi får mer när vi handlar saker från andra – olja eller andra importerade varor.

Anf. 124 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Herr talman! Jag tackar återigen båda interpellanterna.

Det här är en fråga som berör väldigt många. Den berör de allra flesta svenskar. Vi har haft några riktigt tuffa år, men vi ser en ljusning. Vi ser att svensk ekonomi nu går åt rätt håll. Det här året, herr talman, kommer många av Sveriges invånare att uppleva lättnad på flera sätt. För tredje året i rad sänker vi skatten på arbete, och det gör att man kommer att ha mer pengar i plånboken. Fler föräldrar kommer att kunna säga ja till sina barn lite oftare, kanske när de ber om en extra tacokväll eller skulle vilja gå på en hockeymatch. Vi ser nu också till att matpriserna blir lägre. Matmomsen halveras.

Jag delar helt och hållet den bild som Samuel Gonzalez Westling har när det gäller konkurrens på den här marknaden. Det är just därför som vi har gett uppdrag till Konkurrensverket och nu också har matpris Kommissionen, som följer utvecklingen på matpriserna dagligen för att se att man inte smyghöjer oskäligt nu innan momsens ska sänkas.

Jag har inga problem med att jag blev häcklad för att jag träffade matjättarna var och en för sig i mars 2023. Det var allvarliga samtal. Fram till dess var matpriserna en av de drivande faktorerna för ökad inflation. Från och med april var det inte så längre.

Jag jobbar varje dag för att göra det jag kan för att stärka svensk ekonomi och svenskars ekonomi. En viktig sak som man inte kan komma ifrån och som också Eva Lindh var inne på handlar om arbete och att stärka dem som har det allra svårast och tuffast.

Det viktigaste för mig i den bidragsreform vi genomför är att fler ska vara aktiva. Fler kvinnor som invandrat hit, men också andra, som har bott här länge men fastnat i utanförskap, ska få komma in på arbetsmarknaden. Deras barn ska se sin mamma gå till jobbet. Att de ser att hon har en egen inkomst är det allra viktigaste.

Nu börjar konjunkturen vända. Yrkesutbildnings-satsning, språkrav och aktivitetskrav, som gör att man kommer att vara ute på ett helt annat sätt bland andra människor och på arbetsmarknaden, kommer att göra skillnad. Steg för steg vill jag ge fler kvinnor möjlighet att komma tillbaka eller kanske för första gången komma in på arbetsmarknaden. Det är jämlikhet på riktigt, och det tänker jag fortsätta arbeta med.

Varje dag har jag människors ekonomi för mina ögon. Jag ser till att göra det jag kan för att ekonomin ska stå stabil, vilket den faktiskt gör. Vi har offentliga finanser i världsklass. Vi är inte som något annat land i EU. Jag träffar och umgås med mina röda, blå och gröna kollegor från olika delar av Europa – där skiljer jag mig från några av ledamöterna. De europeiska kollegorna häpnar när de ser vad vi kan göra. Vi sänker

skatten tre år i rad för att underlätta för människor. Vi har en låg statsskuld, vilket nu ger styrka till de offentliga investeringarna, som är de högsta i EU under det här året. Vi ser också till att tillväxten nu antligen blir en av de starkaste i Europa.

Anf. 125 EVA LINDH (S):

Herr talman! Finansministern har sagt att man har stöttat hushåll och välfärd i en svår tid, att man under hela mandatperioden har gett mest till dem som tjänar minst, att vi nu ser en ljusning och att andra länder häpnar över utvecklingen i Sverige. Men jag tror inte att det är så många av de ensamstående mammor som inte kan sätta mat på bordet till sina barn som ser den ljusningen.

Det är just därför vi har den här debatten. Jag tycker att det är djupt orättvist när ojämlikheten i Sverige tillåts breda ut sig. Människor som kan och vill arbeta får inte tag i jobb, för arbetslösheten i Sverige har ökat med 100 000 personer under den här mandatperioden.

Med vår socialdemokratiska politik hade nio av tio fått mer i plånboken. Vi hade gjort mer för att minska ojämlikheten och verkligen haft för ögonen att fler behöver komma i arbete. Det här handlar om att sätta jämlikhet, trygghet och sammanhållning före att gynna dem som har mest. Det ger ett Sverige som håller ihop och där tilliten ökar. Det är bra för de enskilda människorna, men det är också bra för svensk utveckling och för svensk ekonomi. Det kommer jag att fortsätta att jobba för oförtrutet.

Anf. 126 SAMUEL GONZALEZ WESTLING (V):

Herr talman! Jag väntar fortfarande på att få höra hur finansministern ser på att man har låtit de svenska hushållen betala priset för den höga inflationen. Vad gäller den disponibla inkomsten sedan 2022 och fram till i dag är det faktiskt en stor skillnad mellan Sverige och andra jämförbara länder. I andra EU-länder och i USA har man haft en utveckling som gjort att man fått en större disponibel inkomst. Man har haft större konsumtionsutrymme än i Sverige, där det har legat still. Det är ett faktum att det förhåller sig på det sättet. Den enda förklaringen till det är att regeringen har valt att inte göra någonting för att hjälpa hushållen. Jag tycker att det är beklämmande.

Vad gäller bränslepriserna tycker jag att man ska vara ärlig. När de hade gått upp så mycket som de gjorde inför 2022 fick halverade bränslepriser en otroligt stor effekt på de faktiska priserna här. Det är ett faktum. Regeringen har också själv konstaterat att det är närmare 1 krona av 10 på bensinpriset som är en effekt av regeringens egna åtgärder.

Men jag vore glad om finansministern kunde svara på den här frågan. Vi har hört Edward Riedl säga det, men kan finansministern också säga samma sak?

Anf. 127 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Herr talman! Herregud, det där lät lite bittert. Men det kanske man inte får säga här i talarstolen.

När det nu antligen blivit betydligt billigare för människor att tanka drivmedel, låt mig påminna ledamoten om hur reduktionsplikten såg ut. Den hade kommit i en bana som gjorde att vi hade bland de allra högsta drivmedelspriserna i Europa. Den bröt vi. Vi fick kritik från Vänsterpartiet och många andra partier, men det underlättade för människor.

Med skattesänkningar och sänkt reduktionsplikt har priset gått ned. Självklart finns en dimension av världsmarknadspriser. Jag har aldrig sagt något annat. Men vår politik har gjort skillnad.

Sedan tänker jag att det kan vara bra att veta vad som utmärker svensk ekonomi generellt. Oavsett om det är Nooshi Dadgostar eller jag som ska vara finansminister nästa mandatperiod är det bra att förstå det.

Sverige är en rentekänslig ekonomi som inget annat europeiskt land. I Sverige har väldigt många människor höga bolån. Man har rörlig ränta. Medan ungefär 80 procent av amerikanerna, som har nämnts, har 30-åriga bindningstider – tyskarna ligger också någonstans åt det hållet – har man i Sverige fram till den höga inflationen ofta haft rörliga eller ganska korta bindningstider.

Vad händer då när man höjer räntan för att få ned inflationen – för inflation är det sämsta som kan hända för svenska hushåll? Säg att man höjer räntan från 1 till 5 – det låter kanske inte så mycket för oss som är 50-plus och vet att den var väldigt hög längre tillbaka. Men har man då ett lån på 2, 4, 8 eller 10 miljoner, vilket många unga familjer har exempelvis här i Stockholm, minskar såklart konsumtionsutrymmet. Det är alldeles självklart. Det var bland annat därför det var så viktigt att pressa ned inflationen så att räntorna kunde komma ned och man kunde underlätta för människor.

Tack för debatten, kära ni!

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 12 Svar på interpellation 2025/26:151 om höjda anslag till Regeringskansliet

Anf. 128 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Herr talman! Jag ska nu besvara en interpellation från en flitig och mycket kompetent ledamot som skriver interpellationer på ett mycket bra sätt.

Eva Lindh har frågat statsministern hur han motiverar anslagsökningen till Regeringskansliet under innevarande mandatperiod samt om han avser att vidta några åtgärder för att dämpa kostnadsutvecklingen och visa återhållsamhet. Interpellationen har överlämnats till mig.

Regeringskansliets uppgift är att bereda ärenden åt regeringen och bistå statsråden i deras arbete.

Regeringskansliet ska vara ett effektivt och kunnigt stöd för regeringen i uppgiften att styra landet och genomföra sin politik.

Såväl det försämrade säkerhetspolitiska läget med krig i vårt närområde som Sveriges medlemskap i Nato innebär nya uppgifter och ställer nya krav på Regeringskansliets arbete, inte minst vad gäller utrikesförvaltningen. Det kräver starkt beredskap, starkt säkerhetsarbete och starkt samordningsarbete.

Alla anslagsökningar till Regeringskansliet under mandatperioden redovisas i budgetpropositionerna och bedöms vara nödvändiga för att upprätthålla ett robust och effektivt regeringsarbete.

Regeringen vill ha ett starkare och mer handlingskraftigt Sverige. Genom att ge Regeringskansliet rätt förutsättningar kan vi genomföra viktiga reformer, möta nya säkerhetskrav och skapa stabilitet som gynnar hela samhället.

Anf. 129 EVA LINDH (S):

Herr talman! De stora anslagsökningarna till Regeringskansliet fortsätter. Mellan 2022 och 2026 ökar anslagen med omkring 2,3 miljarder kronor. Det motsvarar nästan 30 procent av det totala anslaget.

Detta sker samtidigt som kommuner och regioner tvingas till kraftiga besparingar och har det tufft. Då väljer regeringen att kraftigt öka sina egna resurser. Det är väldigt svårt att förstå hur regeringen kan motivera en sådan prioritering i ett ekonomiskt läge där välfärden pressas hårt, personal varslas och kvaliteten riskerar att försämras.

Regeringen hänvisar till ökade säkerhetskrav och allmän kostnadsutveckling. Ökade säkerhetskrav är naturligtvis en viktig aspekt, men de förklarar inte en ökning av den här omfattningen. Det handlar snarare, säger jag, om en regering som ställer andra krav på sig själv än på resten av den offentliga sektorn.

Regeringen har inte under hela denna mandatperiod på ett trovärdigt sätt kunnat motivera de stora ökningarna av anslaget som den har föreslagit. Anslaget är inte på en rimlig nivå.

I början angavs det att ökningen behövdes på grund av det svenska EU-ordförandeskapet. Det kunde man ju tänka sig var rimligt, för det kostade väl lite. Men när det väl var genomfört minskade inte anslaget utan fortsatte att ligga på en hög nivå.

Min poäng är: När regeringen kräver återhållsamhet av kommuner, regioner, statliga myndigheter och en del människor och samtidigt låter de egna utgifterna växa kraftigt uppstår i min värld en tydlig förtroendeklyfta. Det handlar inte bara om kronor och ören. Det handlar om ledarskap. Det handlar om trovärdighet.

Jag ställde några frågor till statsminister Ulf Kristersson: hur statsministern motiverar de stora anslagsökningarna under mandatperioden, om statsministern tycker att det är rimligt att Regeringskansliet ökar sina kostnader med nära 30 procent samtidigt som välfärden tvingas till besparingar samt om statsministern avser att vidta några åtgärder för att dämpa

kostnadsutvecklingen inom Regeringskansliet och visa samma återhållsamhet som regeringen kräver av andra.

Nu är inte statsministern här och svarar på mina frågor. Men finansministern står här, och jag hör faktiskt inga svar. Regeringskansliet ska vara effektivt, säger hon. När regeringen pratar om effektivitet på andra områden brukar det betyda: Gör mer med mindre resurser! När det gäller regeringens eget ansvarsområde Regeringskansliet verkar det vara tvärtom.

Finansministern svarar också att det försämrade säkerhetspolitiska läget och Sveriges medlemskap i Nato medför nya uppgifter. Vad i detta kostar? Ingen gång har regeringen kunnat redovisa vad det innebär rent konkret och mer detaljerat än de här svävande svaren. Det svaret tycker jag att inte bara jag utan alla väljare är värda. Hur har Regeringskansliet tillåtit att svälla så mycket?

Anf. 130 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Herr talman! Jag tackar Eva Lindh för en mycket bra interpellation.

Är det någonting jag delar med ledamoten är det insikten om vikten av att använda varje skattekrona på rätt sätt och inte ta in mer skatt eller använda mer pengar än vad som behövs. Därför är den här frågan för mig inte särskilt svår.

Att vi nu har ett större regeringskansli beror på att den förra regeringen lämnade efter sig ett Sverige i förfall vad gäller trygghet – barn som skjuter barn, gängskjutningar och en enorm otrygghet. Vi stärker nu rättsväsendet – domstolarna, Åklagarmyndigheten, polisen och så vidare. Framför allt ser vi till att skärpa straffen. Allt det arbetet, där olika delar av myndigheterna växer väldigt kraftigt – vi har exempelvis fördubblat anslagen till försvaret på bara fyra år – kräver en motpart, både när det gäller att ta fram utredningar och när det gäller att leda och styra. Kriminaliteten adderat med säkerhetsläget kostar pengar.

Sveriges medlemskap i Nato har också verkligen ställt nya krav på Regeringskansliet. Oavsett vem som är statsminister eller finansminister behövs motparter i olika delar av Regeringskansliet för att vi ska kunna leva upp och göra det vi ska som Natomedlem.

Fru talman! Jag tycker att frågan är viktig; den är central. För mig är det inte svårare än att det ser ut så här på grund av ett lågt reformtempo tidigare. Det är enormt högt nu för att vi ska få ordning på Sverige och samtidigt kunna möta upp det säkerhetspolitiska läget, och det kostar pengar.

Det kostar pengar att bygga kriminalvård. Det kostar pengar att ha fler poliser. Och det kostar också pengar att ha motparter, att kunna styra och leda och att se till att uppdragen i Regeringskansliet både ges och följs upp.

Anf. 131 EVA LINDH (S):

Fru talman! Även jag brinner för att vi ska använda de skattemedel effektivt som människor betalar. Exakt

den åsikten delar vi. Men då tycker jag att man också ska kunna redovisa vad de 2,3 miljarderna har gått till. En 30-procentig ökning är väldigt mycket pengar. Det är en väldigt stor ökning. Ingen gång har regeringen kunnat redovisa vad det innebär, mer än genom allmänna, svulstiga förklaringar.

Jag förväntar mig att det kommer att finnas en detaljerad redovisning när jag vill se den. Annars kan människor, till exempel jag, börja tolka det som händer i Regeringskansliet lite som en del ministrar tolkar utgifter som kommuner och regioner har – att det har anställts en massa fler kommunikatörer eller något annat – och det vore synd om Regeringskansliet verkligen har uppgraderats med de välbehövliga saker som finansministern anger.

Finansministern säger också att man genom att ge Regeringskansliet rätt förutsättningar kan genomföra viktiga reformer. Men regeringen är inte beredd att ge rätt förutsättningar till andra, som regioner och kommuner. Därför känns detta lite som dubbelmoral.

Framför allt handlar det här för mig också om bristen på transparens. Vem kan säga om det är rätt budgeterat eller inte när ingen, i varje fall inte utanför Regeringskansliet, vet vad som ingår i det ökade anslaget om 2,3 miljarder?

Gång på gång har vi socialdemokrater skrivit detta i yttranden om det utgiftsområde där detta ingår, men vi har inte fått svar. Jag tycker därför inte att det är mer än rimligt att vi kan få det.

Förutom transparens handlar det för mig också om det faktum att regeringen kräver återhållsamhet hos andra men samtidigt låter de egna kostnaderna öka kraftigt. Det man säger till andra blir inte trovärdigt om man dessutom inte kan precisera vad pengarna har gått till.

Återigen: Finns det en detaljerad lista över vad som ingår i de 2,3 miljarderna och den 30-procentiga ökningen av anslaget under en mandatperiod som det handlar om?

Anf. 132 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M) replik:

Fru talman! Kortfattat satsar regeringen i år ungefär 300 miljarder – jag tror att det är 297, om jag ska vara exakt – på Sveriges kommuner och regioner i riktade och generella statsbidrag. Det är enormt mycket pengar och utgör den största sammantagna budgetposten i budgeten. Trots att kommuner och regioner har ett eget beskattningsansvar är det självklart för oss att stötta dem – så var det sagt.

Eva Lindh vill se en lista. Det kommer bland annat en propositionslista – den kanske redan har kommit? – med ungefär 200 planerade propositioner bara under våren. Vi har haft 500 propositioner. Vad är då en proposition, kan man undra om man tittar på debatten och inte håller på med politik varje dag. Det är lagförslag. Då handlar det inte bara om att det kommer många nya lagar, utan om många av dem är också väldigt genomgripande.

Det handlar bland annat om straffskärpningar, så att vi för en gångs skull kan låsa in dem som våldtar och misshandlar kvinnor och genomföra utvisningar. Vi har ett enormt tempo beträffande straffskärpningar och mycket annat inom kriminalpolitiken. Men det kostar pengar att ta fram utredningar och bygga ut.

Som jag sa finns det en motpart, och denna motpart måste vara Regeringskansliet.

Avslutningsvis konstaterar jag att vi har fördubblat försvarsanslagen på bara några år. Vi har med kraft slagit till mot kriminaliteten och gjort det som Eva Lindh och hennes parti borde ha gjort för länge sedan.

Vi genomför ett paradigmskifte i både kriminalpolitiken och migrationspolitiken. Allt detta kräver resurser, men det kommer också att leda till väldigt mycket positivt. Det kommer att leda till många nya jobb inom försvaret och försvarsindustrin. Det kommer att leda till många nya jobb nu när man börjar bygga fängelser. Det kommer också att leda till många jobb när mer järnväg ska läggas och vägar ska byggas och lagas. Allt detta skapar en dynamik. Offentliga investeringar på 6 procent i år kommer att göra att Sverige blir betydligt säkrare och tryggare, vilket är den väg vi går. Men Sverige kommer också att bli starkare och rikare.

Anf. 133 EVA LINDH (S):

Fru talman! Jag hör vad finansministern säger, men jag håller inte i alla delar med om hennes beskrivning. Hon tar upp mycket som rör justitieområdet. En hel del av de straffskärpningar och förändringar som gjorts låg redan på bordet. Den S-ledda regeringen hade tagit fram dem, och därför krävdes kanske inte att man behövde ta ökade anslag i anspråk.

Jag fortsätter att fundera över detta, för jag tycker inte att de svar som jag har fått i debatten förklarar den 30-procentiga ökningen av anslaget till Regeringskansliet. Jag får fortsätta leta.

Jag vill skicka med den tanke som finansministern också tar upp om att vi ska vara rädda om de skattepengar som vi har ansvar för och fördela dem rätt. Det låter helt orimligt att Regeringskansliet har tillåtit att svälla med så mycket som 2,3 miljarder kronor.

Anf. 134 ANDRE VICE TALMANNEN:

Finansminister Elisabeth Svantesson avstår från sitt sista anförande i debatten.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 13 Svar på interpellation 2025/26:168 om barn i kommersiell exploatering

Anf. 135 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Fru talman! Helena Vilhelmsson har frågat mig om jag avser att ta initiativ till lagändringar eller andra åtgärder som säkerställer att ingen beskattning av inkomster som härrör från barns sexuella exploatering sker. Hon har också frågat mig, om så inte är fallet, vad

jag avser att göra inom mitt ansvarsområde för att säkerställa att barn aldrig kan göras ansvariga för sin egen utsatthet och i stället hjälpa barn ut ur utsatthet.

Inget barn ska utsättas för sexuell exploatering. Att exploatera barn och unga sexuellt är brottsligt och helt vedervärdigt. Jag är helt överens med Helena Vilhelmsson om att vi måste göra allt vi kan för att hjälpa utsatta barn.

Barn ska självfallet aldrig hållas ansvariga för sin egen exploatering. Personer som utnyttjas i prostitution och barn som utsätts för kommersiell sexuell exploatering befinner sig i en utsatt position, och det är av största vikt att dessa personer får stöd och hjälp med att komma ut ur utsattheten och att barn skyddas från fortsatt exploatering.

När det gäller frågan om beskattning vill jag påminna om att Skatteverket har uttalat att pengar som betalats till brottsoffer för trafficking inte är inkomster enligt skattelagstiftningen.

Regeringen har noga analyserat för- och nackdelar med att införa särskilda regler för att skattebefria inkomster från prostitution. Flera aktörer, bland annat Sveriges Kvinnoorganisationer, Polismyndigheten, Skatteverket och Ekobrottsmyndigheten, har vid rundabordssamtal lyft fram att det finns en risk att skattebefrielse kan öka utnyttjandet av personer som befinner sig i prostitution. Bland annat kan kriminella påstå att oredovisade inkomster kommer från inkomst av försäljning av sexuella handlingar. Det är regeringens bedömning att en skattebefrielse riskerar att stjälpa snarare än hjälpa dem som befinner sig i prostitution.

Regeringen arbetar intensivt med flera åtgärder för att motverka prostitution och sexuell exploatering av barn och ge stöd till dem som utsätts. I ljuset av dessa risker har regeringen valt att inte gå vidare med frågan om skattebefrielse.

Anf. 136 HELENA VILHELMSSON (C):

Fru talman! Tack, Elisabeth Svantesson, för svaret och för möjligheten att återigen diskutera denna otroligt angelägna fråga!

Det är ett faktum att Skatteverket och regeringen menar att inkomst från försäljning av sexuella tjänster ska beskattas då dessa inkomster inte omfattas av ett undantag i lagen. Detta gäller även om pengarna härrör från brottslig verksamhet som sexköp eller sexuellt våld mot barn, det vill säga barn i prostitution. Att barn under 18 år utsätts för kommersiell sexuell exploatering i prostitution råder det ingen tvekan om.

Enligt skatteförfarandelagen och inkomstskattelagen är det dock möjligt att betrakta även minderåriga som skattskyldiga för de inkomster de inbringar, oavsett om dessa har kommit från brottslig verksamhet eller inte. Detta öppnar för en tolkning som direkt motverkar barnets brottsofferstatus.

I svaret undviker regeringen att ge sin syn på om det är rimligt att barn riskerar att beskattas för pengar de mottagit i samband med att de utsätts för kommersiell sexuell exploatering. Det innebär i praktiken att det saknas juridisk garanti för att barn i utsatthet inte

ska betraktas som näringsidkare och därmed bli deklarations- och skattepliktiga.

Ett sådant system skapar flera allvarliga risker. Även om det inte i dag finns något fall hos Skatteverket med barn som näringsidkare inom prostitution kan det medföra att barn avstår från att söka hjälp eller anmäla exploatering av rädsla för beskattning. Förövare kan använda hot om skatteskuld som ett medel för att behålla kontroll – vem vet om detta kanske sker redan i dag. Ansvar för övergreppet riskerar att förskjutas från gärningspersonen till barnet. Barn kan i praktiken eller i teorin dömas för skattebrott.

Trots att brottsbalken och barnkonventionen anger att barn inte får utsättas för ekonomiskt utnyttjande och att inget barn får hållas ansvarigt för sin egen exploatering finns i dag inga särskilda undantagsregler i lagarna som skyddar barn från beskattning. Det finns heller ingen uttrycklig instruktion till Skatteverket eller något regleringsbrev som klargör att staten inte ska ta del av inkomster från barns exploatering. Detta är illa nog när det handlar om vuxna i exploatering.

I finansministerns svar förklaras att man vid tidigare rundabordssamtal vägt för- och nackdelar med att beskatta personer i prostitution och landat i att riskerna skulle öka om man undantar barn i kommersiell sexuell exploatering från att beskattas. Detta är som sagt illa nog när det gäller vuxna.

Min fundering är, helt enkelt: Varför är det de utsatta kvinnornas ansvar att bekämpa en eventuell ökad penningtvätt hos kriminella gäng? Och framför allt: Varför är det utsatta barns ansvar? Jag undrar: Hur lät samtalen när det gällde barn? Vilka fördelar väjde så pass mycket tyngre än nackdelarna att man landade i fortsatt näringsverksamhet i stället för att göra ett klart avståndstagande?

Min fråga handlade om barn i kommersiell sexuell exploatering. Ministern hänvisar till det rundabordssamtal som skedde, vilket jag vet om, som säkert gav mycket bra diskussioner och medskick. Men det handlade inte om barn; det handlade om vuxna.

Min fråga i interpellationen var om regeringen avser att göra några lagändringar för att förhindra att barn i kommersiell sexuell exploatering riskerar att beskattas. Finansministern har svarat nej på detta.

Jag frågade också vilka andra åtgärder som vidtas för att skydda barn. Regeringen har svarat att många åtgärder vidtas. Utöver en reflektion över mitt inlägg vill jag gärna ha svar på frågan: Vilka åtgärder?

Anf. 137 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Fru talman! Jag blir lite förvånad över den här diskussionen, ska jag i ärlighetens namn säga. Jag blir lite förvånad när Helena Vilhelmsson frågar om vi hade den här diskussionen vid rundabordssamtalen. Nej, och det beror nog på att detta vad jag vet inte är ett vanligt förekommande problem. Jag vet faktiskt inte om detta har aktualiserats vid något enda tillfälle – det kan vara så.

Men det vi vet är allvar är att barn exploateras. Det är det stora problemet här. Det är helt förkastligt, och det ska vi bekämpa. Jag är övertygad om att varje parti här inne också vill göra det och fortsätta göra det.

Vi har nu till exempel gett Barnombudsmannen i uppdrag att se över hur man i dag kan nå ut med stöd till fler barn som utsätts för våld eller sexuell exploatering. Vi har också gått vidare med andra förslag i betänkandet *Ut ur utsatthet*. Myndigheter och kommuner jobbar tillsammans för att införa program för barn som har utsatts för människohandel och utnyttjats sexuellt.

När det gäller frågan om skatt är det klart att det inte finns någon som tycker att prostituerade eller i synnerhet barn ska hamna i den här sitsen. Men vad jag vet är problemet för barn just nu inte hur skattelagstiftningen ser ut utan att de, de facto, exploateras. Därför har jag, fru talman, svarat som jag har svarat. Vi ska tillsammans bekämpa detta.

Jag nämnde detta med prostitution bara för att jag vet att det är en stor fråga och att många diskuterar den. Jag delar helt Helena Vilhelmssons utgångspunkt i den frågan, men jag kommer till en annan slutsats. Jag hör nämligen många säga att det, om vi på detta vis friskriver just kvinnorna i prostitution och säger att de inte ska betala skatt, finns en stor risk. Det handlar inte om att lägga ansvar på de här kvinnorna, tvärtom. Det handlar om att skydda de här kvinnorna från de fruktansvärda män som bedriver trafficking med dem, utnyttjar dem och låter andra utnyttja dem – och så ska de dessutom gömma sina svarta pengar.

Jag tror att detta är en fråga där vi i grund och botten är väldigt eniga om målsättningen. Vi jobbar tillsammans på olika sätt för att bekämpa både prostitution och att barn hamnar i utsatta situationer. Skattelagstiftningens vara eller inte vara när det gäller den här delen kan man sedan ha olika åsikter om.

Om detta är en stor fråga – Helena Vilhelmsson kanske vet om det är det – är min grundinställning såklart fortfarande att vi ska göra det som underlättar för barnen. Det största problemet för dessa barn är inte skattelagstiftningen. Det är att människor – män och kvinnor – utnyttjar och plågar dem och förstör deras liv.

Anf. 138 HELENA VILHELMSSON (C):

Fru talman! Det största problemet för dessa barn är att människor – män – utnyttjar och plågar dem i kommersiell sexuell exploatering. Ett kanske lika stort problem för dessa barn är att de, när de fortfarande är barn eller när de blir vuxna, får reda på att de kanske också skulle ha redovisat de här inkomsterna. Vi ska väl inte behöva vänta på det första fall där en minderårig hamnar hos Skatteverket?

Detta är ett synsätt som jag vet är ett problem för många barn som är utsatta för kommersiell sexuell exploatering. Förminskas inte att man tycker att det är otrevligt, obehagligt och obegripligt att riskera att betraktas som en näringsidkare i stället för ett brottsoffer! Det är ett aktuellt problem både för barn och för vuxna utsatta kvinnor.

I tidigare kommunikation kring detta har det nämnts – jag tror att det också sades i finansministerns svar – att Skatteverket inte beskattar kvinnor eller barn om de är utsatta för människohandel. Det är ett intressant ställningstagande som tar lite reflektion. Skatteverket har ju själv erkänt att de absolut inte har någon möjlighet att avgöra huruvida en kvinna är utsatt för människohandel eller ej, utan de måste förlita sig på en polisutredning. Både finansministern och jag vet ju hur många domar för människohandel i Sverige vi har haft: De existerar knappt.

Frågan är: Är det skillnad på utsatthet och utsatthet? Är det skillnad om man blir utsatt i prostitution på grund av en hallick eller på grund av att man måste ha pengar till mat på bordet? Eller grundar det sig i att man tror att någon faktiskt gör detta frivilligt?

Man måste förstå att lagar, lagstiftning och myndighetsbeslut föder vidare värderingar, funderingar och frågor. Detta är en sådan. Vad är det för skillnad på utsatthet och utsatthet? Varför ska det ena beskattas enligt svensk lagstiftning men inte det andra?

Jag har svårt att köpa diskussionen om att utsatta kvinnor och utsatta barn ska bära ansvaret för att den kriminella ekonomin och penningtvätten inte ska öka. Jag förstår inte det. Jag tycker att det är regeringens ansvar. Det är inte utsatta barns och kvinnors ansvar att göra detta.

Om det nu skulle vara så att socialtjänst, polis eller andra misstänker att ett barn är utsatt för kommersiell sexuell exploatering och råkar ha en hel hög med pengar ska ju socialtjänst och andra direkt träda in för att skydda barnet. De har ett ansvar för barn under 18 år. Det kan till och med vara en motsatt effekt – alltså att barnet får snabbare och bättre hjälp i sådana fall.

Vad jag menar är att argumentet inte är hållbart när det gäller barn. Så fort man får en misstanke om att barn är utsatta ska ju andra myndigheter träda in.

Det finns många andra funderingar som följer med detta, men jag tar upp dem i mitt avslutningsanförande.

Anf. 139 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Fru talman! Jag ska fatta mig väldigt kort.

Regeringen kraftsamlar. Jag vet att många partier här i riksdagen – alla, tror jag – står bakom att vi bekämpar både prostitution och människohandel och att vi särskilt fokuserar på utsatta barn.

På Helena Vilhelmsson låter det som om beskattningslagstiftningen på något sätt är normerande och leder till att fler barn utnyttjas. Jag tror inte att det är så. Jag delar inte alls den bilden.

Jag tänker att det är bättre att lägga all tid och kraft på att barn aldrig någonsin ska utnyttjas. Det är vårt fokus.

Man kan ha olika inställning här, men jag tänker också – Helena Vilhelmsson får gärna rätta mig om jag har fel; jag har haft det förr – att detta just nu är ett teoretiskt problem. Helena Vilhelmsson tycker att vi har en dålig lagstiftning för att barn kan utnyttjas och

ska betala skatt. Men jag känner inte till ett enda sådant fall. Jag har aldrig hört om något sådant.

Det är väl alldeles självklart: Låt oss tillsammans lägga kraften på att bekämpa mäns och kvinnors utnyttjande av barn! Skattelagstiftningen kommer inte att göra någon stor skillnad för de barn det handlar om.

Jag har respekt för att man kan tycka olika här. Men det arbete som nu pågår och det uppdrag som myndigheter och andra har fått att verkligen säkra barns situation, så att de inte hamnar i klorna på vedervärdiga människor, är det fokus som vi har nu.

Anf. 140 HELENA VILHELMSSON (C):

Fru talman! Jag vill klargöra för finansministern och andra som lyssnar att jag aldrig har påstått att skattesystemet ökar utsattheten hos barn i kommersiell sexuell exploatering, men det minskar den definitivt inte. Och det hjälper inte barn ut ur den exploateringen. Det är detta jag försöker säga, och det är detta som många med mig säger.

Jag skulle önska att finansministern lyssnade på dem som jobbar med dem som har varit drabbade. Det finns mängder av röster som säger just detta: "Hade jag vetat detta när jag var utsatt hade det varit en enorm spärr för mig att våga söka hjälp." Det är väl klart att det är så för barn även i dag.

Jag tycker att det är lite ohörsamt att inte ta till sig något av synpunkterna från de diskussionerna. Både finansministern och jag vet att de finns hos barnrättsorganisationerna. Jag skulle önska en annan intoning i debatten och argumentationen, för det är ett problem. Det är ett moraliskt och etiskt konstigt argument.

Vi ska inte behöva vänta på det första fallet. Barns lidande ska inte omvandlas till ett bokföringsärendet. Det får inte finnas någon risk för det.

Det är kränkande att barn som utsatts för exploatering fortfarande riskerar att behandlas som om de bedrev näringsverksamhet. Även om detta inte har skett i dag finns risken. När övergrepp ges ett sken av legitimitet – det gäller både barn och vuxna – förlorar brottet sin tydlighet och skärpa. Trauma är inte en affärstransaktion, och övergrepp är inte ett arbete.

Jag hänvisar också till utredningsbetänkandet *Ut ur utsatthet*, som vi har kommenterat tidigare när vi har debatterat. Där sa man klart och tydligt att beskattningen skulle tas bort. Utredarna hade inte den uppgiften, men de konstaterade det. Låt oss gå vidare med detta och göra det en gång för alla!

Anf. 141 ANDRE VICE TALMANNEN:

Statsrådet har anmält att hon avstår från att hålla fler anföranden i den här debatten.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 14 Svar på interpellation 2025/26:196 om Swedavia Airport och statens ägarpolicy

Anf. 142 Finansminister ELISABETH
SVANTESSON (M):

Fru talman! Marianne Fundahn har ställt två frågor till mig – för det första om jag avser att vidta några åtgärder för att Swedavias verksamhet ska överensstämma med statens ägarpolicy om att statliga bolag, precis som privat ägda, ska generera vinst, och för det andra om jag avser att vidta några åtgärder för att Swedavias möjligheter att utveckla övriga flygplatser inte ska riskera att påverkas, och i så fall vilka.

Swedavia är ett statligt helägt bolag som driver och utvecklar de tio flygplatser som ingår i det nationella basutbudet. För att ändra vilka flygplatser som ska ingå i det nationella basutbudet krävs beslut av riksdagen.

Swedavia, precis som alla bolag med statligt ägande, ska följa samma lagar som privata bolag, däribland aktiebolagslagen (2005:551). Där framgår att det är styrelsen och ledningen som ansvarar för bolagets organisation och den dagliga verksamheten. Hur Swedavia driver sin operativa verksamhet inom ramen för bolagets uppdrag är alltså frågor för styrelsen och ledningen att hantera. Det är också styrelsens och ledningens ansvar att säkerställa att verksamheten bedrivs affärsmässigt och i enlighet med statens ägarpolicy.

Enligt ägarpolicyn ska statligt ägda bolag ge marknadsmässig avkastning om inte riksdagen beslutat något annat. Bolagen ska agera affärsmässigt, hållbart och föredömligt på ett sätt som bibehåller allmänhetens förtroende. Affärsmodellen ska vara ekonomiskt hållbar och effektiv. Swedavia ska även, inom ramen för affärsmässighet, aktivt medverka i utvecklingen av transportsektorn och bidra till att de av riksdagen beslutade transportpolitiska målen uppnås. Jag har fullt förtroende för att Swedavias styrelse agerar i enlighet med detta. Regeringen följer upp Swedavias ekonomiska utveckling och måluppfyllelse bland annat genom ägardialoger.

Som aktiv ägare ska staten löpande pröva skälen för de statliga bolagens olika uppdrag och inriktning. Den långsamma återhämtningen för flygtrafiken i Sverige efter pandemin, tillsammans med fortsatta utmaningar som till exempel ett försämrat säkerhetspolitiskt läge och hård internationell konkurrens, påverkar förutsättningarna för lönsamhet för de svenska flygplatserna. Därtill har totalförsvarets behov av flygplatser förändrats till följd av det försämrade omvärldsläget och Sveriges inträde i Nato. Samtidigt har Bromma flygplats tappat en majoritet av sin trafik, vilket också har väckt flera frågor om flygplatsens funktion och framtid.

Därför gav regeringen i maj 2025 en särskild utredare i uppdrag att utreda och utvärdera statens roll som ägare och förvaltare av flygplatser och det nuvarande nationella basutbudet av flygplatser (dir. 2025:55). Utredaren ska bland annat utvärdera och ge förslag på modeller och principer för ägande, organisering och

finansiering av de statliga flygplatserna. Förslagen ska bidra till ökad konkurrenskraft och långsiktig ekonomisk hållbarhet för de statliga flygplatserna. Förslagen ska samtidigt säkerställa en god tillgänglighet i hela landet, till omvärlden och ett robust flygplatssystem. Uppdraget ska redovisas senast den 30 september 2026.

Anf. 143 MARIANNE FUNDAHN (S):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka för det långa svaret. Det var egentligen inte något direkt svar på mina frågor, utan det beskrev mer allmänt regeringens syn på statliga bolag.

Det är nu ett år sedan Bra slutade flyga till Bromma, och flygplatsen är i dag nästan öde. Man har två dagliga avgångar med Västflyg till Trollhättan och Växjö samt en linje till Gotland. Största delen av trafiken består av affärsflyg, privatflyg och ambulansflyg. Nio av tio flygningar är privatflyg. Man kan i dag säga att Bromma främst är en flygplats för affärs- och privatflyg.

Även om Bromma har fått ett fåtal nya linjer är antalet passagerare inte i närheten av tidigare nivåer. Det innebär att kostnaderna för Bromma måste tas från Swedavias övriga flygplatser, vilket i praktiken innebär att flygbolag som trafikerar andra flygplatser även får finansiera Bromma.

Den årliga förlusten är, vad jag har hört, 1 miljard – detta vet säkert finansministern betydligt bättre än jag. Men på grund av skrivningar i Tidöavtalet om att Bromma inte ska läggas ned under mandatperioden förhindras Swedavias styrelse att agera. I stället har regeringen tillsatt en utredning som ska se över bland annat Bromma flygplats och statens roll som ägare till flygplatsen.

Elisabeth Svantesson har i interpellationsdebatter här – även i dag – pekat på totalförsvarets behov av flygplatser med anledning av det försämrade omvärldsläget och att detta därför behöver utredas. Det kan jag förstå då de tidigare utredningar som föreslog nedläggning är ett antal år gamla och det har skett stora förändringar i vår omvärld. Men är det ett affärsdrivande statligt bolag som ska bekosta detta? Borde man inte få kostnaderna för detta täckta?

Om staten kräver olönsam verksamhet bör man få ersättning för det. Hur ska styrelsen annars kunna leva upp till aktiebolagslagens krav när det gäller bolagets intresse och ägarens krav på att generera vinst?

Detta står i total motsats till vad regeringen säger i ägarpolicy. Regeringen har höga förväntningar på att bolagens affärsverksamhet bedrivs föredömligt i enlighet med sju principer. Principerna är också vägledande för regeringens förvaltning av bolagen. Man säger också att verksamhet i bolag med statligt ägande likt privat ägda bolag har som syfte att generera vinst åt aktieägarna.

Anser finansministern att skrivningen i Tidöavtalet om att Bromma flygplats ska bevaras är förenlig med statens ägarpolicy? Jag undrar om det inte sätter Swedavias styrelse i en omöjlig sats, i fråga om att

utföra sitt uppdrag enligt aktiebolagslagen, när regeringen offentligt säger: Lägg inte ned.

Eller har regeringen ändrat i bolagsordningen för Swedavia så att kravet på lönsamhet är lägre eller borttaget, eller har man angett nya ägardirektiv på stämman för Swedavia?

Vad jag egentligen vill veta är: Har det fattats något formellt beslut om att inte lägga ned Bromma flygplats under mandatperioden? Jag har inte kunnat hitta någonting som pekar på det.

Anf. 144 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Fru talman! Tack, Marianne Fundahn, för den här interpellationen!

Det här är en fråga som berör många. Den berör såklart Swedavia. Det är därför jag är här; jag har ansvar för de statliga bolagen. Men den berör också väldigt många som tidigare har flugit till exempel från Bromma men som i dag inte kan göra det. Det är ju ganska tomt där, så att säga. Jag förstår frågan, och jag förstår att den är viktig för många.

Jag skulle vilja understryka någonting som jag tycker är väldigt viktigt här. Det handlar delvis om mer än Bromma, men jag vill ändå säga detta. Brommas framtid är en viktig fråga. Jag är glad för att vi inte stressar igenom detta, så att säga. De beslut som regeringen tar för Bromma och andra flygplatser kommer ju att vara väldigt svåra att backa tillbaka. Därför utreds frågan på det sätt som nu görs.

Jag är ansvarig för bolagen. Jag vet att Swedavia och hela den här branschen har det väldigt tufft. Efter pandemin har helt nya förutsättningar tagit form. Nya resmönster, flygskatt och mycket annat har påverkat inrikesflyget. När det gäller just Swedavia, fru talman, ska jag bara säga att de fram till pandemins utbrott för sex år sedan hade en positiv utveckling av både omsättning och lönsamhet. Nu ser de återigen en mer positiv utveckling i takt med att återhämtningen ändå kommer. Men det är fortfarande väldigt tufft, och återhämtningen går långsamt.

När det gäller själva den operativa verksamheten och Swedavias ekonomi är det ledningen och bolagets styrelse som har att hantera detta. Det är självklart att det här påverkar bolagets verksamhet. Men det är också så att ett för snabbt beslut – oavsett vad det beslutet blir vad gäller Bromma – kan få förödande konsekvenser för både bolaget och annat. Jag känner mig väldigt trygg i att regeringen i lugn och ro – man är inte långsam men eftertänksam – jobbar med den här frågan. Jag känner mig också väldigt trygg i att Swedavias styrelse och ledning mycket väl klarar av att hantera den här situationen.

Anf. 145 MARIANNE FUNDAHN (S):

Fru talman! Riksdagen beslutar om grunderna för hur statens tillgångar ska förvaltas och förfogas över, vilket innefattar de statliga bolagen. Enligt riktlinjer som beslutades av riksdagen våren 1996 ska följande

huvudprinciper gälla för förvaltning av bolag med statligt ägande:

Ett statligt ägt företag ska arbeta under krav på effektivitet, avkastning på det kapital företaget representerar och strukturanpassning.

Den som utövar förvaltningen av ett statligt ägt företag ska med utgångspunkt i uppsatta verksamhetsmål aktivt följa företagets utveckling och vidta nödvändiga åtgärder för att företaget ska uppfylla kraven på effektivitet, avkastning och strukturanpassning.

Staten får väga in samhällsintresse när det gäller styrning av de statliga bolagen, men staten måste göra det i egenskap av ägare, inte som politisk maktbärare vid sidan om.

Om inte ett formellt beslut är fattat är Tidöavtalet inte ett bolagsrättsligt dokument och inte bindande för styrelsen, inte ett ägardirektiv.

Har man från ägarens sida haft diskussioner med Swedavias styrelse om att det inte är ett alternativ att lägga ned Bromma? Har man diskuterat andra alternativ för att minska problemet med Swedavias minskade intäkter från Bromma flygplats?

Att fortsätta driften innebär att man binder kapital till låg eller ingen avkastning, och det försämrar koncernens totala avkastning samt strider mot affärsmässigheten. För Swedavia innebär det en resultatförsämring. Underskottet måste bäras av koncernen. Vinst från de andra flygplatserna används för att täcka Brommas förlust och så vidare. Styrelsen hamnar i ett läge där affärsmässighet pekar i en riktning och politiska beslut i en annan.

Ett annat problem är: Om staten kräver olönsam drift utan marknadsmässig ersättning kan det i teorin aktualisera EU:s statsstödsregler även om flygplatsinfrastruktur ofta ges ett visst utrymme.

Konsekvenserna för Swedavias ekonomi av att behålla Bromma flygplats behöver redovisas. En sådan redovisning bör även belysa konsekvenserna för bolagets lönsamhet och möjlighet att leverera avkastning till staten.

Anf. 146 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Fru talman! Jag kan bara väldigt kort sammanfatta att eftersom jag är ansvarig för de statliga bolagen känner jag mig väldigt trygg i den nya ägarpolicy som vi har arbetat fram. Jag känner mig väldigt trygg i att de styrelser som vi utser i de olika bolagen oftast sköter sitt uppdrag på ett alldeles lysande sätt, och jag känner mig väldigt trygg i att Swedavias ledning och styrelse hanterar den här situationen, som självklart är svår.

Varför är den svår? Jo, som interpellanten började med är det en fråga om hur framtiden för Bromma ska se ut. Det är väl alldeles självklart att den frågan diskuteras med Swedavia, men det är också alldeles självklart att en regering måste ha ett bra underlag för att besluta om vad Bromma flygplats ska vara i framtiden. Ska det vara en flygplats? Vilken typ av flygplats? Om det inte ska vara en flygplats, vad ska det vara i stället?

Det här ska också ses i ett säkerhetspolitiskt läge som har förändrats ganska dramatiskt de senaste åren. Att springa för fort och avgöra vad Bromma ska vara om fem och tio år tror jag vore dåligt. Det vore också dåligt för Swedavia.

Självklart påverkas Swedavias verksamhet av detta. Bara för att ha det sagt: Alla bolag, inte bara statliga, påverkas av olika politiska beslut. Det är inte så konstigt.

Jag känner mig lugn och trygg i att det kommer att ordna sig både för Bromma flygplats, det vill säga framtiden för den här platsen, och med att Swedavias ledning kan fortsätta att hantera de här frågorna på ett alldeles lysande och professionellt sätt, även om det just nu skakar inte bara på grund av att Bromma utreds utan för att hela beteendemönstret rörande hur vi reser har förändrats. Det påverkar flygbolag, och det påverkar även såklart dem som driver och äger flygplatser.

Anf. 147 MARIANNE FUNDAHN (S):

Fru talman! Finansministern pekar på Swedavias ansvar för verksamheten och att de bestämmer hur de driver sin verksamhet. Men varför finns då skrivningen om att inte lägga ned Bromma med i Tidöavtalet? Den frågan bör i så fall avgöras av styrelsen.

Swedavias vd Jonas Abrahamsson sa i sitt anförande vid årsstämman 2025 att beslutet om att säga upp medarbetare på Bromma var svårt men att man ser att en samlad inrikestrafik på Arlanda på sikt kan gynna både flygbolag, resurser och flygplatsdrift.

Delar regeringen den uppfattningen?

Anf. 148 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Fru talman! Den berörda personen har väl fått ett nytt jobb nu?

Jag delar bedömningen att alla bolag, både privata och statliga, påverkas av politiska beslut. Det är självklart. Det här är en viktig fråga. Det är en viktig fråga för Stockholm, såklart; Stockholms stad har ju sina ingångar i detta. Det här är också viktigt ur ett totalförsvarsperspektiv, och det är viktigt för resandet i Sverige.

Detta blir då viktigt också för Swedavia. Men Bromma finns inte till för Swedavias skull. Swedavia finns just nu för att hantera situationen fram till dess att vi vet hur det kommer att bli för Bromma.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 15 Svar på interpellation 2025/26:255 om rätten till LSS och hjälpmedel för personer med funktionsnedsättningar

Anf. 149 Socialtjänstminister CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M):

Fru talman! Nadja Awad har frågat mig vilka åtgärder jag och regeringen avser att vidta för att säkerställa att personer med funktionsnedsättningar får rätt

till LSS-insatser och hjälpmedel samt om jag och regeringen avser att göra funktionsrättskonventionen till lag.

Lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) är en reform som på ett avgörande sätt har förbättrat levnadsvillkoren för många personer med omfattande funktionsnedsättningar. Lagen har möjliggjort ökat självbestämmande och skapat förutsättningar för ett mer självständigt liv för personer som tillhör lagens personkrets. Det totala antalet personer som får LSS-insatser ökar. Det som är bekymmersamt är att insatsen ledsagarservice och insatsen kontaktperson har minskat. Kommunerna har ett ansvar att tillgodose det behov den enskilde har.

Socialstyrelsen konstaterade i rapporten *Förändringar av ledsagning över tid* (Socialstyrelsen, 2023) att det finns behov av att öka kunskapen om syftet med insatsen ledsagning men även ett mer generellt behov av stöd avseende utredningar, bedömningar av personkrets och rätt till insatser enligt LSS.

Regeringen har i regleringsbrevet för 2026 gett Socialstyrelsen i uppdrag att ta fram ett sådant stödmaterial, bland annat utifrån LSS intentioner och internationella konventioner. I uppdraget ska särskilt fokus läggas på insatsen ledsagarservice. Socialstyrelsen ska delredovisa uppdraget i juni och senast i december 2026 lämna en slutredovisning av uppdraget. Syftet med uppdraget är att öka likvärdigheten i kommunernas handläggning av LSS.

När det kommer till hjälpmedel, inklusive hjälpmedel för att delta i fritids- och rekreationsaktiviteter, håller jag med Nadja Awad om att det är en viktig fråga. Enligt hälso- och sjukvårdslagen (2017:30) är det kommuner och regioner, i egenskap av huvudmän för sjukvården, som är ansvariga för att tillhandahålla hjälpmedel till dem som behöver det för sin dagliga livsföring. Det innebär att det är upp till den enskilda regionen eller kommunen att besluta om vilka hjälpmedel som ska ingå i deras sortiment samt vilka avgifter som ska tas ut. Regioner och kommuner har därmed stora möjligheter att anpassa både verksamhet och utbud så att de svarar mot de regionala och lokala behoven. Det leder naturligt till en variation både i utbud och i tillgång till hjälpmedel över landet.

Ibland är dock dessa skillnader i kostnader och tillgång större än vad som kan anses motiverat. Regeringen har därför gett Socialstyrelsen i uppdrag att ta fram ett förslag till en nationell strategi med tillhörande handlingsplan i syfte att säkerställa en effektiv och jämlik tillgång till rehabilitering, habilitering och användning av åtgärden hjälpmedel i hela landet (S2025/00109). Vid genomförandet av uppdraget ska Socialstyrelsen föra dialog med relevanta akademiska institutioner och internationella organ samt inhämta och beakta synpunkter från berörda aktörer, såsom huvudmän, professionsföreningar och patient-, brukar- och anhörigorganisationer. Uppdraget kommer att slutredovisas den 30 maj 2026.

För att stärka möjligheten till en aktiv och meningsfull fritid i gemenskap med andra har regeringen

inom ramen för arbetet med att införa ett fritidskort för barn och unga fördelat medel till flera verksamheter, till exempel till fritidsbanken, som ökar tillgången till parasportsutrustning och fritidshjälpmedel för barn och unga med funktionsnedsättning.

Regeringen har inte fattat beslut om att inkorporera konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning i svensk lag. Sverige har dock mottagit rekommendationer från FN:s kommitté för rättigheter för personer med funktionsnedsättning som rör inkorporering. Dessa rekommendationer bereds för närvarande inom Regeringskansliet. Myndigheten för delaktighet har även fått ett särskilt uppdrag kopplat till rekommendationerna, vilket kommer att utgöra en viktig del i den fortsatta beredningen.

Anf. 150 NADJA AWAD (V):

Fru talman! Varenda minister i regeringen och varenda riksdagsledamot i Sverigedemokraterna kan välja hur lång tid en dusch får ta eller vilken måltid hon vill äta. Hon kan grilla med familjen, handla eller gå på konsert utan att vara beroende av någons nåd eller barmhärtighet. Men efter snart fyra år vid makten har regeringen med hjälp av Sverigedemokraterna tagit ifrån personer med funktionsnedsättningar den friheten.

Jag kommer inte att sluta tjata om Patric som har en cp-skada men inte får assistans, bara hemtjänst på kortare besök. Därför tvingas han vara sängliggande 18 timmar varje dag.

Emelie är 24 år, blind och rullstolsburen men får inte ledsagning. Hon får inte bestämma när hon vill flytta hemifrån eller ta en fika med kompisarna på stan. Emelie är helt beroende av sina föräldrar.

Fyraåriga Lian kan inte se, stå, höra eller prata men får ingen assistans. Därför tvingas hennes pappa assistera henne. Han får därmed 19 timmars arbetsdag.

Maria Andersson krävs på över 1 miljon kronor i assistansskulder, trots att det uppenbarligen är Försäkringskassan som har gjort fel. Hon använder sina egna knappa resurser för att överklaga mot en gigantisk myndighet.

I Laholm har man fått vänta i nästan ett och ett halvt år för att få en LSS-bostad. Isabelle, 23 år, möts inte av utbildad personal utan i stället av väktare som övervakar henne i hennes eget hem.

Om varken staten eller kommunen undersöker hur många minuter och sekunder jag eller någon annan person med normerande funktionalitet behöver för att duscha, klä på sig eller gå en promenad, varför ska personer med funktionsnedsättning behandlas på det viset när de ansöker om assistans?

Under nyår och i snöstorm har duktiga personliga assistenter arbetat och gett personlig assistans. Sveriges regering med hjälp av Sverigedemokraterna tackar dem med att skära ned i assistansersättningen så att de får en urusel lön.

I daglig verksamhet lönar det sig inte för personer med funktionsnedsättning att arbeta, för många får inte ens lön. Många arbetar gratis åt en arbetsplats. För dem

som får ersättning för sitt arbete kan det handla om 20 kronor per dag, som i Malmö, eller 15 kronor i timmen, som i Huddinge. Det här berör över 40 000 personer som jobbar i daglig verksamhet. De tvättar åt äldreboenden, jobbar i kaféer, tillverkar produkter som sedan säljs eller skottar snö varje dag men får inte rätt till en hederlig lön, semesterersättning eller a-kassa. De får inte heller chansen att gå över till ordinarie arbetsmarknad eller utbilda sig, vilket är tanken med daglig verksamhet enligt LSS.

När det gäller frågan om hjälpmedel: Varför är en elrullstol helt gratis i Östergötland medan den kostar 1 450 kronor plus en årlig avgift på 600 kronor i Värmland? Din adress avgör alltså vad rullstolen kostar.

Människor med funktionsnedsättningar vill inte se några strategier eller stödmaterial här och där, utan de vill att lagstiftningen ska lagas och att resurserna som regeringen ger ska öka, men ingenting händer.

Fru talman! Regeringen är snabb med att ordna skattesänkningar för sig själva och miljardärerna och att lagstifta för att utvisa välfärdsarbetare inom äldreomsorgen och LSS. Tycker ministern att regeringen gör tillräckligt för att LSS-lagens ska intention efterlevas över hela landet? Tycker ministern att regeringen gör tillräckligt för att se till att tillgången till hjälpmedel är jämlik över hela landet?

Anf. 151 Socialtjänstminister CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M):

Fru talman! Tack, Nadja Awad, för detta engagerade inlägg! I stora delar jag ledamotens uppfattning om att det ser väldigt olika ut. Ledamoten är medveten om, tror jag, att enligt lagen är LSS ett kommunalt ansvar. Det innebär att kommunerna har ansvaret för att tillse att personers individuella behov tillgodoses.

Jag vet inte om ledamoten har föreslagit att LSS-lagstiftningen ska övergå till att bli nationell. Vad jag har hört är kommunerna fortfarande intresserade av att fortsätta ha självstyre, vilket gör att det ligger ett oerhört stort ansvar på kommunerna att leva upp till detta.

När det handlar om olika insatser och den oro ledamoten beskriver instämmer jag. Regeringen gör därför en rad insatser. Vi arbetar med en strategi för att se till att det inte ska bero på i vilken del av landet man bor om man får behovet av hjälpmedel tillgodosett. Det ska se mer likartat ut.

Lagstiftningen är utformad på det sättet att regionerna har ansvar för vissa delar och kommunerna har ansvar för andra. Jag har haft många möten, bland annat med Sveriges Arbetsterapeuter, och jag kan berätta för ledamoten att de har drivit frågan om att det ska finnas en strategi och en handlingsplan. De anser att det är nödvändigt och att det kommer att påverka verksamheten. Jag har väldigt stor respekt för de yrkesgrupper och professioner som arbetar med de här frågorna och det de efterfrågar. Det är därför jag har en pågående dialog med dem hela tiden.

När ledamoten tar till sådana brösttoner som hon har tagit för vana att göra allt oftare tittar jag lite grann på de år då ledamoten och ledamotens parti hade

möjlighet att påverka. För det är ju inte så – även om man kan tro det när ledamoten orerar om saken – att den här situationen har uppstått efter oktober 2022. Det är en utveckling som har pågått under ganska lång tid.

Det är intressant att ställa sig frågan vad som gjordes under de åtta år ledamoten och ledamotens parti hade stor påverkan på politiken. Man måste faktiskt dömas efter vad man gör. Det är ju vad ledamoten vill göra med den nuvarande regeringen. Men vad hände egentligen under de år då ledamotens parti hade möjlighet att påverka den socialdemokratiska regeringen och utgjorde regeringsunderlag för dem?

Anf. 152 NADJA AWAD (V):

Fru talman! Jag kan börja med att konstatera att det är ganska självklart och tydligt att Vänsterpartiet tycker att staten ska ta mer ansvar för att säkerställa att varenda människa med en funktionsnedsättning ska få den LSS-insats eller de hjälpmedel den har rätt till. Det tycker vi ska vara ett statligt ansvar.

Det låter lite som om ministern har frånsagt sig allt ansvar och lägger det på kommunerna och regionerna och som om ingen kan ändra i lagen för att se till att staten tar större ansvar för LSS-insatserna och säkerställer att de fördelas jämlikt över hela landet. Men vi är ju lagstiftare. Jag är en av 349 lagstiftare i Sveriges riksdag. Vi kan ändra LSS-lagen, eller hur? Det kan vi faktiskt göra. LSS-lagen är trasig, vilket jag tryckte på också i mitt första anförande.

Helt uppenbart efterlevs inte LSS-lagens intention att se till att personer med funktionsnedsättning får leva ett liv som alla andra. Det är någonting som inte stämmer när det gäller hur lagstiftningen är utformad, hur den efterlevs och om det finns tillräckligt med resurser för att man ska få den insats man har rätt till. Det kan vi ändra på. Men regeringen har varit helt handfallen. Man har gjort andra prioriteringar. Man har varit snabb med att sänka skatten för sig själva, inklusive ministern, resten av regeringen och Sverigedemokraterna, med cirka 70 000 kronor varje år sedan man tillträdde. Det har varit prioriteringen. Det har kommit fler jobbskatteavdrag som gynnar de allra rikaste. Vänsterpartiet gör andra prioriteringar.

Ministern gick in på vad Vänsterpartiet och den tidigare socialdemokratiskt ledda regeringen har för ansvar vad gäller LSS-lagen och tillgången till hjälpmedel. Jag vill bara poängtera att under 2024 fick 650 av landets drygt 100 000 synskadade personer ledsagning. Bara 650 av landets drygt 100 000 synskadade fick ledsagning! Så är det i Ulf Kristerssons och Jimmie Åkessons Sverige under den mandatperiod vi befinner oss i just nu. Det har alltså blivit sämre med den här regeringen.

Jag skulle inte säga att tidigare regeringar har varit handlingskraftiga när det gäller att säkerställa att personer med funktionsnedsättning får de insatser de har rätt till enligt LSS. Jag tycker att man borde rikta kritik mot tidigare regeringar också, absolut. Men det har ju blivit sämre med den här regeringens politik. De har återigen prioriterat annorlunda och gjort miljardärerna

rikare och gett ministern och Jimmie Åkesson en lönehöjning nu efter årsskiftet.

Det är dessa prioriteringar man har gjort, och det är därför jag påtalar avsaknaden av resurser för att säkerställa exempelvis att Emelie får sin ledsagning eller att Patric får sin assistans. Det är den debatten jag vill ha. Vad kan vi göra här och nu för att se till att dessa personer får sina LSS-insatser?

Vad vill regeringen göra i frågan?

Anf. 153 Socialtjänstminister CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M):

Fru talman! Ni som lyssnar kanske noterade att det inte kom något svar på frågan om vad Vänsterpartiet gjorde för att påverka under de åtta år då man hade möjlighet att ha direkt påverkan på den tidigare regeringen.

Det är fortfarande så att ledamoten och ledamotens parti har ett ansvar. Om man tar till brösttoner i den här salen bör man ha med sig i bagaget att man tidigare har agerat ansvarsfullt. När det handlar om assistansersättningen kan jag upplysa ledamoten om att tilldelningen av ersättning för just assistans var katastrofalt låg under de åtta år då ledamotens parti var med och styrde landet. Det är stor skillnad mellan tilldelningen under de föregående åren och tilldelningen på senare tid. Tilldelningen under den tidigare regeringens åtta år sticker ut som den absolut lägsta under de senaste 20 åren.

Man tar till brösttoner när man är i opposition. Det visar vad som egentligen gäller när man sitter i ett läge där man kan styra. Jag vet inte om det finns motioner i riksdagen om LSS eller om att vi ska göra om det kommunala ansvaret till ett statligt ansvar. Om den sortens motioner finns är det som ledamoten säger verkligen underbyggt – annars är det någonting som har uppfunnits för att ha den här interpellationsdebatten.

Som jag sa från början delar jag ledamotens oro för att utvecklingen delvis går åt fel håll. När det gäller LSS-insatser totalt sett ser vi däremot att antalet personer i Sverige som i dag mottar insatser enligt LSS ökar. Det här är ju en lag som sammantaget omfattar tio olika insatser. Jag kan upplysa ledamoten om att antalet personer som tar emot LSS-insatser har ökat under den här mandatperioden.

Det som är bekymmersamt är de två delar jag nämnde. Ledsagarservicen bekymrar mig kanske allra mest. Det är naturligtvis ovärdigt att människor i vårt land sitter isolerade utan att få tillgång till ledsagarservice enligt den lagstiftning som en borgerlig regering tog fram på 90-talet för att säkerställa att människor får möjlighet att leva fritt och ta del av samhället precis som alla andra. Den lagstiftningen ställer jag upp på hundra procentigt.

Vi har gjort en rad saker som syftar till att underlätta tillvaron för personer med funktionsnedsättningar. Ledamoten är ju förtjust i att prata om skatter. Funkisskatten har diskuterats under väldigt lång tid. Den tar vi alltså bort. Det skedde inte under de åtta år då ledamotens parti hade möjlighet att påverka detta.

Vi jobbar med det kompetenscentrum för personer med intellektuell funktionsnedsättning eller autism som har varit så efterfrågat och efterlängtat under lång tid. Detta är en grupp som ofta far särskilt illa.

Vi jobbar med omfattande uppdrag till Myndigheten för delaktighet för att möta de synpunkter som kommittén har lämnat till Sverige. Det finns ett omfattande arbete och ett omfattande uppdrag. Sveriges funktionsrättskommitté och Sveriges funktionsrättsorganisationer har funnits med i detta arbete. Jag möter dem flera gånger per år, både samlat i funktisdelegationen och separat när de önskar träffa mig. Jag är väldigt tillgänglig för dem när de vill möta mig och diskutera med mig.

Vi möter efterfrågan hos de personer som har absolut störst behov av detta, men det finns mycket mer att göra. Detta är ett eftersatt område, för det har gjorts så lite tidigare.

Anf. 154 NADJA AWAD (V):

Fru talman! Jag vill lämna en sakupplysning. Sedan 2010 har fler fått rätt till LSS-insatser; det har alltså inte bara skett under den här mandatperioden. Färre personer har dock fått rätt till assistans och ledsagning under den sverigedemokratiskt ledda regeringen. Det vill jag tydliggöra.

Ministern har ju under den här debatten väldigt gärna pratat om vad Vänsterpartiet har gjort och inte har gjort. Man kan nästan tro att det är Vänsterpartiet som har ministeransvaret för funktionshinderspolitiken. Det har vi inte, men det ska vi se till att ändra på efter valet i år.

Låt mig gå in på vad Vänsterpartiet faktiskt har gjort.

Vänsterpartiet möjliggjorde en enig riksdag i frågan om förstatligandet av assistansen, men vad har hänt där? Moderaterna stod ju bakom detta under den förra mandatperioden, men vi har inte sett ett enda förslag presenteras.

Detsamma gäller behovsbedömningen. Man behöver se helheten i stället för att ägna sig åt minut- och sekundräkning på det sätt som nu sker i samband med en ansökan om assistans. Inte heller det har vi sett någonting av, trots att det var någonting som man tyckte var otroligt viktigt under den förra mandatperioden, då man ville ha ett tilläggsdirektiv till utredningen. Ingenting har hänt där.

Man tycker att ledsagningen ska åtgärdas med lite fler strategier i stället för en ny lag.

Man pausar inte återkraven, utan man fortsätter att försätta personer med funktionsnedsättning i ekonomisk kris.

Det ser alltså inte så ljust ut med den här regeringen, men förhoppningsvis kan vi ändra på det efter valet den 13 september.

(Applåder)

Anf. 155 Socialtjänstminister CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M):

Fru talman! Det känns som att det blev fler frågor än svar gällande vad Vänsterpartiet har gjort och inte gjort, vilket kanske talar sitt tydliga språk.

Jag vill ge lite statistik. I oktober 2024 hade 81 000 personer en eller flera LSS-insatser, vilket var en ökning med nästan 1 900 personer jämfört med 2023. Låt oss verkligen vara tydliga med de här siffrorna. Precis som ledamoten säger har antalet ökat sedan 2010, men det är väldigt tydligt att det har fortsatt att öka markant under den här mandatperioden. Jag säger det för att vi inte ska fara med några osanningar kopplat till detta.

Antalet personer med insatser enligt LSS har ökat även sett till befolkningen jämfört med 2023, från 75 till 77 personer per 10 000 invånare. Jag vill att vi har alla parametrar klara för oss.

Det är ju väldigt tydligt att mycket mer behöver göras. Ingen kan vara nöjd förrän personer med funktionsnedsättning får de förutsättningar de har rätt till. Det är därför vi gör en rad olika insatser.

Uppdraget är ju viktigt. Det är också en av de saker som Socialstyrelsen föreslår. Som ledamoten själv tog upp ser man att bedömningarna blir olika beroende på vilken kommun det handlar om. Man ser att det finns ett behov av att stödja kommunerna i detta.

Det här är ett viktigt uppdrag, och jag tycker inte att vi ska förringa det på något sätt. Det är avsett att få en viktig effekt.

Detta är någonting som vi kommer att fortsätta följa. Vi jobbar nu med en rad insatser där målsättningen är att personer ska få det som LSS hävdar att de har rätt till.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 16 Svar på interpellation 2025/26:256 om rätten till teckenspråk genom livet

Anf. 156 Socialtjänstminister CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M):

Fru talman! Nadja Awad har frågat mig vilka åtgärder jag och regeringen avser att vidta för att säkerställa att döva får lika rättigheter och säkerställa rätten till svenskt teckenspråk. Hon har också frågat mig om jag och regeringen avser att erkänna svenskt teckenspråk som ett nationellt minoritetsspråk och om jag och regeringen avser att göra funktionsrättskonventionen till lag.

Sveriges funktionshinderspolitik utgår från FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning. Det innebär att personer med dövhet ska ha samma rättigheter till språk, utbildning, information och delaktighet som alla andra. Det är en fråga om demokrati och mänskliga rättigheter.

Regeringen har, med en tydlig ambition att stärka möjligheterna för personer med funktionsnedsättning att fullt ut delta i samhällslivet, vidtagit flera åtgärder för att skapa bättre förutsättningar för en likvärdig och

tillgänglig tolktjänst i hela landet. Exempelvis har regeringen gett Myndigheten för delaktighet, MFD, i uppdrag att inrätta en nationell funktion för samordning av tolktjänsten och tillfört 41 miljoner kronor per år från och med 2025 till regionerna för att utöka samordningen av tolktjänsten.

Enligt 9 och 14–15 § språklagen (2009:600) har det allmänna ett särskilt ansvar för att skydda och främja det svenska teckenspråket och den som är döv eller hörselskadad, och den som av andra skäl har behov av teckenspråk ska ges möjlighet att lära sig, utveckla och använda det svenska teckenspråket.

Frågan om teckenspråk som ett nationellt minoritetsspråk togs upp i betänkandet av Minoritetsspråkskommittén (SOU 1997:192). Utredningen konstaterade att teckenspråket redan hade en officiell ställning som språk i Sverige och att en ratificering av den europeiska stadgan för landsdels- eller minoritetsspråk inte skulle leda till något ytterligare stöd för språket. Utredningen gjorde därför bedömningen att teckenspråket inte skulle omfattas av Sveriges ratificering av den europeiska stadgan för landsdels- eller minoritetsspråk. Regeringen har mot den bakgrunden inte för avsikt att utreda huruvida teckenspråk bör erkännas som ett nationellt minoritetsspråk.

Regeringen har inte fattat beslut om att inkorporera konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning i svensk lag. Sverige har dock mottagit rekommendationer från FN:s kommitté för rättigheter för personer med funktionsnedsättning som rör inkorporering. Dessa rekommendationer bereds för närvarande inom Regeringskansliet. Myndigheten för delaktighet har även fått ett särskilt uppdrag kopplat till rekommendationerna, vilket kommer att utgöra en viktig del i den fortsatta beredningen.

Anf. 157 NADJA AWAD (V):

Fru talman! Sverige erkände svenskt teckenspråk redan 1981, men över 40 år senare saknas fortfarande en nationell politik som garanterar att döva i dag inte systematiskt uteslås från utbildning, arbetsmarknad, vård, demokrati och rättigheter, trots att rättigheterna finns inskrivna i lagar och konventioner som barnkonventionen och funktionsrättskonventionen. Staten fortsätter att behandla svenskt teckenspråk som ett kommunikationsstöd, inte som det fullvärdiga språk det är. Utifrån denna utgångspunkt har man inte erkänt svenskt teckenspråk som ett nationellt minoritetsspråk.

Ministern säger i dag att regeringen inte har för avsikt att utreda huruvida svenskt teckenspråk bör erkännas som ett nationellt minoritetsspråk. Varför vill regeringen inte se svenskt teckenspråk som ett fullvärdigt språk utan bara som ett kommunikationsstöd?

Utbildning för döva kan inte reduceras till stödåtgärder utan handlar om rätten till språk från tidig barn- och genom hela utbildningssystemet. I dag får döva barn inte undervisning på sitt språk eftersom svenskt teckenspråk inte omfattas av modersmålsrätten. Specialskolan är inte tillgänglig via fritt skolval, och döva ungdomar hindras att gå det

gymnasieprogram de själva vill eftersom Riksgymnasiet tillämpar en gräns på fyra sökande och skollagen saknar tydliga språkgarantier. Det råder också brist på både lärare med teckenspråks- och dövkompetens och läromedel på teckenspråk. Allt detta leder till försenad språkutveckling, språkdeprivation och ojämlika livschanser.

Hur ska regeringen säkerställa en likvärdig utbildning oavsett bostadsort och ett utbildningssystem uppbyggt för elever med teckenspråk som förstaspråk?

Arbetslivet är fortfarande utformat efter hörande som norm, vilket är viktigt att adressera nu när arbetsmarknadsministern också är i kammaren. Detta skapar strukturella hinder för döva. Självfinansieringsprincipen, som gör tolktjänst till en kostnad för arbetsgivaren, bidrar till att det inte blir en förändring för döva på arbetsmarknaden. Dessutom halverades nästan tolkstödet för tolk i arbetslivet 2025, vilket har lett till färre tolktimmar, avslag på mötestolkning och arbetsgivare som avstår från att anställa eller inkludera döva. Detta påverkar dövas möjlighet till arbete och långsiktig försörjning liksom deras möjlighet att göra karriär.

Detta är diskriminering och en betydande kompetensförlust för samhället. Ändå är det mycket svårt att påvisa diskriminering då det inte finns lagstiftning gällande diskriminering på grund av språk eller hörsel. DO tar enbart upp fall som handlar om tillgänglighet, inte språk eller hörsel.

Vidare sviktar vård och omsorg när personal saknar teckenspråkskompetens och tolkning inte garanteras, vilket påverkar både patientsäkerhet och självbestämmande.

Ministern säger att regeringen har gett Myndigheten för delaktighet i uppdrag att inrätta en nationell funktion för samordning av tolktjänsten. Vi i Vänsterpartiet tycker inte att det är tillräckligt. Baserat på den senaste tolktjänstutredningen, som vi var med och tillsatte, vill vi att det allmäna stöd till tolk i arbetslivet samlas hos Arbetsförmedlingen inom ramen för en särskild insats om bidrag till tolk för döva.

Det är även oroande att det statliga lönebidraget för att anställa personer med funktionsnedsättningar har stagnerat.

Hur ska regeringen säkerställa att döva inte diskrimineras på arbetsmarknaden?

Anf. 158 Socialtjänstminister CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M):

Fru talman! Jag tackar Nadja Awad för frågan.

I mitt yrke som lärare i svenska och engelska har jag ägnat större delen av mitt arbetsliv åt just språkutveckling hos barn och unga, så jag är mycket väl medveten om vad det betyder att få rätt förutsättningar för språkutveckling.

Bestämmelsen att elever ska erbjudas modersmålsundervisning kan kommuner eller enskilda huvudmän inte bortse från. Jag vill understryka att regelverket inte på något sätt är förändrat; det är tvärtom oförändrat. Regeringen har alltså inte fattat något beslut om ändrade regler som omöjliggör undervisning i

teckenspråk som modersmål. Den som har ett annat modersmål än svenska, tillhör någon av de nationella minoriteterna eller använder teckenspråk ska ges möjlighet att utveckla och använda detta språk. Det är det allmänna som ansvarar för detta, och det står väldigt tydligt i språklagen. Elever som har rätt till modersmålsundervisning ska få det. En elev som har en vårdnadshavare med ett annat modersmål än svenska ska erbjudas modersmålsundervisning i detta språk om språket är elevens dagliga umgängesspråk i hemmet och eleven har grundläggande kunskaper i språket. Det är alltså språklagen jag är ute efter att förtydliga.

Från och med den 1 januari i år trädde ett nytt public service-uppdrag i kraft som ytterligare förstärker Utbildningsradions ansvar för programutbud på nationella minoritetsspråk och teckenspråk. Det gör dialogerna och det fortsatta arbetet till en central del av den demokratiska infrastrukturen.

Det snuddades också vid omsorgen, och äldreomsorgen är en prioriterad fråga för regeringen. Att personalen har rätt kompetens är centralt för kvalitet och säkerhet i äldreomsorgen. Samtidigt ska nämnas att kompetensförsörjningen är en stor utmaning för våra kommuner. Satsningen Äldreomsorgslyftet syftar till att stärka kompetensen inom kommunalt finansierad vård och omsorg för äldre genom att ge ny och befintlig personal möjlighet att utbilda sig på arbetstid.

Medel från Äldreomsorgslyftet får också användas till att ge personal möjlighet att gå kurser i vård- och omsorgssvenska och kurser kopplade till just språk i samband med annan utbildning som bedrivs inom ramen för Äldreomsorgslyftet. Medel får också användas till språkutveckling på arbetsplatsen och språkutvecklande arbetssätt, såsom att utbilda medarbetare till språkombud. Ny och befintlig personal på arbetsplatser där ett väsentligt behov av svenskt teckenspråk finns får även möjlighet att på arbetstid gå kurser i svenskt teckenspråk.

Detta är alltså nyheter som ger ytterligare möjlighet att förstärka kvaliteten inom svensk vård och omsorg.

Anf. 159 NADJA AWAD (V):

Fru talman! Jag har flera saker som jag vill lyfta upp, men jag börjar med Äldreomsorgslyftet. Jag är talesperson för Vänsterpartiet i äldreomsorgsfrågor. Vi har välkomnat Äldreomsorgslyftet, men vi har inte uppfattat det som att regeringen har skickat några signaler till kommunerna och regionerna om att särskilt satsa på det svenska teckenspråket.

Kompetensförsörjningsbehovet kommer att vara enormt framöver för en rad olika språk men framför allt för det svenska teckenspråket. Om man inte kan tala med en omsorgstagare som är döv blir det rent ut sagt diskriminerande. Där undrar jag om regeringen ämnar ge signaler till kommunerna om att inkorporera det svenska teckenspråket i Äldreomsorgslyftet på arbetsplatser. Det var min första fråga.

Min andra fråga är kopplad till utbildning för döva. Jag menade inte att regeringen har gjort en ändring som har lett till att döva barn inte får undervisning på

sitt språk eftersom teckenspråk inte omfattas av modersmålsrätten. Så har det varit väldigt länge. Det jag menade var: Ämnar regeringen göra någon regeländring för att se till att det svenska teckenspråket blir en del av modersmålsrätten? Kommer specialskola att göras tillgänglig via fritt skolval, eller är det återigen bara en kommunal angelägenhet? Vilka signaler vill regeringen skicka?

Att Riksgymnasiet i Örebro, som är det enda riksgymnasiet för döva, har en gräns på fyra sökande är också exkluderande. Det krävs minst fyra sökande för att man över huvud taget ska titta på om en sökande får gå ett gymnasieprogram där. En sådan gräns kan vi inte ha.

Skollagen behöver tydliga språkgarantier för att säkerställa att det svenska teckenspråket får samma värde som svenska språket. Också detta kräver att vi har lärare med teckenspråkskompetens och läromedel på teckenspråk. Vad ämnar regeringen göra i denna fråga?

Vi vet att det sker nedskärningar i skolor över hela landet – de största på 30 år – och att behörig personal saknas. Många har flytt från skolan och jobbar med allt annat än det. Hur ska vi locka tillbaka de lärare som har teckenspråks- och dövkompetens till svensk skola? Och hur ser vi till att fler utbildas?

Sedan fick jag inte något svar om vad regeringen tycker om tolktjänstutredningens förslag att samla det allmänna stödet till tolk i arbetslivet hos Arbetsförmedlingen, inom ramen för den särskilda insatsen för bidrag till tolk för döva. Det skulle verkligen säkerställa att fler får tolkstöd i arbetslivet.

Vi behöver också höja det statliga lönebidraget så att småföretag kan anställa döva och andra personer med funktionsnedsättning.

Anf. 160 Socialtjänstminister CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M):

Fru talman! En viktig del i de budgetbesked som regeringen gav under hösten var att även personer och personal inom LSS nu omfattas av Äldreomsorgslyftet. Detta gör att vi kan se att det är en bredare satsning. Det har varit väldigt efterfrågat hos LSS-personal att få möjlighet att göra den utbildningsresan.

Pengarna finns nu på plats, och det sker ett arbete för att säkerställa att informationen finns hos kommunerna. Sedan är det upp till kommunerna som huvudmän att använda sig av de möjligheter som pengarna och satsningen ger. Jag har naturligtvis höga förväntningar, för när jag reser runt i landet tycker jag mig höra att det är efterfrågat. Det finns också ett starkt behov av att göra detta. Där är det viktigt att vi inte fortsatt får se det som ibland är alltför ofta förekommande, nämligen att det ser lite olika ut i våra kommuner. Här behöver det ske en satsning brett över hela fältet.

En väl fungerande tolktjänst är otroligt viktig för att människor inte ska stängas ute från samhället. Detta tror jag att vi alla är överens om. Tolk tjänsten är en grundläggande förutsättning för att personer med dövhet, hörselskada eller dövblindhet ska kunna vara

samhällsmedborgare med precis samma rättigheter och skyldigheter som andra och ha ett fungerande och självständigt liv i vårt samhälle.

Tillgången till en väl fungerande tolktjänst är ytterst en fråga om mänskliga rättigheter men också en språkpolitisk och funktionshinderspolitisk fråga. Som jag sagt tidigare har regeringen en tydlig ambition att stärka möjligheterna för personer med funktionsnedsättning att delta fullt ut i samhällslivet och har därför beslutat att inrätta den nationella funktionen för samordning av tolktjänsten.

Regeringen anser att en sammanhållande resurs för långsiktig uppföljning och kvalitetsutveckling av tolktjänsten är en viktig utgångspunkt för en välfungerande tolktjänst som kan tillgodose behoven. Det är också väldigt tydligt att vi behöver ha en väg in kopplat till regionerna. I de möten jag har haft har det varit tydligt att en stor del handlar om att man måste prata med många olika aktörer för att få tillgång till den tolktjänst som man har rätt till.

Just de sakerna är delar av den tolktjänstutredning som ledamoten hänvisade till. Övriga delar håller man fortfarande på att bereda och resonera kring inom Socialdepartementet. Det här är ett pågående arbete, men de första delarna av tolktjänstutredningen har vi omhändertagit och föreslagit i enlighet med vad jag uppfattar att utredningen föreslog.

Att följa den nationella funktionens arbete kommer att vara en otroligt viktig del i regeringens uppföljning av tolktjänsten. Med detta sagt är det viktigt att komma ihåg att ansvars- och finansieringsprincipen innebär att varje sektor i samhället har ansvar för att verksamheten är tillgänglig för alla, inklusive personer med funktionsnedsättning. Det är en del i arbetet för att uppnå jämlika levnadsvillkor och full delaktighet i samhället för personer med funktionsnedsättning, i ett samhälle som ska ha mångfald som grund.

Sedan finns det många frågor här som är ganska stora. Hur vi lockar tillbaka personal till skolan är en omfattande fråga. Flera andra av de frågor som ledamoten lyfte upp är väldigt tydligt frågor som Utbildningsdepartementet ansvarar för. Jag rekommenderar också en debatt med ansvarigt statsråd från Utbildningsdepartementet kopplat till de rent skolpolitiska frågorna.

Anf. 161 NADJA AWAD (V):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka ministern för den här debatten och även den föregående. Det var väldigt värdefullt att få ha dem. Det är första gången jag har en interpellationsdebatt om frågan om rätten till teckenspråk genom livet, som är något jag har uppmärksammat mer och mer i och med mina kontakter med funktionsrättsorganisationerna, inte minst Sveriges Dövas Riksförbund. Förbundet lyfter upp alla delar och att de behöver inkorporeras i en nationell handlingsplan för att säkerställa att det svenska teckenspråket respekteras och att döva inte exkluderas från samhällets olika delar.

Jag har inte tolkat det som att ministern anser att det svenska teckenspråket är underordnat svenska språket, utan någonstans ger man det ändå det värde som det har. Jag tror att man också behöver titta på att göra det till ett nationellt minoritetsspråk, för att säkerställa att vi inte bara ser det som ett kommunikationsstöd för dessa personer. Det är viktigt att utreda om teckenspråket kan erkännas som ett nationellt minoritetsspråk. Jag tror att det skulle vara viktigt för den här gruppen att känna att den erkänns som en grupp som har ett fullvärdigt språk.

Ja, jag kan absolut återuppta mina frågor om utbildning och dövas inkludering i utbildningsvärlden med ansvarig minister. Därmed vill jag tacka för den här debatten.

Anf. 162 Socialtjänstminister CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M):

Fru talman! Tack så mycket, Nadja Awad, för den här diskussionen!

Rent allmänt upplever jag att frågor som rör personer med funktionsnedsättning är frågor som diskuteras och berörs alldeles för sällan i den offentliga debatten. Det är viktigt att lyfta fram deras frågor och även att se de brister som finns och arbeta med att åtgärda dessa. Jag tackar för att det finns vad jag upplever som ett uppriktigt engagemang från ledamotens sida, och jag ser fram emot fler sådana här diskussioner.

Det här är en fråga som handlar om att få ha rätten till ett språk. De flesta barn som är döva eller har en hörselskada går i dag i grundskolan och inte i specialskolan, kan vi konstatera, och då ingår inte alltid teckenspråk i deras utbildning. Det kan vi resonera vidare om. Men i dag erbjuder Specialpedagogiska skolmyndigheten teckenspråksutbildning för syskon och barn till döva eller hörselskadade men inte till elever som är döva eller hörselskadade som går i grundskolan. Det finns mycket att diskutera vidare för att utveckla den här frågan.

Sammantaget görs nu satsningar på en samlad tolktjänst i syfte att underlätta tillvaron för personer som behöver den här sortens stöd. I övrigt fortsätter vi nu att bereda den samlade tolktjänstutredningen. Men det finns flera delar i detta. Jag har det stora svaret och glädjen att vara sammanhållande ansvarig minister för det här, men det är också viktigt att betona att alla departement och alla statsrådsportföljer bär ett ansvar för funktionshindersfrågorna inom sina respektive områden. Därför är jag glad att ledamoten hör samman den uppmaning jag gav.

Stort tack för den här debatten!

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 17 Svar på interpellation 2025/26:239 om lönebidrag för plattformarbete

Anf. 163 Arbetsmarknadsminister JOHAN BRITZ (L):

Fru talman! Adrian Magnusson har frågat mig hur jag ser på att lönebidrag används för att subventionera plattformarbete i taxibranschen. Han har också frågat om jag och regeringen är beredda att vidta några åtgärder med anledning av uppgifterna som tas upp i interpellationen.

Jag vill börja med att tacka Adrian Magnusson för denna viktiga fråga.

Lönebidrag är ett viktigt stöd som gör det möjligt för personer med nedsatt arbetsförmåga att få och behålla ett arbete. Men stödet ska användas på korrekt sätt. Det krävs bland annat att arbetsgivaren följer villkoren för bidraget och arbetsmiljölagstiftningen och erbjuder goda och rättvisa villkor.

Regeringen har underlättat kontrollerna av lönebidrag, bland annat genom digitala kontroller, samkörning av uppgifter och arbetsplatsbesök. Jag utgår från att Arbetsförmedlingen tillämpar regelverket vid plattformarbete i taxibranschen och följer upp anställningarna.

Regeringen följer den här utvecklingen noggrant.

Anf. 164 ADRIAN MAGNUSSON (S):

Fru talman! Tack till arbetsmarknadsminister Britz för det svaret!

Precis som ministern konstaterar i sitt svar är det här en viktig fråga som förtjänar att uppmärksammas. Det är en viktig artikel och ett viktigt avslöjande, eller hur man ska uttrycka det, som har gjorts av Skånes Folkblad hemma i Skåne.

Ministern och jag är helt överens om att lönebidraget är ett viktigt stöd som gör det möjligt för personer som annars kanske hade haft väldigt svårt att få ett arbete att få ett arbete. Det kan vara ännu viktigare i tider med hög arbetslöshet, när just denna grupp riskerar att hamna ännu längre bort från arbetsmarknaden. Samhället har faktiskt ett ansvar och en uppgift att se till att människor kan få arbete trots olika förutsättningar.

Fru talman! Det är precis lika viktigt, i alla fall enligt min mening, att lönebidraget används på korrekt sätt – att det faktiskt ger människor ett drägligt arbete som i de fall där det är möjligt för dem närmare ett regelgärat arbete, inte längre ifrån, samt att det, som ministern säger, finns goda och rättvisa villkor. Det är oerhört viktigt.

Lönebidraget får givetvis inte heller användas för villkorsdumpning på svensk arbetsmarknad. Men, fru talman, det som Skånes Folkblad skriver om i sin artikel väcker många frågor om förfarandet.

Ett exempel som tidningen rapporterar om gäller en man i Kävlinge som – det anges uttryckligen i ansökan – ska köra taxi för Bolt och Uber via ett företag som anställer honom. Arbetsförmedlingen uppger själv i en kommentar i artikeln att det är en förutsättning att arbetsgivaren ska ge kontinuerlig handledning. Det finns

väl goda skäl att fundera kring hur kontinuerlig handledning ser ut i ett sådant fall.

Ministern anger i sitt svar att han utgår från att Arbetsförmedlingen tillämpar regelverket vid plattformarbete i taxibranschen och följer upp anställningarna. I Skånes Folkblads artikel uttalar sig en anonym medarbetare på Arbetsförmedlingen: Vi har mål på hur många vi ska få in i sysselsättning – hur vi gör det är mindre viktigt. Någon egentlig kontroll görs sällan. Ofta räcker det att systemet visar en grön bock när vi kontrollerar mot Skatteverket.

Det går också att utläsa av beslutsunderlagen i de här fallen att någon tydlig plan för hur arbetsplatsen ska anpassas till de anställda inte finns, vilket vanligtvis är en förutsättning för lönebidrag, och att den handledning som ska ges är mycket begränsad. Det står till exempel i vissa av beslutsunderlagen att handledningen ska ske via telefon. Det är kanske inte så konstigt i ett taxiföretag som jobbar mot plattformsföretagen. I vissa fall står det också uttryckligen att handledningen ska ske på distans.

Fru talman! Utifrån den här artikeln blir det också tydligt att det inom Arbetsförmedlingen verkar finnas olika bilder av hur företagens ansökningar om lönebidrag ska värderas. Enligt artikeln tycker vissa chefer inom myndigheten att det inte är några problem att lönebidrag betalas ut till den här typen av företag så länge företaget betalar skatt och sociala avgifter. Däremot uttrycker en annan chef inom myndigheten att arbetsplatsens lämplighet är central i bedömningen av om lönebidrag ska betalas ut till företaget i fråga.

Fru talman! Det betalas årligen ut 4 miljarder kronor i lönebidrag till olika företag runt om i det här landet. Det måste vara av yttersta vikt att de som får sin anställning via lönebidrag får ett bra arbete – i den bästa av världar ett arbete som för dem närmare ett så kallat reguljärt arbete eller i alla fall ett drägligt arbete där de känner att de utvecklas och kan bidra till samhället – och att de inte i stället utnyttjas av aktörer som ser en chans att tjäna en extra hacka, dessutom på skattebetalarnas bekostnad.

Min fråga till arbetsmarknadsministern är: Tycker ministern verkligen att det är rimligt att lönebidrag används på det här sättet?

Anf. 165 Arbetsmarknadsminister JOHAN BRITZ (L):

Fru talman! Jag tackar återigen för frågan.

Det finns tydliga villkor för att lönebidrag ska kunna användas och beviljas. Det är ett statligt stöd som Arbetsförmedlingen lämnar till arbetsgivare som anställer personer med funktionsnedsättning när funktionsnedsättningen innebär nedsatt arbetsförmåga. Anställningen är en reguljär anställning men ska vara anpassad efter den arbetssökandes behov och förutsättningar. Syftet är att stärka den enskildes möjligheter att få eller behålla ett arbete där hans eller hennes kompetens och färdigheter tas till vara. Arbetsförmedlingen prövar om arbetsplatsen och arbetsuppgifterna är lämpliga.

För att lönebidrag ska beviljas krävs det att arbetsgivaren uppfyller ett antal villkor. Arbetsgivaren ska bland annat vara registrerad hos Skatteverket, följa arbetsmiljölagstiftningen, erbjuda en trygg arbetsmiljö, ha förutsättningar för handledning och anpassning av arbetsuppgifter samt tillämpa kollektivavtal eller likvärdiga villkor. De här kraven syftar till att säkerställa att anställningen sker under trygga former och med goda arbetsvillkor.

Det är Arbetsförmedlingen som ansvarar för uppföljningen av lönebidraget, och de genomför löpande kontroller för att säkerställa att stödet är motiverat och att anställningen fungerar i enlighet med regelverket.

Den här regeringen står för ordning och reda. Statliga medel och stöd ska användas korrekt, och de ska gå till trygga arbeten med goda arbetsvillkor.

Anf. 166 ADRIAN MAGNUSSON (S):

Fru talman! Ministern avslutade med att säga att den här regeringen står för ordning och reda och att statliga medel ska gå till arbeten som ger goda villkor. Det sista har jag inte alltid hört från riksdagsledamöter från andra partier här i kammaren, men just ordning och reda är ständigt återkommande. När det gäller den här typen av användning av skattemedel har detta återkommit från alla de arbetsmarknadsministrar och arbetslivsministrar som har passerat Arbetsmarknadsdepartementet den här mandatperioden.

Det Skånes Folkblad har skrivit om får en ändå att fundera på om det här verkligen är god användning av skattemedel och om det i det här fallet verkligen är ordning och reda som gäller på Arbetsförmedlingen. Jag behöver ju inte berätta för arbetsmarknadsministern att det i slutändan är regeringen som styr över riket och även över landets myndigheter – Arbetsförmedlingen är ju en av dessa.

Att det kommer uppgifter om att det här över huvud taget förekommer tycker jag är anmärkningsvärt, liksom att man betalar ut lönebidrag till den här typen av arbete när ministern står här och säger att handledningen är en central del i själva lönebidragshandlingen.

Jag är personligen väldigt nyfiken på att se hur den där handledningen ser ut i praktiken och om de här företagen är med i taxibilen och handleder taxiföraren. Jag är tveksam till det. Det framgår dessutom i beslutsunderlagen att så nog inte sker, utan handledning sker på distans eller via telefon eller vad det nu kan vara.

Man kan ju prata om vikten av ordning och reda, men jag måste ändå säga att orden ekar lite tomt när sådant här uppenbarligen förekommer och när det till och med finns chefer på Arbetsförmedlingen som säger att det är i sin ordning så länge man klarar de formella krav som arbetsmarknadsministern läste upp i början – att man är registrerad hos Skatteverket och liknande, alltså rent formella krav.

Något annat som arbetsmarknadsministern tog upp var att det är viktigt att följa arbetsmiljölagstiftningen. Jag tycker att det hade varit väldigt intressant att se hur man som arbetsgivare i det här fallet ser till att

arbetsmiljölagstiftningen följs när man jobbar på det här sättet i taxibranschen.

Det finns en annan dimension som vi inte ens har lyft upp. Jag tror att det kan uppstå ganska många fall där arbetsgivaren menar att det är appen man jobbar gentemot som ansvarar för arbetsmiljön och inte arbetsgivaren. Då glider vi in i en annan fråga på svensk arbetsmarknad som är ganska avgörande. Vi får ytterligare en dimension när man frågar sig vem det är som ser till att arbetsmiljölagstiftningen följs.

Jag kan inte svara på hur utbrett det är, men det framkommer i artikeln i Skånes Folkblad att det finns en uppfattning hos en handläggare på Arbetsförmedlingen att det är viktigare att sysselsättningsmål ska följas än att man ska se till att människor har goda villkor och att de verkligen har handledning eller att arbetsmiljölagstiftningen följs. Detta väcker också en hel del frågetecken.

Jag skulle verkligen vilja veta om regeringen och ministern tycker att det här är en rimlig ordning. Tycker man att lönebidraget ska användas på det sätt som det uppenbarligen används i ett antal fall i Skåne och med all säkerhet också på andra håll i landet? Tycker regeringen verkligen att det här är ett rimligt sätt att använda lönebidraget på, med tanke på att man ofta pratar om ordning och reda i utbetalningar av den här typen av bidrag?

Anf. 167 Arbetsmarknadsminister JOHAN BRITZ (L):

Fru talman! Vi genomför nu olika typer av skärpta kontroller av lönebidrag som kommer att minska risken för felaktiga utbetalningar och fusk. Arbetsförmedlingen har i uppdrag att bidra till de övergripande målen att utbetalningarna från välfärdssystemen ska vara korrekta, att andelen felaktiga utbetalningar ska minska och att fel och missbruk ska motverkas.

När det gäller just lönebidraget pågår skärpta kontroller och fler planeras. Kontrollerna omfattar olika typer av systematiska analyser för att upptäcka felaktiga utbetalningar. Arbetsförmedlingen genomför även arbetsplatsbesök. Syftet är att säkerställa att stödet går till rätt personer och att regelverket följs. Arbetsförmedlingen samarbetar också med Utbetalningsmyndigheten för att motverka missbruk och fusk med subventionerade anställningar.

Regeringen prioriterar arbetet mot felaktiga utbetalningar och bidragsbrott riktade mot det offentliga. Det är för att motverka felaktigheter och fusk som regeringen har underlättat genomförandet av kontrollerna av lönebidrag.

Anf. 168 ADRIAN MAGNUSSON (S):

Fru talman! Det är väl bra att Arbetsförmedlingen lägger fokus på att se till att fusk med lönebidrag minskar.

Jag fick kanske inte riktigt svar på frågan jag ställde från början i interpellationen om hur man ser på den här utvecklingen och – som jag försökte utveckla i mina tidigare inlägg – hur man ser på den här

företeelsen generellt. Ministern har ju en chans till på sig, så jag kan få ett svar i hans sista inlägg.

Ministern pratade om att man har gett Arbetsförmedlingen i uppdrag att skärpa sina kontroller genom till exempel arbetsplatsbesök. Jag förstår att arbetsmarknadsministern kanske inte kan djupdyka in i Arbetsförmedlingens verksamhet, men utifrån hur arbetsmarknadsministern ser på användningen av lönebidrag undrar jag om han tänker sig att det här skulle kunna vara en sektor som särskilt ska granskas.

Jag vill ändå påstå att ministern i sitt första inlägg redogjorde förtjänstfullt för vad syftet med lönebidraget är. Jag ställer mig mycket kritisk till att syftet med lönebidraget uppfylls i den här typen av anställningar.

Skulle ministern kunna tänka sig att resonera kring huruvida det här är en sektor, eller en särskild typ av lönebidragsutbetalningar, som kan behöva granskas särskilt? Vi kan ju inte ha det så att det betalas ut lönebidrag utan att det råder ordning och reda – lönebidrag som dessutom inte ger arbete som är meningsfullt vare sig för individen i fråga eller för samhället i stort. Det vore inte bara ett slöseri med statens finanser utan också med den enskildes liv. Det tror jag att även en ideologisk liberal kan instämma i.

Anf. 169 Arbetsmarknadsminister JOHAN BRITZ (L):

Fru talman! Adrian Magnusson lyfte upp frågan om gigjobb i allmänhet. Det kanske kan vara värt att nämna att vi håller på att genomföra EU:s plattformsdirektiv samtidigt som vi respekterar den svenska modellen. Vi arbetar med hur detta ska genomföras i svensk lagstiftning. Direktivet syftar bland annat till att förbättra arbetsvillkoren inom plattformsarbetet, det vill säga det som kallas gigekonomin.

Regeringen har tillsatt en utredning med uppdrag att analysera hur plattformsdirektivet ska genomföras i svensk rätt. Betänkandet har nyligen överlämnats till regeringen, och utredningens förslag har remitterats. Där ligger den frågan. Det är viktigt att vi säkerställer ett korrekt och effektivt genomförande av EU:s plattformsdirektiv i svensk lag. Jag tror samtidigt att vi är överens härinne om att vi ska värna den svenska arbetsmarknadsmodellen.

Rörande lönebidragen och deras funktion tror jag att vi är helt överens om att detta är en viktig åtgärd som riktar sig till en utsatt grupp som behöver hjälp på arbetsmarknaden. De ska få den hjälpen och det stödet genom uppfyllandet av det regelverk jag har redogjort för tidigare. Det är vi helt överens om.

Jag tycker att det här är en väldigt viktig diskussion, som jag tackar för, eftersom vi förstås hela tiden behöver säkerställa – vilket regeringen gör genom olika insatser – att de skattepengar som vi satsar på detta är till gagn både för individen och för samhället, som ledamoten så förtjänstfullt uttryckte det.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 18 Svar på interpellation 2025/26:242 om övervakning och kartläggning i arbetslivet

Anf. 170 Arbetsmarknadsminister JOHAN BRITZ (L):

Fru talman! Ciczie Weidby har frågat mig hur jag och regeringen avser att stärka skyddet för fackligt aktiva som drabbas av repressalier när de kritiserar arbetsgivarens metoder, om jag anser att dagens lagar ger ett tillräckligt integritetsskydd för arbetstagare, hur regeringen ska agera om jag inte anser det samt om jag avser att ta initiativ till en översyn av lagstiftningen för att tydligare begränsa arbetsgivares möjligheter att övervaka, kartlägga och samla in känslig personaldata.

Inledningsvis vill jag tacka Ciczie Weidby för frågan. Teknikens utveckling har förändrat arbetslivet och gett utrymme för ökad övervakning. Nya frågor och intresseavvägningar uppkommer därmed inom olika rättsområden.

Det finns ett antal regelverk som reglerar och begränsar arbetsgivarens möjligheter till övervakning och kartläggning. Den europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna är ett av flera internationella instrument som ger skydd för privatlivet och som ska beaktas i dessa sammanhang. När personuppgifter behandlas, inklusive vid kamerabevakning, måste EU:s dataskyddsförordning följas.

Arbetsgivaren ansvarar för att hantera intresseavvägningarna och svarar för att tillämpningen lever upp till lagar och regler, liksom att god sed på arbetsmarknaden iakttas. När det gäller frågan om skydd för fackligt aktiva vill jag framhålla att det finns ett lagstadgat skydd för föreningsrätten och fackliga förtroendemäns ställning på arbetsplatsen.

Anf. 171 CICZIE WEIDBY (V):

Fru talman! Jag vill börja med att konstatera att statsrådets svar är symtomatiskt för regeringens syn på arbetslivet i dag. När arbetstagare vittnar om övervakning av minsta toalettbesök, kartläggning av sociala kontakter och en arbetsmiljö präglad av rädsla svarar Johan Britz med att räkna upp regelverk och hänvisa till att arbetsgivaren själv ansvarar för intresseavvägningarna. Det är inte ledarskap; det är ansvarsförskjutning.

I min interpellation beskriver jag ett konkret fall, nämligen Clas Ohlsons centrallager, där de anställda upplever att den digitala tekniken används för att kontrollera, disciplinera och tysta. Det handlar inte om någon gråzon eller om olycksfall i arbetet, utan det handlar om systematik. Och när sådana vittnesmål blir allt vanligare – framför allt på lager men även inom e-handel och på andra delar av arbetsmarknaden – borde det vara en väckarklocka för regeringen.

Johan Britz konstaterar att GDPR finns, att Europakonventionen finns och att skydd för föreningsrätten finns, men det vet vi ju. Frågan är varför det inte räcker. Om regelverken vore tillräckliga skulle vi nämligen inte se hur arbetsköpare kartlägger de anställdas

beteenden in i minsta lilla detalj. Vi skulle inte se hur fackligt aktiva pressas – formligen leds – ut från arbetsplatser. Vi skulle inte se hur tystnadskulturer breder ut sig samtidigt som nya avtal pressas igenom med hot om uppsägning.

Det är alltså inte lag som saknas, Johan Britz, utan problemet är att lagen inte biter i ett arbetsliv där makto balansen är enorm och där dessa digitala verktyg ger arbetsköparna helt nya, fantastiska möjligheter till kontroll. När Johan Britz säger att det är arbetsgivarens ansvar att göra rätt bortser han från verkligheten på väldigt många arbetsplatser. För den som riskerar sin försörjning genom att säga ifrån är det liksom inte ett fritt val att lita på chefens goda vilja.

Jag får helt enkelt utgå från att Johan Britz är ganska nöjd med denna ordning. Det är åtminstone så jag tolkar hans svar. Och det skulle man ju kunna nöja sig med om vi levde i en värld där det inte existerar chefer och arbetsgivare som bryter mot lagar och regler, men så är det ju inte. Den verkligheten existerar möjligen i något slags abstrakt parallell verklighet präglad av nyliberala fantasier.

Jag önskar mig att Johan Britz verkligen utnyttjar de fyra minuter han har i nästa inlägg och åtminstone försöker besvara eller bemöta några av de farhågor eller frågor som jag faktiskt ställde i min interpellation. Ser ministern inte över huvud taget att man måste se över om skyddet för fackligt aktiva verkligen fungerar? Tycker Johan Britz att dagens lagar ger ett tillräckligt integritetsskydd för arbetstagare? Om han inte tycker det får han gärna berätta hur det ska åtgärdas.

Var så god, Johan Britz – du har fyra minuter på dig att svara på alla mina frågor och lugna alla arbetstagare och fackligt aktiva ute i landet som ständigt är rädda att bli av med sina jobb.

Anf. 172 ADRIAN MAGNUSSON (S):

Fru talman! Jag vill instämma i stora delar av den bild som Ciczie Weidby målar upp här. Jag har också haft en hel del samtal med fackligt aktiva, anställda och fackligt engagerade på arbetsplatser. Precis som ledamoten Weidby tog upp gäller det inte minst människor som arbetar inom lagerbranschen.

Man får höra historier som gör att man får lite ont i magen, vill jag faktiskt påstå. Man får höra att människor övervakas från arbetsdagens början till dess slut och att deras arbetsliv styrs i detalj. De får höra: ”Du ska inte ta det där paketet när du plockar paket, utan du ska ta det där paketet. Vi har nämligen räknat ut via någon algoritm att det kommer att gå mycket fortare om du gör det.”

På något sätt gör detta också något med arbetslivet. Vi vill väl ändå ha ett arbetsliv i Sverige där människor känner att arbetet är åtminstone drägligt? Man kan ju prata om det goda arbetet ibland, men vi vill väl i alla fall inte att människor ska känna att arbetet är en plåga? Människor ska inte vakna på morgonen, gå till jobbet och lida under hela sitt arbetsliv.

Det finns säkert alldeles för många som känner så redan i dag, och med tanke på den teknikutveckling vi

ser och att den utnyttjas på det här sättet – det vill säga för att övervaka och kontrollera människors arbetsliv i detalj – tror jag att det finns en stor risk att ännu fler människor kommer att känna så här kring sitt arbetsliv. Jag tror att det vore mycket olyckligt.

Därför hade jag gärna velat höra mer från ministern om hur man ser på den här utvecklingen och om man är beredd att vidta några åtgärder. Det behöver inte vara att gå fram med stora, radikala lagstiftningsförslag. Det kanske kommer att behövas; jag kan inte bedöma det här och nu, i denna stund. Men det vore intressant att höra om man för några samtal med parterna på svensk arbetsmarknad kring den här typen av frågor och i så fall hur de ser på detta. Hur ser exempelvis Svensk Handel på att allt fler företag väljer att övervaka lageranställda och kontrollera deras arbetsliv? Vilken dialog för man med exempelvis Handelsanställdas förbund i frågan?

Det finns även många andra exempel. Det här förekommer också i allt större utsträckning i tjänstemannasektorn, där människor har chefer som sitter och kollar på deras Skypesignal: "Nu har din signal visat dig som inaktiv i tio minuter – var har du varit?" Den typen av frågor är också en sorts kontroll och övervakning som inte var möjlig för bara några år sedan men som nu är möjlig på de allra flesta arbetsplatser.

Det här är alltså ett växande problem, och det finns ju ingenting i den allmänna teknikutvecklingen – eller i den maktobalans mellan arbete och kapital som har förskjutits under de senaste 30 åren – som tyder på att det här kommer att minska. I stället finns det ganska mycket som tyder på att det snarare kommer att öka. Med tanke på den utveckling vi ser i många företag är det väl också troligt att de kommer att vilja fortsätta att övervaka och kontrollera sina anställda alltmer med hjälp av de möjligheter som teknikutvecklingen ger.

Jag är, precis som i den tidigare interpellationsdebatten, intresserad av att höra hur arbetsmarknadsministern resonerar när det gäller de här frågorna. Men om man nu inte har stora lagstiftningspaket på gång – om det finns får ministern såklart gärna redogöra för dem – är jag som sagt också intresserad av att höra om dialogen med arbetsmarknadens parter när det gäller de här frågorna. Jag hoppas nämligen att man har en löpande dialog också om den här typen av frågor.

Anf. 173 Arbetsmarknadsminister JOHAN BRITZ (L):

Fru talman! Jag vill tacka interpellanten och Adrian Magnusson för denna diskussion.

Nu kommer jag att komma med ett svar som personer i min roll ibland yttrar i den här kammaren: Jag känner inte till de närmare omständigheterna i det särskilda fall som interpellanten lyfter upp, och jag kan inte uttala mig om dem.

Det kan däremot sägas att det tyvärr alltid kommer att finnas exempel på arbetsgivare som inte följer lagar och regler. Här vill jag lyfta fram de fackliga organisationernas roll. Både de och myndigheterna, när det gäller vissa av regelverken, har en viktig uppgift att

följa arbetsgivares efterlevnad av regelverken. Ytterst kan ett övertramp leda till en domstolsprocess med exempelvis skadeståndsansvar som följd. Det är ofta den ordningen vi har i det här landet när någon upplever eller uppfattar att det har brutits mot ett regelverk.

Dialogen med de fackliga parterna och även arbetsgivarparterna på svensk arbetsmarknad har jag löpande. Tidigare i veckan träffade jag ordföranden för Handelsanställdas förbund och pratade om ett antal olika frågor. Den här frågan dök inte upp, men det skulle förstås vara intressant att få höra också deras bild.

Jag vill påpeka att det i Sverige finns ett starkt anställningsskydd och att anställda inte ska behöva vara rädda för att bli av med jobbet på grund av att de säger ifrån vid till exempel det som uppfattas som orimliga kontroller. Även här har facken en viktig roll, exempelvis genom möjligheterna till inflytande som medbestämmandelagen ger liksom de möjligheter de har att ge arbetstagare råd och att företräda dem vid rättstvisiter.

Anf. 174 CICZIE WEIDBY (V):

Herr talman! Jag hade jättegärna tagit över de två minuters talartid som Johan Britz inte använde för att berätta lite mer om det här fallet, som Johan Britz inte alls kände till. Jag kan bara dra det i korta drag.

På Clas Ohlson har det brakat lite. Från att ha varit ett gulligt, rart familjeföretag har det förvandlats till någon form av Amazondystopi. Det går bra att googla det. Det finns flera artiklar med mera, bland annat på arbetet.se och så vidare.

Den här tekniken är inte ny. Det är inte just händelsen på Clas Ohlson som gör att jag tar upp de här frågorna. Det har pågått ett tag, så länge som vi har haft den digitala tekniken.

Jag har själv jobbat på lager. Där har man givetvis en dator framför sig och har en order över vad man ska plocka och så vidare. Man åker runt och blippar in det. Då kan någon faktiskt sitta och titta: Här ser vi att Ciczie plockade upp de här och de här sakerna. Sedan tog det en stund innan hon plockade upp nästa sak. Vad gjorde hon under den tiden? Hon kan ha ramlat och slagit sig. Hon kanske hjälpte någon annan som behövde hjälp med ett lyft. Eller så var hon bara lat och satt och pillade sig i naveln.

Frågan är om man ska använda tekniken på det viset. Det ska man givetvis inte göra. Det måste man komma överens om.

Johan Britz talade om den fackliga organisationen och den viktiga roll den har. Så är det såklart. Men frågan är om fackets roll på en arbetsplats verkligen bara är att säga åt arbetsgivaren vad den inte får göra. Är det inte rimligt att företaget och arbetsgivaren vet från första början vad man får och inte får göra? I fallet som jag beskriver i min interpellation har fackligt aktiva och skyddsombud praktiskt taget letts ut från arbetsplatsen och inte kommit tillbaka.

Det finns ofantligt mycket att säga om det här, om tekniken och om lagar som finns för att skydda. Men

återigen: Är det bara den fackliga organisationen och i det här fallet Handels som är skyldiga att ta strid och se till att någon inte beter sig som en skurk? Det är intressant. Hur kommer det sig att Johan Britz trycker på att det är den fackliga organisationen som har ansvar för att detta inte händer?

Det här måste redas ut. Det måste styras upp. Johan Britz måste ha mycket mer kommunikation. Han måste läsa på mer om hur man använder teknik för att kontrollera människor, bland annat arbetare på lager. Arbetsmarknaden hårdnar. Villkoren pressas ned. Och kontrollen ökar mer och mer. Man kan göra det eftersom man ofta kommer undan med det. Man gör det eftersom man lär sig hur man kan runda vissa lagar, smyga in tystnadsklausuler och så vidare och göra sig av med människor.

Framför allt kan man göra det eftersom man vet att det inte blir några konsekvenser. Man kan göra det eftersom man vet att till exempel regeringen eller en arbetsmarknadsminister inte har den blekaste om vad som händer och inte heller kommer att ta tag i problemet.

(Applåder)

Anf. 175 ADRIAN MAGNUSSON (S):

Herr talman! Ciczie Weidby ställde en ganska bra fråga, som egentligen blir grunden för allt som vi diskuterar i den här interpellationsdebatten. Ska man använda tekniken och den data som samlas in på det här viset? Är det rimligt? Är det så här vi vill ha det? Vill vi ha ett arbetsliv i Sverige där en stor del av arbetstagnarna, arbetarna, känner att deras arbetsliv övervakas och kontrolleras i detalj? Jag tror inte att vi vill det.

Vi ser nu en ganska tydlig utveckling i flera sektorer, till exempel inom handeln som Ciczie Weidby har redogjort för men också i tjänstemannasektorn. Det förekommer på statliga myndigheter att man ringer upp anställda när man ser att de varit borta fem minuter längre på lunchen och frågar var de är någonstans.

Vi kan till exempel med ord säga att det inte är en utveckling vi vill se. Så kan vi också göra; det är fortfarande min övertygelse att ord har betydelse. Det kommer att ha verkan om arbetsmarknadsministern, statsministern eller vem som helst säger "Vi tycker att det här är en dålig utveckling." De kan också säga "Vi vill inte ha det så på svensk arbetsmarknad. Vi vill inte ha en utveckling där arbetslivet kontrolleras och övervakas i detalj." Det kan få effekt. Det är i alla fall min övertygelse. Jag lever kanske i någon naiv föreställning om världens tillstånd, men jag tror att det kan fungera.

Därför tycker jag att frågan som Ciczie Weidby ställde blir central. Ska man använda tekniken på det här viset? Det skulle vara mycket trevligt om arbetsmarknadsministern kunde resonera utifrån sin politiska grunduppfattning om tekniken ska användas på det här viset. Ska arbetslivet se ut så här i dag och i framtiden?

Anf. 176 Arbetsmarknadsminister JOHAN BRITZ (L):

Herr talman! Jag är väldigt stolt över den svenska arbetsmarknadsmodellen med de starka parter som vi har på både arbetsgivarsida och facklig sida. Men med det kommer också ett ansvar för att säkerställa en del kontrollarbete och för att driva medlemmars och arbetstagares rättigheter på en arbetsplats. Därför är det särskilt viktigt att fackligt aktiva inte ska vara rädda för repressalier för att de utför sitt förtroendemannaupdrag. Medbestämmandelagen innehåller skydd för föreningsrätten, och fackliga förtroendemän har skydd enligt förtroendemannalagen. Det här är bra regelverk som bygger starka parter. Exempel på detta är att arbetsgivare inte får hindra en förtroendeman från att fullgöra sitt uppdrag och att en förtroendeman med anledning av sitt uppdrag inte får ges försämrade arbetsförhållanden eller anställningsvillkor.

Vi har cirkulerat lite kring kontroll och övervakning i arbetslivet. Det har en inverkan på arbetsmiljön på arbetsplatsen. Utgångspunkten för regeringen och för vår lagstiftning är att alla arbetstagare har rätt till en god arbetsmiljö och att arbetsgivare måste inkludera eventuella risker med olika typer av kontroll-, bevaknings- och uppföljningsåtgärder i sitt systematiska arbetsmiljöarbete. För att komma tillbaka till där jag började behöver detta arbete bedrivas i samverkan med skyddsombud. Det är så det ska fungera.

Anf. 177 CICZIE WEIDBY (V):

Herr talman! George Orwells dystopi *1984*, som skrevs för snart 80 år sedan, skildrar ett samhälle där Storebror ser allt och där övervakning inte bara handlar om kontroll utan om makt, rädsla och lydnad. I dag ser vi hur den logiken kryper in i arbetslivet. Det är inte längre en dystopi utan en verklighet. Skillnaden är att Storebror inte är staten, utan det är arbetsköparna.

När varje rörelse mäts, varje minut registreras och varje samtal riskerar att kartläggas är det inte effektivitet som står i centrum, utan det är disciplin. När fackligt aktiva rensas bort, skyddsombud tystas och tystnadsavtal ersätter öppenhet handlar det inte längre om samarbete utan om maktutövning.

Herr talman! I Orwells värld handlade kontrollen om att krossa motstånd och omöjliggöra organisering. I dagens arbetsliv används digitala verktyg för precis samma syfte: att göra arbetstagare ensamma, utbytbara och rädda. Den som vet att Storebror alltid tittar tänker sig för innan den säger någonting.

Herr talman! Ett arbetsliv där människor övervakas som misstänkta, där integritet offras för produktivitet och där föreningsrätten urholkas i praktiken är inte ett samhälle som jag vill leva i. Det är inte den demokratiska värld som jag vill ha. Det är också ett stort steg bort från den svenska modellen, som även Johan Britz står upp för och försvarar.

Politikens uppgift är att sätta gränser för makt och att säga "hit men inte längre". Denna makt och möjlighet har Johan Britz.

(Applåder)

Anf. 178 Arbetsmarknadsminister JOHAN BRITZ (L):

Herr talman! Vi har i kväll konstaterat och interpellanten har även lyft upp att den nya teknik som successivt växer fram gör det möjligt för arbetsgivare att övervaka och kontrollera arbetstagare i större utsträckning nu än tidigare. Arbetsgivare är dock fortfarande skyldiga att göra intresseavvägningar och följa de regelverk som är tillämpliga på sådana situationer. I grunden handlar det om att arbetsgivares intresse av kontroll och övervakning måste vägas mot arbetstagarens skydd av den personliga integriteten.

Herr talman! Jag vill vara tydlig med att arbetsgivaren enligt dagens regelverk inte får utföra vilka kontroller som helst. Kontrollåtgärder som innebär behandling av personuppgifter måste exempelvis vara proportionerliga, vara ändamålsenliga och stödja sig på en rättslig grund enligt EU:s dataskyddsförordning, GDPR. Dessutom finns krav på arbetsgivaren att ge information till arbetstagare om den personuppgiftsbehandling som kan komma att ske på arbetsplatsen.

Kamerabevakning av arbetstagare kan under vissa särskilda förutsättningar vara tillåten, men jag vill understryka att det krävs starka skäl för att den ska vara tillåten enligt GDPR. Därtill finns ytterligare regelverk som sätter begränsningar för övervakning och kartläggning i näringslivet.

Med starka parter på arbetsmarknaden kommer vi att kunna hantera också den teknikutveckling som sker. Tack för diskussionen!

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 19 Svar på interpellation 2025/26:244 om skogsindustrin

Anf. 179 Arbetsmarknadsminister JOHAN BRITZ (L):

Herr talman! Isak From har frågat mig om jag har gjort någon analys av hur nedgången i svensk skogsindustri påverkar arbetsmarknadsbudgeten och om jag har övervägt att vidta åtgärder för att hjälpa skogsindustrin att övervintra genom att reformera regelverket kring korttidspermittering.

Jag vill börja med att tacka Isak From för denna viktiga fråga.

Sysselsättningen har minskat inom skogsnäringen de senaste åren, främst inom trävaruindustrin. Förändringarna har varit mindre inom skogsbruk samt massa- och pappersindustrin. Många som arbetar inom skogsnäringen har kompetenser som är efterfrågade på arbetsmarknaden, vilket bör innebära att merparten av dem som blir uppsagda kan gå vidare till annat arbete. Givet det har nedgången i svensk skogsindustri en begränsad inverkan på utgifter inom arbetsmarknadspolitik.

Sverige har ett fungerande stöd vid korttidsarbete. Företag som hamnar i tillfälliga och allvarliga ekonomiska svårigheter kan ansöka hos Skatteverket för att

få stöd vid korttidsarbete. I november 2022 tog regeringen emot betänkandet *En ny lag om stöd vid korttidsarbete – ett mer förutsägbart, förenklat och stärkt regelverk* (SOU 2022:65). Regeringen har hitintills inte gått vidare med förslagen som läggs fram i betänkandet. Flera av förslagen förbättrar nämligen inte stödets konstruktion och innebär exempelvis en risk för att det blir lättare för företag att lämna utdelning samtidigt som företaget får ta del av skattebetalarnas pengar.

Anf. 180 ISAK FROM (S):

Herr talman! Betydelsen av skogen och skogsindustrins förädlingsvärde för statsfinanserna var utgångspunkten för min interpellation till finansministern. Finansministern tyckte dock att frågan bäst besvarades av landsbygdsministern. Frågan har inte besvarats än, men landsbygdsministern tyckte att korttidspermitteringsfrågorna borde hanteras av arbetsmarknadsministern. Därför står vi nu här.

Jag ska inte säga att jag är förvånad. Men det är tydligt hur den här regeringen hanterar en näring som är väldigt viktig för hela landet. När över tusen personer runt om i landet blir av med sina jobb för att verksamhet läggs ned innebär det naturligtvis en personlig tragedi för den enskilde.

Arbetsmarknadsministern säger att de nog kan hitta jobb någonstans. Det handlar om orter i stort sett i hela landet, från Kalix till Hylte. Det berör län som Norrbotten, Västernorrland, Värmland, Kalmar och Halland, där skogsindustrin är väldigt betydelsefull och i stor utsträckning bidrar till välfärdsskapande.

Det är grunden i detta, och det var därför jag ville ha svar från finansministern på vad hon gör för analys av hur det kommer att påverka statsbudgeten framöver när verksamhet försvinner i skogsindustrin, som är den stora tillskaparen av exportnetto till Sverige. Verksamheter som försvinner tenderar att inte komma tillbaka.

Detta är också grunden för att det rör sig om en tillfällig lågkonjunktur, som skulle kunna lindras om till exempel köpkraften i Tyskland förbättrades. Det är inte säkert att detta behöver vara för evigt – det behöver vara till dess att Europa med flera kommer på fötter och exporten kommer igång. Vi ska nog inte räkna så mycket med USA och deras idéer just nu, men för skogsindustrin är Europa, Mellanöstern och naturligtvis Storbritannien väldigt viktiga exportmarknader. Nästan 90 procent av förädlingsvärdet från skogen exporteras. Därmed exporteras också klimatnytta från skogen.

Arbetsmarknadsministern sa i sitt svar att parterna ända sedan 2022, när man mottog utredningen, har varit väldigt delaktiga. Vi hörde i debatten här tidigare att arbetsmarknadsministern var stolt över parternas arbete. Parterna har faktiskt lagt fram ett förslag till ett reformerat korttidsarbete som skulle vara mycket bättre.

Arbetsmarknadsministern säger att det är för många dåliga förslag. Utredningen kom med en mängd förslag, så arbetsmarknadsministern kanske för

parterna kan redogöra för vilka delar i utredning SOU 2022:65 som var dåliga. Vad är det som gör att man väljer att inte gå vidare med ett reformerat korttidsarbete?

Anf. 181 Arbetsmarknadsminister JOHAN BRITZ (L):

Herr talman! Låt mig först bara säga att jag verkligen håller med om Isak Froms beskrivning av den svenska skogsindustrins betydelse. Den svenska skogsindustrin är en av våra basnäringar, och vår förståelse att nyttja, odla och förädla de råvaror som vi har i vårt land är ett skäl till att vi har ett så fint välbefindande och en så fin välbefindande.

Jag vill också verkligen trycka på att jag håller med om interpellantens beskrivning av vad som händer med en människa som blir arbetslös. Ett arbete är inte av betydelse enbart för den personliga ekonomin. För de flesta människor innebär värdet i ett arbete att få bidra till samhället och att ha tillgång till socialt umgänge och sammanhang.

Arbetslösheten i Sverige är hög och har varit det under många år. En del av arbetslösheten bedöms vara konjunkturell, men den höga arbetslösheten har framför allt strukturella orsaker.

Ett långsiktigt hållbart och konkurrenskraftigt skogsbruk är viktigt för jobb och hållbar tillväxt i hela landet. Konjunkturen inom skogsindustrin har inte i formell mening någon inverkan på utgifterna för arbetsmarknadspolitiska program och insatser. Alla branscher, även skogsindustrin, beaktas förstås i regeringens prognoser. Budgeten för arbetsmarknadspolitiken är satt utifrån den prognos vi har gjort, som helhet.

Jag kan också konstatera att återhämtningen i svensk ekonomi har påbörjats. Tyvärr ser vi inte samma positiva utveckling i Tyskland, som är ett väldigt viktigt land för Sverige. Men i Sverige har bnp-tillväxten utvecklats något starkare än väntat, och återhämtningen har påbörjats. Framöver är det framför allt den inhemska efterfrågan som bedöms driva denna tillväxt, men tyvärr inte köpkraften i Tyskland.

Men vi har stigande inkomster, och vi har ett uppdampt konsumtionsbehov. Det väntas bidra till att vi nu successivt får igång hjulen i Sverige och att de kan snurra lite fortare. Även näringslivets investeringar bedöms växa i snabbare takt nu än under de senaste åren. Vi ser också framför oss att arbetslösheten gradvis kommer att minska i takt med att efterfrågan på arbetskraft stiger.

Anf. 182 ISAK FROM (S):

Herr talman! Det är likväl så att det är skogsindustrins samlade förädlingsvärde som är grunden till att Sveriges exportnetto ligger på ett stort plus. För att skogsindustrin ska kunna fortsätta att finansiera svensk välbefindande behöver vi ha en fungerande, konkurrenskraftig industri.

Under de år som Johan Britz regeringsunderlag har suttit vid makten ser vi att det har skett dramatiska

försämringar när det gäller investeringsviljan i skogsindustrin, den skogsindustri som är betydelsefull för hela landet, från Kalix till Hylte. Västernorrland och Värmland är de län som har störst behov och störst avkastning och där flest jobb skapas och störst underlag för finansiering av välbefindanden föreligger. Det är också de län som nu drabbas av nedgången.

Pappers a-kassa har ökat med ungefär 10 procent. Det är väldigt lite, men förädlingsvärdet för varje pappersarbetare är enormt i förhållande till andra branscher.

Frågeställningen är fortfarande: Vilka delar i parternas utredning, som presenterades för regeringen, är det som regeringen och Johan Britz inte tycker är bra? Det sägs att man inom regeringsunderlaget är oense och att man därför inte har gått fram. Men vem är det då som är oense? Det är ändå Liberalerna och arbetsmarknadsministern som sitter på den här positionen och nu har möjlighet att reformera detta.

Det har kommit ett varsel i dag i en helt annan sektor som är betydelsefull för Sverige. Vi får säkert anledning att återkomma till den – det gäller Ericsson – men nu pratar vi om skogsindustrin.

Vilka delar är det som parterna – Teknikarbetsgivarerna, Unionen, IF Metall – har lyft fram och velat ha, så att man får jämställda spelregler i konkurrensen med andra länder? Det är väl fullt rimligt att Sverige som industriland har liknande förutsättningar som våra närmaste EU-länder, som Tyskland, Finland och Frankrike?

Johan Britz säger sig vara stolt över parternas arbete, och man har nu lagt en produkt på regeringens bord. Regeringen via Johan Britz säger: Nej, i de här förslagen är det flera delar som är dåliga. Men regeringen har faktiskt möjlighet att bereda detta och plocka bort någon del som inte är bra.

Vilka delar är det som man menar att man inte kan lägga fram? Vilken del av industrin tycker man inte ska ha samma konkurrensförutsättningar som annan europeisk industri? Svara på det, Johan Britz!

Anf. 183 Arbetsmarknadsminister JOHAN BRITZ (L):

Herr talman! Det korta svaret är att Sverige har ett system för korttidsarbete, som vi använde under pandemin. Det kallas ibland det öppna och permanenta systemet. Det trädde i kraft den 7 april 2020 som ett komplement till det redan befintliga regelverket.

Det regelverket tillkom 2013, om jag säger rätt, och handlar om stöd vid korttidsarbete. Det togs fram mot bakgrund av finanskrisen och trädde i kraft i januari 2014. Det innebär i korthet att regeringen aktiverar stödet om det råder en synnerligen djup lågkonjunktur eller om det är sannolikt att en sådan är nära förestående. Det stödet utgår därefter till alla arbetsgivare som inför korttidsarbete och uppfyller förutsättningarna för stöd. Någon individuell prövning av arbetsgivarens ekonomiska förhållanden sker inte. Hittills har regeringen aldrig aktiverat det systemet.

Enligt det system som trädde i kraft 2020 kan stöd lämnas under en begränsad tid till arbetsgivare som på grund av tillfälliga och allvarliga ekonomiska svårigheter behöver införa korttidsarbete. Det stödet lämnas efter ett beslut om godkännande för stöd. Ett sådant godkännande kan lämnas om arbetsgivaren har fått tillfälliga och allvarliga ekonomiska svårigheter som har orsakats av något förhållande utom arbetsgivarens kontroll och inte hade kunnat förutses eller undvikas. Arbetsgivaren ska vidare ha använt sig av andra tillgängliga åtgärder för att minska kostnader för arbetskraft. Den stödperioden är begränsad till sex månader i följd med möjlighet till förlängning i ytterligare tre månader.

Behöver vi förändra det system för korttidsarbete som finns, eller behövs det ett nytt system? Jag är inte lika övertygad som interpellanten, men jag utesluter inte det.

Men vi har som sagt ett fungerande stöd i dag, och företag kan ansöka om det hos Skatteverket. Under den senaste tiden är det inte många som har gjort det. Det beror kanske på att vi har en helt annan situation nu än den som många företag mötte under pandemin. Vi har ett fungerande system. Det har till och med förbättrats under pandemin eftersom det fanns brister i det.

Anf. 184 ISAK FROM (S):

Herr talman! Nu är väl mandatperioden snart slut. Har inte regeringen prioriterat den här frågan tidigare kommer man ju inte att göra det framgent heller.

Det finns två stödssystem i dag – det ena som regeringen kan aktivera och styra över och det andra som man ansöker om hos Skattemyndigheten – och ett förslag om att ersätta detta med ett nytt system. Parterna menar att det systemet är bättre anpassat för djupa lågkonjunkturer som den vi har varit inne i. Detta borde ha kommit på plats under 2023. Regeringen fick utredningen i slutet av 2022 och hade kunnat prioritera frågan men valde att inte göra det.

Hela 2024 och 2025 har gått, med en stor mängd konkurser och arbetslösa. Det är ett kanske inte helt imponerande track record för den här regeringen, men det är ju Johan Britz fullt medveten om.

Frågan är nu om den största exportnäringens nedgång också kommer att påverka svensk ekonomi. Vilka resultat kommer det att bli framöver, och hur kommer det att påverka möjligheten att finansiera viktiga välfärdsreformer? Detta är vi socialdemokrater väldigt intresserade av.

Det är klart att jag får fortsätta att ställa frågan till finansministern: Vad gör man för bedömning? Hur påverkar det här statsfinanserna? Johan Britz får slutanförandet på sig också.

Det är åtminstone, som jag räknar, ungefär 15 delar i det förslag som parterna har lagt fram. Det borde kunna finnas några delar som regeringen kunde bereda och vilja gå vidare med. Finns det sådana delar? Har Johan Britz ens tittat på det här?

Anf. 185 Arbetsmarknadsminister JOHAN BRITZ (L):

Herr talman! Tack, Isak From, för denna viktiga diskussion!

Som jag nämnde har vi ett system för korttidsarbete. Behöver det förändras, eller behöver vi ett nytt? Vi är inte riktigt lika övertygade som interpellanten om detta, men vi utesluter det inte. Vi utesluter inte att vi kan behöva förändra och förbättra de system som vi har.

Det första systemet – det system som regeringen kan aktivera vid en mycket djup lågkonjunktur eller vid risk för en mycket djup sådan – började man ta fram under finanskrisen. Det var 2008. Det tog då sex år att ta fram det.

Detta är komplicerade system. Vi vill inte ha en situation där företag med lätthet kan använda skattebetalarnas pengar för att upprätthålla verksamheter som inte bär sig. Det är målkonflikten här, och där tror jag att vi är överens.

Vi är överens om att vi ska ha ett system där vi skyddar arbetstagare, men vi skyddar egentligen inte företag. Vi säkerställer att människor har skydd om de blir av med jobbet. De har möjlighet till omställning och utbildning. Men enskilda verksamheter ska vi i grund och botten inte använda skattebetalarnas pengar till att hålla under armarna.

Jag är lika besjälad som Isak From när det gäller skogsindustrins roll för det här landet. Den är jätteviktig. Vi kommer att följa den här frågan noga.

Jag tackar så mycket för den här diskussionen.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 20 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 14 januari

2025/26:387 Stängning av Irans ambassad

av Markus Wiechel (SD)

till utrikesminister Maria Malmer Stenergard (M)

2025/26:388 Skarpare sanktioner mot Irans regim

av Markus Wiechel (SD)

till utrikesminister Maria Malmer Stenergard (M)

2025/26:389 Trygg arbetsmiljö för ambulanspersonal

av Mathias Tegnér (S)

till sjukvårdsminister Elisabet Lann (KD)

2025/26:390 Skyddet av etniska och religiösa minoriteter i Aleppo

av Lawen Redar (S)

till utrikesminister Maria Malmer Stenergard (M)

2025/26:391 Syriskas regimens övergrepp

av Björn Söder (SD)

till utrikesminister Maria Malmer Stenergard (M)

2025/26:392 Sveriges stöd till Unicefs kontantstödsprogram i Gaza

av *Björn Söder* (SD)
till bistånds- och utrikeshandelsminister Benjamin Dousa (M)

2025/26:393 Överförmyndares anmälningsskyldighet

av *Laila Naraghi* (S)
till justitieminister Gunnar Strömmer (M)

2025/26:394 Anmälningsskyldigheten för överförmyndare

av *Laila Naraghi* (S)
till justitieminister Gunnar Strömmer (M)

2025/26:395 Utfasning av torvbrytning

av *Rebecka Le Moine* (MP)
till klimat- och miljöminister Romina Pourmokhtari (L)

§ 21 Kammaren åtskildes kl. 18.36.

Sammanträdet leddes
av andre vice talmannen från dess början till
ajourneringen kl. 13.55,
av talmannen därefter till och med § 12 anf. 130 (delvis),
av andre vice talmannen därefter till och med § 18 anf. 173 (delvis) och
av talmannen därefter till dess slut.

Innehållsförteckning

§ 1 Anmälan om ersättare	1
§ 2 Avsägelse	1
§ 3 Anmälan om efterträdare	1
§ 4 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer	1
§ 5 Svar på interpellation 2025/26:204 om prisvariationer i fjärrvärmepriser i olika delar av Sverige	1
Anf. 1 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD)	1
Anf. 2 MONICA HAIDER (S)	2
Anf. 3 ISAK FROM (S)	2
Anf. 4 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD)	3
Anf. 5 MONICA HAIDER (S)	3
Anf. 6 ISAK FROM (S)	3
Anf. 7 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD)	4
Anf. 8 MONICA HAIDER (S)	4
Anf. 9 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD)	4
§ 6 Svar på interpellation 2025/26:257 om kooperativ utveckling	5
Anf. 10 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD)	5
Anf. 11 EVA LINDH (S)	5
Anf. 12 LOUISE THUNSTRÖM (S)	5
Anf. 13 ISAK FROM (S)	6
Anf. 14 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD)	6
Anf. 15 EVA LINDH (S)	7
Anf. 16 LOUISE THUNSTRÖM (S)	7
Anf. 17 ISAK FROM (S)	7
Anf. 18 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD)	8
Anf. 19 EVA LINDH (S)	8
Anf. 20 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD)	8
§ 7 Svar på interpellation 2025/26:259 om energieffektivisering i Sverige	8
Anf. 21 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD)	8
Anf. 22 KATARINA LUHR (MP)	9
Anf. 23 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD)	10
Anf. 24 KATARINA LUHR (MP)	10
Anf. 25 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD)	11
Anf. 26 KATARINA LUHR (MP)	11
Anf. 27 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD)	12
§ 8 Svar på interpellation 2025/26:134 om ekonomisk jämställdhet	12
Anf. 28 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M)	12
Anf. 29 EVA LINDH (S)	13
Anf. 30 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M)	13
Anf. 31 EVA LINDH (S)	14
Anf. 32 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M)	14
Anf. 33 EVA LINDH (S)	15
Anf. 34 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M)	15
§ 9 Svar på interpellationerna 2025/26:135 och 172 om åtgärder mot ekonomisk ojämlikhet	16
Anf. 35 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M)	16
Anf. 36 EVA LINDH (S)	16
(forts. § 11)	17
Ajournering	17
Återupptaget sammanträde	17
§ 10 Frågestund	17
Anf. 37 TALMANNEN	17
Industrins gröna omställning	17
Anf. 38 AIDA BIRINXHIKU (S)	17

Anf. 39 Klimat- och miljöminister ROMINA POURMOKHTARI (L)	17
Anf. 40 AIDA BIRINXHIKU (S)	17
Anf. 41 Klimat- och miljöminister ROMINA POURMOKHTARI (L)	17
<i>Bakgrundskontroller av personal i äldreomsorgen</i>	18
Anf. 42 CLARA ARANDA (SD)	18
Anf. 43 Äldre- och socialförsäkringsminister ANNA TENJE (M)	18
Anf. 44 CLARA ARANDA (SD)	18
Anf. 45 Äldre- och socialförsäkringsminister ANNA TENJE (M)	18
<i>En rättvis klimatomställning</i>	18
Anf. 46 KAJSA FREDHOLM (V)	18
Anf. 47 Klimat- och miljöminister ROMINA POURMOKHTARI (L)	18
Anf. 48 KAJSA FREDHOLM (V)	18
Anf. 49 Klimat- och miljöminister ROMINA POURMOKHTARI (L)	19
<i>Utvisning av vårdpersonal</i>	19
Anf. 50 NIELS PAARUP-PETERSEN (C)	19
Anf. 51 Äldre- och socialförsäkringsminister ANNA TENJE (M)	19
Anf. 52 NIELS PAARUP-PETERSEN (C)	19
Anf. 53 Äldre- och socialförsäkringsminister ANNA TENJE (M)	19
<i>Förändring av artskyddet</i>	19
Anf. 54 REBECKA LE MOINE (MP)	19
Anf. 55 Klimat- och miljöminister ROMINA POURMOKHTARI (L) replik	19
Anf. 56 REBECKA LE MOINE (MP)	20
Anf. 57 Klimat- och miljöminister ROMINA POURMOKHTARI (L)	20
<i>Den nya demensstrategin</i>	20
Anf. 58 ULRIKA HEINDORFF (M)	20
Anf. 59 Äldre- och socialförsäkringsminister ANNA TENJE (M)	20
Anf. 60 ULRIKA HEINDORFF (M)	20
Anf. 61 Äldre- och socialförsäkringsminister ANNA TENJE (M)	20
<i>Natura 2000 och omprövning av vattenkraft</i>	20
Anf. 62 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD)	20
Anf. 63 Klimat- och miljöminister ROMINA POURMOKHTARI (L)	21
Anf. 64 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD)	21
Anf. 65 Klimat- och miljöminister ROMINA POURMOKHTARI (L)	21
<i>Samarbete för ett starkare EU</i>	21
Anf. 66 ANDERS EKEGREN (L)	21
Anf. 67 EU-minister JESSICA ROSENCRANTZ (M)	21
Anf. 68 ANDERS EKEGREN (L)	21
Anf. 69 EU-minister JESSICA ROSENCRANTZ (M)	22
<i>Bidragstakets följder för barn</i>	22
Anf. 70 DZENAN CISIJA (S)	22
Anf. 71 Socialtjänstminister CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M)	22
Anf. 72 DZENAN CISIJA (S)	22
Anf. 73 Socialtjänstminister CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M)	22
<i>Försäljning av barnlika sexdockor</i>	22

Anf. 74 MONA OLIN (SD).....	22
Anf. 75 Socialtjänstminister CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M)	22
Anf. 76 MONA OLIN (SD).....	23
Anf. 77 Socialtjänstminister CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M)	23
<i>EU och villkoren för svenska lantbrukare</i>	23
Anf. 78 STINA LARSSON (C)	23
Anf. 79 EU-minister JESSICA ROSENCRANTZ (M)	23
Anf. 80 STINA LARSSON (C)	23
Anf. 81 EU-minister JESSICA ROSENCRANTZ (M)	23
<i>Rent vatten och gruvdrift</i>	23
Anf. 82 KATARINA LUHR (MP)	23
Anf. 83 Klimat- och miljöminister ROMINA POURMOKHTARI (L)	24
Anf. 84 KATARINA LUHR (MP)	24
Anf. 85 Klimat- och miljöminister ROMINA POURMOKHTARI (L)	24
<i>Bidragsreformens effekter för utrikes födda kvinnor</i>	24
Anf. 86 CAROLINE HÖGSTRÖM (M).....	24
Anf. 87 Äldre- och socialförsäkringsminister ANNA TENJE (M)	24
Anf. 88 CAROLINE HÖGSTRÖM (M).....	24
Anf. 89 Äldre- och socialförsäkringsminister ANNA TENJE (M)	25
<i>Äldres rätt att välja kön på omsorgspersonal</i>	25
Anf. 90 DAN HOVSKÄR (KD).....	25
Anf. 91 Äldre- och socialförsäkringsminister ANNA TENJE (M)	25
Anf. 92 DAN HOVSKÄR (KD).....	25
Anf. 93 Äldre- och socialförsäkringsminister ANNA TENJE (M)	25
<i>Artskyddsbestämmelserna och enskilda skogsägare</i>	25
Anf. 94 ELIN NILSSON (L)	25
Anf. 95 Klimat- och miljöminister ROMINA POURMOKHTARI (L)	25
Anf. 96 ELIN NILSSON (L)	26
Anf. 97 Klimat- och miljöminister ROMINA POURMOKHTARI (L)	26
<i>Den ekonomiska situationen för utsatta familjer</i>	26
Anf. 98 SANNE LENNSTRÖM (S).....	26
Anf. 99 Äldre- och socialförsäkringsminister ANNA TENJE (M)	26
<i>Avskaffande av förbudet mot utvinning av fossil energi</i>	26
Anf. 100 ERIC PALMQVIST (SD).....	26
Anf. 101 Klimat- och miljöminister ROMINA POURMOKHTARI (L)	27
<i>Mercosuravtalet och svenska bönders konkurrenskraft</i>	27
Anf. 102 HELENA LINDAHL (C)	27
Anf. 103 EU-minister JESSICA ROSENCRANTZ (M)	27
<i>Översyn av könstillhörighetslagen</i>	27
Anf. 104 JACOB RISBERG (MP)	27
Anf. 105 Socialtjänstminister CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M)	27
<i>Artskyddet och ersättning till skogsägare</i>	28
Anf. 106 HELENA STORCKENFELDT (M).....	28
Anf. 107 Klimat- och miljöminister ROMINA POURMOKHTARI (L)	28
<i>Stärkande av folkrätten och den globala demokratin</i>	28
Anf. 108 PER-ARNE HÅKANSSON (S)	28

Anf. 109 EU-minister JESSICA ROSENCRANTZ (M)	28
<i>Det svenska torvbruket</i>	28
Anf. 110 MARTIN KINNUNEN (SD)	28
Anf. 111 Klimat- och miljöminister ROMINA POURMOKHTARI (L)	28
<i>Borttagandet av sekretesshinder</i>	29
Anf. 112 MARIE-LOUISE HÄNEL SANDSTRÖM (M)	29
Anf. 113 Socialtjänstminister CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M)	29
<i>Statens ansvar för en likvärdig äldreomsorg</i>	29
Anf. 114 MIKAEL DAHLQVIST (S)	29
Anf. 115 Äldre- och socialförsäkringsminister ANNA TENJE (M)	29
<i>Falsa läkarintyg och bidrag till kriminella</i>	30
Anf. 116 MARTIN WESTMONT (SD)	30
Anf. 117 Äldre- och socialförsäkringsminister ANNA TENJE (M)	30
§ 11 (forts. från § 9) Svar på interpellationerna 2025/26:135 och 172 om åtgärder mot ekonomisk ojämlikhet	30
Anf. 118 SAMUEL GONZALEZ WESTLING (V)	30
Anf. 119 EDWARD RIEDL (M)	30
Anf. 120 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M)	31
Anf. 121 EVA LINDH (S)	32
Anf. 122 SAMUEL GONZALEZ WESTLING (V)	32
Anf. 123 EDWARD RIEDL (M)	33
Anf. 124 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M)	33
Anf. 125 EVA LINDH (S)	34
Anf. 126 SAMUEL GONZALEZ WESTLING (V)	34
Anf. 127 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M)	34
§ 12 Svar på interpellation 2025/26:151 om höjda anslag till Regeringskansliet	34
Anf. 128 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M)	34
Anf. 129 EVA LINDH (S)	35
Anf. 130 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M)	35
Anf. 131 EVA LINDH (S)	35
Anf. 132 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M) replik	36
Anf. 133 EVA LINDH (S)	36
Anf. 134 ANDRE VICE TALMANNEN	36
§ 13 Svar på interpellation 2025/26:168 om barn i kommersiell exploatering	36
Anf. 135 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M)	36
Anf. 136 HELENA VILHELMSSON (C)	37
Anf. 137 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M)	37
Anf. 138 HELENA VILHELMSSON (C)	38
Anf. 139 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M)	38
Anf. 140 HELENA VILHELMSSON (C)	39
Anf. 141 ANDRE VICE TALMANNEN	39
§ 14 Svar på interpellation 2025/26:196 om Swedavia Airport och statens ägarpolicy	39
Anf. 142 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M)	39
Anf. 143 MARIANNE FUNDAHN (S)	40
Anf. 144 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M)	40
Anf. 145 MARIANNE FUNDAHN (S)	40
Anf. 146 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M)	41
Anf. 147 MARIANNE FUNDAHN (S)	41
Anf. 148 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M)	41
§ 15 Svar på interpellation 2025/26:255 om rätten till LSS och hjälpmedel för personer med funktionsnedsättningar	41

Anf. 149 Socialtjänstminister CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M)	41
Anf. 150 NADJA AWAD (V)	42
Anf. 151 Socialtjänstminister CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M)	43
Anf. 152 NADJA AWAD (V)	43
Anf. 153 Socialtjänstminister CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M)	44
Anf. 154 NADJA AWAD (V)	44
Anf. 155 Socialtjänstminister CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M)	45
§ 16 Svar på interpellation 2025/26:256 om rätten till teckenspråk genom livet	45
Anf. 156 Socialtjänstminister CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M)	45
Anf. 157 NADJA AWAD (V)	45
Anf. 158 Socialtjänstminister CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M)	46
Anf. 159 NADJA AWAD (V)	46
Anf. 160 Socialtjänstminister CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M)	47
Anf. 161 NADJA AWAD (V)	47
Anf. 162 Socialtjänstminister CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M)	48
§ 17 Svar på interpellation 2025/26:239 om lönebidrag för plattformarbete	48
Anf. 163 Arbetsmarknadsminister JOHAN BRITZ (L).....	48
Anf. 164 ADRIAN MAGNUSSON (S).....	48
Anf. 165 Arbetsmarknadsminister JOHAN BRITZ (L).....	49
Anf. 166 ADRIAN MAGNUSSON (S).....	49
Anf. 167 Arbetsmarknadsminister JOHAN BRITZ (L).....	50
Anf. 168 ADRIAN MAGNUSSON (S).....	50
Anf. 169 Arbetsmarknadsminister JOHAN BRITZ (L).....	50
§ 18 Svar på interpellation 2025/26:242 om övervakning och kartläggning i arbetslivet.....	51
Anf. 170 Arbetsmarknadsminister JOHAN BRITZ (L).....	51
Anf. 171 CICZIE WEIDBY (V).....	51
Anf. 172 ADRIAN MAGNUSSON (S).....	51
Anf. 173 Arbetsmarknadsminister JOHAN BRITZ (L).....	52
Anf. 174 CICZIE WEIDBY (V).....	52
Anf. 175 ADRIAN MAGNUSSON (S).....	53
Anf. 176 Arbetsmarknadsminister JOHAN BRITZ (L).....	53
Anf. 177 CICZIE WEIDBY (V).....	53
Anf. 178 Arbetsmarknadsminister JOHAN BRITZ (L).....	54
§ 19 Svar på interpellation 2025/26:244 om skogsindustrin	54
Anf. 179 Arbetsmarknadsminister JOHAN BRITZ (L).....	54
Anf. 180 ISAK FROM (S).....	54
Anf. 181 Arbetsmarknadsminister JOHAN BRITZ (L).....	55
Anf. 182 ISAK FROM (S).....	55
Anf. 183 Arbetsmarknadsminister JOHAN BRITZ (L).....	55
Anf. 184 ISAK FROM (S).....	56
Anf. 185 Arbetsmarknadsminister JOHAN BRITZ (L).....	56
§ 20 Anmälan om frågor för skriftliga svar	56
§ 21 Kammaren åtskildes kl. 18.36.	57